

**T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI**

**YEREL HALKIN KIRSAL TURİZM ALGISININ
YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ: ORDU İLİ ÖRNEĞİ**

**THE EFFECT OF LOCAL PEOPLE'S PERCEPTION OF RURAL TOURISM
ON THE QUALITY OF LIFE: CASE OF ORDU PROVINCE**

Yüksek Lisans Tezi

**Hazırlayan
Muhammet Furkan KILIÇ**

**Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Eray TURPCU**

GİRESUN-2022

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 23.11.2022 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekoturizm Rehberliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Muhammet Furkan KILIÇ'ın Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısının Yaşam Kalitesine Etkisi: Ordu İli Örneği başlıklı tezini incelemiş olup aday 23.11.2022 tarihinde, saat 09.30'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Doç. Dr. Yeliz PEKERŞEN	
Üye (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi Eray TUPRCU	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Mert PASLI	

ONAY

...../..... /2022

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdür V.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısının Yaşam Kalitesine Etkisi: Ordu İli Örneği” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

23/11/2022

Muhammet Furkan KILIÇ

ÖNSÖZ

Yüksek Lisans tezimin her safhasında bilgisini, tecrübesini ve desteğini benden esirgemeyen, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Eray TURPCU'ya sonsuz teşekkürlerimi, saygılarımı ve minnetlerimi arz ederim. Ayrıca üzerimde emeği bulunan tüm öğretmenlerime de bu vesile ile sonsuz teşekkürlerimi, saygılarımı ve şükranlarımı sunuyorum.

Hayatım boyunca her koşulda yanımda olan, desteklerini her daim üzerimde hissettiğim ve evlatları olmaktan şeref duyduğum annem Esma KILIÇ'a ve babam Zekeriya KILIÇ'a sonsuz teşekkürlerimi, saygılarımı ve minnetlerimi arz ederim.

Muhammet Furkan KILIÇ

Giresun, 2022

ÖZET**YEREL HALKIN KIRSAL TURİZM ALGISININ
YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ: ORDU İLİ ÖRNEĞİ**

Alternatif turizm formlarından biri olan kırsal turizm, yerel halkın yaşam kalitesi üzerinde belirleyici etkiye sahiptir. Bu araştırmanın amacı, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algılarının yaşam kaliteleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Nicel araştırma yöntemi benimsenerek gerçekleştirilen bu çalışmada, teorik çerçeveyi oluşturmak için ikincil verilerden, analiz verilerini oluşturmak için ise Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halktan toplanan geçerli 539 adet anket formu vasıtasıyla birincil verilerden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formunun birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini ölçmeye yönelik ifadeler, ikinci bölümünde kırsal turizm ölçeğine ilişkin ifadeler, üçüncü bölümünde ise yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen veri seti üzerinde; açıklayıcı faktör analizi, mean (ortalama) analizi, normallik testi, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, basit korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algılarının yüksek düzeyde, yaşam kalitelerinin ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Ölçekler arası ilişkiler incelendiğinde ise, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın; kırsal turizmin genel etkilerine yönelik algılarının artması durumunda yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde artacağı, kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algılarının azaldığı durumlarda ise yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde azalacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin %11,4'ü kırsal turizmin genel etkileri ile açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Halk, Kırsal Turizm, Yaşam Kalitesi, Ordu İli

ABSTRACT**THE EFFECT OF LOCAL PEOPLE'S PERCEPTION OF RURAL TOURISM
ON THE QUALITY OF LIFE: CASE OF ORDU PROVINCE**

One of the alternative tourism forms, rural tourism has a determining effect on the quality of the life of the local people. The aim of this study is to determine the effect of rural tourism on the quality of life of the local people living in the center and districts of Ordu. Quantitative research method was applied in this study. Secondary data were used to create the theoretical framework, and primary data were used to create the analysis data through valid 539 questionnaires collected from the local people living in the center and districts of Ordu. In the first part of the questionnaire, there are expressions to measure the demographic characteristics of the participants; in the second part, there are the expressions about the rural tourism scale; in the third part, there are the expressions about the quality of life scale. In the light of the purpose of the study, the collected data were analyzed through exploratory factor analysis, mean analysis, normality test, independent sample t-test, one-way analysis of variance, simple correlation analysis and simple linear regression analysis. Findings showed that the rural tourism perceptions of the local people living in the center and districts of Ordu are at a high level whereas their life quality is at a moderate level. When the relations between the scales are examined, it has been concluded that when the perceptions of the local people living in the center and districts of Ordu province about the general effects of rural tourism increase, their life quality will increase weakly. Moreover, in cases where their perceptions of the general effects of rural tourism decrease, their life quality will decrease at a weak level. In addition, 11.4% of the life quality of the local people living in the center and districts of Ordu province is explained by the general effects of rural tourism.

Keywords: Local People, Rural Tourism, Quality of Life, Ordu Province

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
KISALTMALAR	VIII
TABLolar	IX
ŞEKİLER.....	XI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KIRSAL TURİZM.....	3
1.1. Turizm Kavramı.....	3
1.2. Kitle Turizmi Kavramı	6
1.3. Alternatif Turizm Kavramı	7
1.4. Kırsal Alan Kavramı.....	12
1.5. Kırsal Kalkınma Kavramı.....	13
1.6. Kırsal Turizm Kavramı.....	15
1.7. Kırsal Turizmin İlkeleri	18
1.8. Kırsal Turizmin Gelişimi.....	19
1.9. Kırsal Turizm Arzı.....	21
1.10. Kırsal Turizm Talebi.....	23
1.11. Kırsal Turizmin Etkileri.....	24
1.11.1. Kırsal Turizmin Olumlu Etkileri	25
1.11.2. Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri.....	28
1.12. Kırsal Turizm Çeşitleri	29
1.12.1. Akarsu Turizmi	30
1.12.2. Atlı Doğa Yürüyüşü	30
1.12.3. Bisiklet Turizmi.....	31
1.12.4. Botanik Turizmi	31
1.12.5. Çiftlik ve Tarım Turizmi	32
1.12.6. Dağ Turizmi	33
1.12.7. Doğa Yürüyüşü (Hiking ve Trekking)	33
1.12.8. Ekoturizm	34

1.12.9. Kamp ve Karavan Turizmi.....	35
1.12.10. Kuş Gözlemciliği.....	36
1.12.11. Kültür Turizmi.....	36
1.12.12. Macera Turizmi	37
1.12.13. Mağara Turizmi.....	37
1.12.14. Yaban Hayatı Gözlemciliği.....	38
1.12.15. Yayla Turizmi	39
1.13. Dünyada Kırsal Turizm	40
1.13.1. Almanya’da Kırsal Turizm	41
1.13.2. Avusturya’da Kırsal Turizm.....	41
1.13.3. Çin’de Kırsal Turizm	42
1.13.4. Finlandiya’da Kırsal Turizm	42
1.13.5. Fransa’da Kırsal Turizm.....	43
1.13.6. İrlanda’da Kırsal Turizm.....	43
1.13.7. İspanya’da Kırsal Turizm.....	44
1.13.8. İtalya’da Kırsal Turizm	44
1.13.9. Japonya’da Kırsal Turizm	45
1.13.10. Kanada’da Kırsal Turizm	45
1.13.11. Kıbrıs’ta Kırsal Turizm	46
1.13.12. Yeni Zelanda’da Kırsal Turizm.....	47
1.14. Türkiye’de Kırsal Turizm	47
1.14.1. Türkiye’de Kırsal Turizm Politikaları.....	49
1.14.1.1. Kalkınma Planlarında Kırsal Turizm.....	49
1.14.1.2. Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Kırsal Turizm	52
1.14.1.3. 2023 Türkiye Turizm Stratejisi’nde Kırsal Turizm	53

İKİNCİ BÖLÜM

2. YAŞAM KALİTESİ.....	55
2.1. Yaşam Kalitesi Kavramı.....	55
2.2. Yaşam Kalitesinin Objektif ve Subjektif Göstergeleri	57
2.3. Yaşam Kalitesi Bileşenleri	59
2.4. Yaşam Kalitesine Etki Eden Sebepler	60
2.5. Turizm ve Yaşam Kalitesi İlişkisi	62

2.6. Kırsal Turizm ve Yaşam Kalitesi İlişkisi.....	67
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YEREL HALKIN KIRSAL TURİZM ALGISININ YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ: ORDU İLİ ÖRNEĞİ.....	70
--	-----------

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	70
3.2. Araştırmanın Bölgesi.....	72
3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	73
3.4. Araştırmanın Varsayımları	74
3.5. Araştırmanın Yöntemi	74
3.5.1. Araştırmanın Hipotezleri.....	75
3.5.2. Araştırmanın Modeli	76
3.5.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	77
3.5.4. Veri Toplama Araçları	78
3.5.4.1. Demografik Bilgiler.....	78
3.5.4.2. Kırsal Turizm Ölçeği	79
3.5.4.3. Yaşam Kalitesi Ölçeği	79
3.5.5. Verilerin Analizi.....	80
3.6. Bulgular ve Yorumlar	81
3.6.1. Demografik Bulgular.....	82
3.6.2. Tanımlayıcı İstatistikler.....	84
3.6.2.1. Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler..	84
3.6.2.2. Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	86
3.6.3. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri	87
3.6.4. Normallik Testi	91
3.6.5. Bağımsız Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi....	93
3.6.5.1. Bağımsız Örneklem T-Testi Analiz Sonuçları	93
3.6.5.2. Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	96
3.6.6. Basit Korelasyon Analizi	105
3.6.7. Basit Doğrusal Regresyon Analizi	107
3.7. Hipotez Sonuçları	110
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	111
KAYNAKÇA	124

EKLER.....	149
Ek 1. Etik Kurul Kararı.....	149
Ek 2. Ölçek Kullanım İzinleri.....	150
Ek 3. Anket Formu	151

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devleti

AIEST: Association of International Experts of Scientific Tourism

ATSO: Antalya Ticaret ve Sanayi Odası

DOKAP: Doğu Karadeniz Projesi

DPT: Devlet Planlama Teşkilatı

EC: European Community

EU: European Union

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

LEADER: Liason Entre Actions pour le Développement de L'Economie Rurale

MAFF: Ministry of Agriculture, Forestry and Fisheries

MÖ: Milattan Önce

MS: Milattan Sonra

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

Ort.: Ortalama

S.S.: Standart Sapma

SBB: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

T.C.: Türkiye Cumhuriyeti

TIES: The International Ecotourism Society

TKDK: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

UNWTO: The United Nations World Tourism Organization

WHO: World Health Organization

WTTC: The World Travel and Tourism Council

TABLOLAR

Tablo 1. Kitle Turizmi ile Alternatif Turizm Karşılaştırılması	10
Tablo 2. Alternatif Turizm Çeşitleri.....	11
Tablo 3. Farklı Ülkelerin Kırsal Alan Kriterleri.....	13
Tablo 4. Kırsal Turizmin Gelişimini Hızlandıran Faktörler.....	20
Tablo 5. Turizm Açısından Mağaraların Sınıflandırılması	38
Tablo 6. Türkiye’de Kırsal Turizm Projeleri.....	48
Tablo 7. Sıklıkla Kullanılan Objektif ve Subjektif Yaşam Kalitesi Göstergeleri	58
Tablo 8. Yaşam Kalitesi Bileşenlerinin Göstergeleri ve Tanımlayıcıları.....	59
Tablo 9. Kırsal Turizmin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Pozitif ve Negatif Etkileri	67
Tablo 10. Ordu İlinde Gerçekleştirilen Kırsal Turizm Çeşitleri.....	73
Tablo 11. Nicel Araştırma Yöntemlerinde Örneklem Büyüklüğü	77
Tablo 12. Araştırmanın Evreni, Örnekleme ve Temsil Sayısı	77
Tablo 13. Demografik Bulgular	82
Tablo 14. Yerel Halkın Kırsal Turizm Algılarına İlişkin Bulgular	84
Tablo 15. Yerel Halkın Yaşam Kalitelerine İlişkin Bulgular.....	86
Tablo 16. Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin Geçerlilik ve Güvenilirlik	88
Tablo 17. Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin Geçerlilik ve Güvenilirlik	90
Tablo 18. Kırsal Turizm ve Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri	92
Tablo 19. Cinsiyet Değişkeninin Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları	93
Tablo 20. Cinsiyet Değişkeninin Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları	94
Tablo 21. Medeni Durum Değişkeninin Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları	94
Tablo 22. Medeni Durum Değişkeninin Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları	95
Tablo 23. Yerel Halkın İkamet Ettiği Yer ile Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları	95
Tablo 24. Yerel Halkın İkamet Ettiği Yer ile Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları	96

Tablo 25. Yerel Halkın Yaş Durumları ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları.....	97
Tablo 26. Yerel Halkın Yaş Durumları ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları	98
Tablo 27. Yerel Halkın Eğitim Durumları ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları.....	99
Tablo 28. Yerel Halkın Eğitim Durumları ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları	100
Tablo 29. Yerel Halkın Meslek Durumları ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları.....	100
Tablo 30. Yerel Halkın Meslek Durumları ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları	101
Tablo 31. Yerel Halkın Gelir Durumları ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları.....	102
Tablo 32. Yerel Halkın Gelir Durumları ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları	102
Tablo 33. Yerel Halkın İkamet Ettiği Süre ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları.....	103
Tablo 34. Yerel Halkın İkamet Ettiği Süre ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları	104
Tablo 35. Kırsal Turizm Ölçeği ve Alt Boyutları ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Basit Korelasyon Analizi Sonuçları	106
Tablo 36. Olumlu Kırsal Turizm Etkileri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Regresyonel İlişkiye Yönelik Bulgular	108
Tablo 37. Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Regresyonel İlişkiye Yönelik Bulgular	108
Tablo 38. Kırsal Turizmin Genel Etkileri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Regresyonel İlişkiye Yönelik Bulgular	109
Tablo 39. Araştırma Hipotezlerinin Sonuç Durumu	110

ŞEKİLER

Şekil 1. Kırsal Turizmin Bileşenleri	17
Şekil 2. Yaşam Kalitesinin Objektif ve Subjektif Göstergeleri	57
Şekil 3. Turizmin Yaşam Kalitesine Etkisi.....	62
Şekil 4. Turizmin Yaşam Kalitesine Etki Yönleri	63
Şekil 5. Araştırmanın Modeli.....	76

GİRİŞ

Turizm endüstrisi 1950’li yıllardan itibaren küresel anlamda hızla gelişim kaydetmiştir. Bu gelişim 1980’li yıllara kadar kitle turizmi formunda şekillenmiş ve turizm tüketicileri bu yıllarda daha çok deniz, kum, güneş eksenli turizm faaliyetlerine katılım gerçekleştirmişlerdir. Kitle turizminin yıkıcı etkilerinin anlaşılması ve turistik taleplerde meydana gelen değişimlerin ardından ise alternatif turizm türlerine ilgi artmıştır. Özellikle 1990’lı yıllardan itibaren alternatif turizm hızla gelişim göstermiştir (Gülbahar, 2009: 151).

Alternatif turizm çeşitleri arasında önemli yere sahip olan kırsal turizm, kırsal alanlarda gerçekleştirilen tüm turizm faaliyetlerini kapsayan doğa temelli bir turizm biçimi olarak nitelendirilmektedir (Uçar, Çeken ve Ökten, 2017: 5; Çavuş ve Dalyan, 2020: 2). Kırsal turizmin kırsal kalkınma boyutunda etkin bir şekilde değerlendirilebilmesi ve başarılı bir şekilde sürdürülebilir gelişim sağlayabilmesi için yerel halkın kırsal turizme katılımı ve desteği gerekmektedir (Ertuna vd., 2012: 66). Uygulandığı alanlarda olumlu ve olumsuz birçok etki yaratan kırsal turizm, yerel halkın yaşam kalitesini de çok yönlü bir biçimde etkileyebilmektedir (Gül ve Yıldız, 2020: 282). Bu etkilerin pozitif veya negatif yönlü oluşu ise yerel halkın kırsal alanlarda turizmin gelişimine verdiği desteği ve kırsal turizme karşı geliştirdikleri algıların, tutumların ve davranışların belirleyicisi olmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesi kavramını, “bireyin içerisinde yaşadığı kültür ve değer sistemleri ile birlikte geliştirdiği hedefleri, beklentileri, standartları ve endişeleri ile ilgili kendi konumuna ilişkin algısıdır” şeklinde tanımlamaktadır (WHO, 2022). Bir diğer tanıma göre ise yaşam kalitesi, bireyin maruz kaldığı nesnel gerçeklikler ile içsel olarak ürettiği öznel algı ve değerlendirmelerin toplamıdır (Bowling, 2003: 3).

Turizm ve yaşam kalitesi çalışmaları köklü bir geçmişe sahip olsa da hem turizm tüketicilerinin hem de yerel halkın yaşam kalitelerinin turizmden olumlu anlamda etkilenmesini sağlama anlayışı yeni gelişim kaydetmektedir (Uysal, Woo ve Singal, 2012: 433; Özyurt ve Gülmez 2020: 53). Turistik çekiciliğe sahip olan destinasyonlarda turizmin sürdürülebilir olması ve başarılı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için özellikle yerel halkın yaşam kalitesinin dikkate alınması

gerekmektedir (Türker, Selçuk ve Özyıldırım, 2016: 1). Alternatif turizm formlarından biri olan kırsal turizm, kırsal alanlarda yaşam kalitesinin hem belirleyicisi hem de sonucuna etki eden önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Kachniewska, 2016: 500). Uluslararası literatüre bakıldığında, spesifik olarak kırsal turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini inceleyen akademik çalışmaların sayısının oldukça az olduğunun da altını çizmek gerekmektedir.

Yerel halkın turizmin gelişimini desteklemeleri veya bu gelişime direnç gösterme eğiliminde bulunmalarını, turizme karşı geliştirdikleri bakış açısı belirlemektedir. Bu sebepten dolayı yerel halkın turizme yönelik algı, tutum ve davranışlarının belirlenmesi yönündeki çalışmalar güncelliğini ve önemini korumaktadır (Avcı, 2018: 164; Özer ve Ataman, 2020: 55).

Bu çalışmada, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algıları ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde kırsal alan, kırsal kalkınma ve kırsal turizm kavramlarına ilişkin kapsamlı bir şekilde bilgi verilmiştir. Aynı zamanda çalışmanın birinci bölümünde, kırsal turizm çeşitlerine, kırsal turizmin olumlu ve olumsuz etkilerine, dünyada ve Türkiye’de kırsal turizmin gelişimine ve kırsal turizm uygulamalarına ilişkin örneklere yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, yaşam kalitesi kavramı, yaşam kalitesinin objektif ve subjektif göstergeleri, yaşam kalitesinin bileşenleri ve yaşam kalitesine etki eden sebepler açıklanmıştır. Aynı zamanda çalışmanın ikinci bölümünde, turizm ve kırsal turizmle ilişkilendirilen yaşam kalitesi çalışmalarına ve sonuçlarına da yer verilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise araştırmanın amacına ve önemine, bölgesine, sınırlılıklarına, varsayımlarına, yöntemine, hipotezlerine ve sonuçlarına, modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin analizine, bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında ise sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KIRSAL TURİZM

1.1. Turizm Kavramı

Turizm kelimesinin kökeni Latince “tornus” kelimesi ve Fransızca “turner” kelimesi olmak üzere iki dildedir. Latince “tornus” kelimesinin Türkçe karşılığı tornadır ve doğası gereği dairesel bir hareket gerçekleştiren, nesneleri kendisine doğru döndürerek şekillendiren aleti ifade etmek için kullanılır. Fransızca “turner” kelimesi ise ayrılmak ve sonunda başlangıç noktasına geri dönmek eylemini temsil etmektedir (Devi, 2021: 90).

Turizm kelimesi ilk olarak İngilizlerin 19. yüzyılda Avrupa’ya yaptıkları seyahatleri tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır (Haberal, 2015: 7). Turizm faaliyetlerinin merkezinde insanların yer alması ve turizmin pek çok unsurdan meydana gelmesi, turizm kavramına ilişkin araştırmacıların farklı tanımlar geliştirmelerine sebep olmuştur. (Kozak, Akoğlan Kozak ve Kozak, 2012: 1).

Albayrak (2013: 31)’a göre turizm, kişilerin farklı gerekçelerle sürekli yaşadıkları yerlerin dışına, para kazanma amacı olmaksızın ve gidilen yerde en az 24 saat, en fazla bir yıl kalmak koşulu ile gerçekleştirdikleri seyahatlerin tümüdür.

Haberal (2015: 7)’a göre turizm, gidilen yerde sürekli kalışın gerçekleşmemesi, gelir getirici herhangi bir uğraşın olmaması şartı ile yabancıların kısmi zamanlı kalışlarından doğan ilişkiler ve olayların bütünüdür.

Türk Dil Kurumu (2021a) turizm kavramına yönelik iki farklı şekilde tanımlama yapmıştır. Bunlardan ilki; “dinlenme, eğlenme, görme tanıma vb. amaçla yapılan gezi”, ikincisi ise; “bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü” şeklindedir.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü ise; “turizm, insanların kişisel veya ticari/profesyonel amaçlarla olağan çevrelerinin dışındaki ülkelere veya yerlere hareketini gerektiren sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur” şeklinde turizmi en güncel haliyle tanımlamıştır (UNWTO, 2021a).

Turizmin ne zaman başladığını net bir şekilde belirlemek güç olsa da antik çağlardan beri seyahat destinasyonlarının gelişimini şu şekilde takip etmek mümkündür (Walker, 2017: 384; Cook, Hsu ve Taylor, 2018: 9):

- MÖ 4. yüzyılda Çin Seddi'nde çalışmalar başlamış ve 1600'lü yıllara kadar devam etmiştir. Çin Seddi o zamanlar turistik bir yer olmasa da günümüzde çekiciliği olan turistik bir yer konumundadır.
- MÖ 1100-800 yılları arasında Fenikeliler imparatorlukları boyunca ticaret ve seyahat için yelkenli filolar geliştirmektedirler.
- MÖ 776 yılında Yunanistan'ın Olympia ovasında atletik oyunlar düzenlendi (modern Olimpiyat oyunları bu oyunlardan ilham alınmıştır) ve insanlar oyunlara katılmak veya izlemek amacıyla oraya gitmişlerdir.
- Romalılar Napoli Körfezini ziyaret etmeyi severlerdi. Bu yüzden MS 312 yılında Roma'dan Napoli'ye 100 mil uzunluğunda bir yol inşa ettiler.
- 1200'lü yıllarda Roma'ya ve Kutsal Topraklara dinî haclar başladı. Hacıların beslenme ve barınma ihtiyaçlarını karşılamak için hanlar ortaya çıktı.
- Marco Polo, 1275 yılından 1292 yılına kadar Avrupa'dan Çin'e ilkel hanlarda konaklayarak ticaret yolculukları gerçekleştirmiştir. Avrupa'nın dikkat çeken ilk iş seyahati yolcusu olmuştur.
- 1600'lü yıllarda İngiltere'de gerçekleştirilen atlı araba yolculuklarında, at takımlarını değiştirmek ve seyahat edenlerin besleme, barınma gibi ihtiyaçlarını karşılamak için barınaklar kuruldu.
- 1841 yılında Thomas Cook, İngiltere'deki dinî bir toplantıya 570 kişilik bir grup turu düzenledi.
- 1840'lı yıllarda İngiltere ve Kuzey Amerika arasında Atlantik'ten geçen Cunard Line ile yolculuklar yapılmaya başlandı.
- 1850'li yıllarda Monako (Fransa'nın güneyindeki bir prenslik) sağlık tesisi ve kumarhane kurdu.
- 1880'lerden 1930'lara kadar yani büyük tur çağında, zengin Avrupalılar eğitimlerinin bir parçası olarak Avrupa'yı gezdiler.
- 1800'lerde demiryolu seyahati başladı.
- Otomobil ve hava yolculuğu 1900'lerde başladı.

- 1904 yılında Henry Ford tarafından otomobil ilk kez seri olarak üretildi.
- Amerikan Airlines, 1959 yılında New York ve Los Angeles arasında ilk kıtalararası uçuşunu başlattı.
- 1970 yılında Boeing 747, bir seferde 450 yolcu uçurmayı başardı.
- 1970'lerde ekoturizm ve sürdürülebilir turizm önemli konular hâline geldi.
- 1980'lerde yolculuk yapmak popüler hale geldi.
- 1986 yılında ABD, vize muafiyet programı kurdu. ABD'ye seyahat etmek isteyenler için gereksiz engelleri ortadan kaldırdı. Şu anda 38 ülke bu programın bir parçasıdır.
- 2001 yılında Dennis Tito, Uluslararası Uzay İstasyonunda 8 günlük bir tatil için 20 milyon dolar ödeyerek uzay turizmini başlattı.
- 2007 yılında Air Bed and Breakfast (AirBnB) (ev sahiplerinin gezginlere konaklayacak yer kiraladığı web uygulaması) hizmete girdi.
- 2011 yılında Google herkese çevrimiçi uçuş rezervasyon hizmeti sağladı.
- 2012 yılında Çin'in yurt dışına seyahat harcamaları 102 milyar dolara ulaştı.

Turizm endüstrisi 2017 yılında kimyasal ve akaryakıt endüstrisinin ardından dünyanın en büyük üçüncü ihracat kategorisini oluşturmaktadır. 2020 yılında ulaşılması beklenen uluslararası turizme katılan toplam kişi sayısına, öngörülenden 2 yıl önce yani 2018 yılında 1,4 milyar kişiyle ulaşılmıştır (UNWTO, 2019).

Uluslararası turizm hareketliliğine katılan kişi sayısı 2019 yılında 1 milyar 465 milyona çıkarak tüm zamanların rekor seviyesine ulaşmıştır. 2020 yılında ise koronavirüs pandemisinin etkisiyle birlikte uluslararası turizm hareketliliğine katılan kişi sayısı yalnızca 401 milyon olarak kalmıştır ve %73'lük bir gerileme kaydetmiştir, aynı yıl uluslararası turizm gelirleri 533 milyar dolara gerilemiştir ve %64'lük gerileme kaydetmiştir (UNWTO, 2021b).

Turizm sektörü günümüzde her ne kadar koronavirüs pandemisi sebebiyle sekteye uğrasa da pandemi öncesi süreçte küresel anlamda hızlı ve istikrarlı gelişim kaydeden bir sektör olmuştur. Halihazırda içerisinde bulunduğumuz Covid-19 pandemi süreci turizm sektörünün esnekliğini ve turizme aşırı bağımlı hale gelmenin olumsuz etkilerinin daha iyi anlaşılması adına örnek teşkil etmektedir. Özellikle ekonomisi turizme bağımlı hale gelen ve gelişmekte olan ülkelerin bu tür olumsuz senaryolara karşı hazırlıklı olması gerekmektedir.

1.2. Kitle Turizmi Kavramı

Turizm sektöründe başlangıç olarak kabul edilen kitle turizmi; 1950’li yıllardan itibaren hızla gelişmiş, genel olarak deniz, kum, güneş üçgeni ekseninde gerçekleştirilen, her şey dahil sistemler sayesinde turistlerin dış dünya ile ilişkilerinin sınırlandırıldığı, uygulanan ülkelerde turistik tüketiciye standartlaştırılmış turistik ürünler sunan turizm çeşididir (Altun ve İnceoğlu, 2006: 91; Gövdere, 2015: 37).

Kısa Ovalı (2007: 65)’ya göre kitle turizmi, aynı sezon içerisinde ve kısa zamanda çok sayıda turistin genel olarak kıyı kesimlerde farklı ölçekli işletmelerde konaklama, yiyecek içecek, eğlence, gezme ve benzeri ihtiyaçlarının karşılanması şeklinde tanımlanmıştır.

Kitle turizmi bireysel ve grup turizmi seyahatlerini de kapsayan, turizm endüstrisinin hizmet verdiği birbirini tanımayan kalabalık insanlar olarak algılanabilir. Yine kitle turizmi denildiğinde kıyılardaki kalabalıklaşma akıllara gelebilir ancak kitle turizmi sadece kıyılar ile sınırlı bir turizm çeşidi değildir ve kitle turizminin belirleyicisinin sadece sayı olduğunu söylemek de doğru değildir (Erdoğan, 2003: 78-79).

Kitle turizmi, 1950’li yıllardan itibaren hızla gelişmiş ve uzun yıllar benimsenmiş, çok sayıda tüketiciye hitap eden, paket turlar ve bütünleşik olarak sunulan turistik hizmetlerle turizm tüketicilerinin daha makul fiyatlar ödeyerek katılım gösterebildikleri turizm çeşididir. Başka bir ifadeyle ise kitle turizmi; genellikle kıyı kesimlerde etkisini yoğun olarak hissettiren, turizm tüketicisine genel olarak standartlaştırılmış ürünler sunan, deniz, kum, güneş turizmi olarak da bilinen turizm çeşididir.

1851 yılında Thomas Cook’un Londra’daki Büyük Sergi’ye bir turist kitlesini götürmesiyle başlayan kitle turizmi, ilk başlarda turistlerin Fransa ve Birleşik Krallık’taki sahil bölgelerine ve Alpler’deki kış tatil yerlerine ilgileriyle gerçekleşmektedir. 1950’li yıllarda yani İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde kitle turizmi adına ön plana çıkarak gelişim kaydeden İspanya ve İtalya’yı, 1970’lerin ve 1980’lerin sonunda Malta, Kıbrıs, Yunanistan, Portekiz ve eski Yugoslavya gibi ülkeler takip etmiştir. Batı Akdeniz kıyı şeridi turist yoğunluğu için verilebilecek en iyi örnektir fakat Tunus, Mısır, Fas ve İsrail gibi ülkelerin de turist yoğunluğu hafife

alınmamalıdır. Doğu Avrupa, Hırvatistan, Karadağ, Bulgaristan ve Türkiye turizm adına giderek geniş kitleler pazarları olarak görülmekteyken havayolu taşımacılığı ve charter uçuşların gelişimi ile birlikte Tayland, Endonezya, Vietnam, Maldivler ve Mauritius gibi uzak varış noktaları da turistler için popüler hale gelmeye başlamıştır (Naumov ve Green, 2016: 594).

Batılı ülkelerin sürekli ekonomik büyüme ve gelişme hedefi İkinci Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında kitle turizmi ile perçinlenmiştir. Orta sınıfın ortaya çıkışı ve zengin ülkelerde turizmin demokratikleşmesi de aynı döneme denk gelmektedir. Bazı tanınmış destinasyonlara gerçekleştirilen yoğun turist akışını ifade eden kitle turizmi, gidilen yer için bir taraftan istihdam ve ekonomik büyüme gibi olumlu etkiler sağlarken, diğer taraftan ise gelir sızıntısı ve gelir dağılımında eşitsizlikler yaratmaktadır. Bununla birlikte kitle turizmi sadece ekonomik değil; sosyal, kültürel ve ekolojik olarak da olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Kitle turizminin olumsuz yansımaları alternatif turizm kavramının ve sürdürülebilir turizm biçimlerinin ortaya çıkışında ve gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Theng, Qiong ve Tatar, 2015).

1.3. Alternatif Turizm Kavramı

1990'lı yıllardan itibaren turizm tüketicilerinin daha çok bireysel ve özel ilgi alanlarına yönelik turizm türlerine rağbet göstermesiyle birlikte deniz, kum ve güneşe dayalı gerçekleştirilen klasikleşmiş turizm biçimine ilgi azalmıştır. Yatırımcıların da dikkatini çekmeyi başaran bu durum, kitle turizmine alternatif olarak gösterilen ve turistik tüketicilerin yeni arayışlarına karşılık veren alternatif turizm kavramının popülerleşmesini kolaylaştırmıştır (Kılıç ve Kurnaz, 2010: 40).

Sürdürülebilir kalkınma kavramı 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun yayınladığı Brundtland raporunda resmî olarak nitelik kazanmıştır. Buna bağlı olarak gelişen sürdürülebilir turizm kavramı (Brundtland ve Khalid, 1987: 43; Kaypak, 2011: 20; Yenil ve Akyazı, 2019: 1180) ise turizm faaliyetleri gerçekleştirilirken kaynakların etkin kullanılarak geleceğe minimum zararlar aktarılması anlamını taşımaktadır (Korkmaz ve Başkalkan, 2011: 63).

Sürdürülebilir turizm, tüm turizm türlerini kapsayan geleceğe ilişkin koruma yaklaşımı olmakla birlikte (Erdoğan, 2014), alternatif turizmin başlıca çıkış nedenlerinden biri olarak da kabul görmektedir (Erdoğan, 2003: 105). Bu bağlamda alternatif turizmin, sürdürülebilir turizm ile ilişik olarak kitle turizmine alternatif olarak ortaya çıktığını söylemek yanlış olmaz (Korkmaz ve Başkalkan, 2011: 63).

Alternatif turizm, kitle turizminin olumsuz etkilerini en aza indirmek veya ortadan kaldırmak, turizme yeni ve çeşitli alternatif ürünler kazandırmak, turizmi yıl içine yaymak ve daha fazla sürdürülebilir anlayış ile turizm gerçekleştirilirken çevreyi koruma ve geleceğe aktarma ilkeleri doğrultusunda turistik istek ve ihtiyaçlara cevap veren turizm faaliyetleridir (Tapkı, 2020: 12).

Alternatif turizm, turistlere; doğa, kültür, insan veya bunların kombinasyonundan oluşan tatmin edici farklı deneyimler sunmaktadır. Birçok turizm türünü kapsamına rağmen alternatif turizm genellikle seyrek nüfuslu alanlarda (daha sakin alanlar ve kırsal bölgelerde) gerçekleştirilmektedir (Agustin ve Fernández-Betancort, 2016: 28).

Alternatif turizm kavramı çeşitli araştırmalarda “yeşil turizm”, “soft turizm” ve “ekoturizm” gibi kavramlarla aynı anlamda kullanılmıştır. Aslında alternatif turizm kavramı tüm bu kavramları da kapsayan genel bir olgudur (Albayrak, 2013: 38). Bununla birlikte alternatif turizmin, bazı araştırmacılar tarafından “niş” turizm olarak da yorumlandığının altını çizmek gerekmektedir (Egresi, 2016: 61).

Bu bilgiler ışığında alternatif turizmi; kaynakların sürdürülebilirliğine önem gösteren, uygulandığı yerde yerel halkın da fayda sağladığı, geleneksel turizm anlayışı olarak ifade edebileceğimiz kitle turizmi anlayışına alternatif olarak gelişen ve birçok turizm çeşidini kapsayan turizm türü olarak tanımlamak mümkündür. Başka bir deyişle alternatif turizmi, turizmin bölgesel olarak sadece belirli noktalarda aktif olmasından ziyade tüm bölgelerde faal bir şekilde gerçekleştirilmesi amacını güden, farklı turistik istek ve ihtiyaçlara odaklanarak bu ihtiyaçları sürdürülebilirlik çerçevesinde karşılamaya çalışan turizm faaliyetleri şeklinde tanımlamak mümkündür.

Küresel ekonomide önemli bir yere sahip olan turizm sektörünün devamlılığı ancak turizm amaçlı kullanılan kaynakların etkin bir şekilde korunması ve geliştirmesiyle mümkündür. Turizmin çeşitlendirilmesi çalışmaları yüksek kâr elde etme hedefiyle değil var olan doğal kaynakların sürdürülebilirliğini garanti altına

olarak gerçekleştirilmelidir. Bu bağlamda alternatif turizm, sadece turizm tüketicileri için geliştirilmeye çalışan stratejik yeni pazarlar olarak değerlendirmemeli, geniş vizyon içeren kapsamlı bir kavram olarak ele alınmalıdır (Erdoğan, 2003: 105-106).

Kiper (2006: 1-2)'e göre alternatif turizmin ortaya çıkış sebepleri şunlardır:

- Turizm tüketicilerinin isteklerinde oluşan değişimler,
- Turizm faaliyetlerinin belli zamanlarda belli bölgelere sıkışmasını önleyerek tüm yıla ve bölgelere eşit dağılımının sağlanmak istenmesi,
- Ülkelerin çok sayıda turisti kabul etmesine imkân sağlayarak, ekonomik olarak güçlenmesinin ve ödemeler dengesine katkı yapmasının önünün açılmak istenmesi,
- Ülke içerisindeki bölgesel gelişmişlik düzeyi farkını alternatif turizm ile ortadan kaldırmaya çalışmak,
- Ülkenin turizm potansiyelinin daha etkin kullanılmasını sağlayacak şekilde yeni turizm alanları oluşturmak,
- Sezonluk istihdam yerine tam zamanlı çalışanların sektöre kazandırılmasını sağlamak ve bu doğrultuda ek istihdamlar yaratmayı hedeflemek,
- Farklı bölgelerde yeni turizm yatırımlarının gerçekleştirilmesini teşvik etmek.

Erdoğan (2003: 105) ise alternatif turizm kavramının ortaya çıkış sebeplerini şu şekilde ifade etmiştir:

- Kaynakların nitelikleri üzerinde bozulma meydana gelmesi ve azalması,
- Sürdürülebilir turizmin ortaya çıkması,
- Turizmin 12 ay boyunca gerçekleştirilebilir olmasının sağlanmak istenmesi,
- Turizm tüketicilerinin artık kitle turizminden sıkılması,
- Turistik tüketicilere farklı zevklerin, heyecanların ve tatil paketlerinin oluşturulması,
- Kişilerin tatil ve turizmden farklı beklentilerinin olması.

Özetlemek gerekirse değişmekte olan turist profili, ülkelerin turizmden daha fazla kâr elde etmeyi amaçlamaları, turizm tüketicilerinin birbirlerinden bağımsız şekilde farklı ihtiyaçlarının, isteklerinin ve beklentilerinin olması alternatif turizm teriminin ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Albayrak, 2013: 42).

Günümüzde ise alternatif turizm, pek çok ülke tarafından benimsenerek hayata geçirilmiş ve geliştirilmeye çalışılan geniş yelpazeli bir turizm türü niteliğini taşımaktadır. Turizmin farklı sebeplerle çeşitlendirilmek istenilmesiyle birlikte ortaya çıkan alternatif turizm kavramının kitle turizmi ile genel özellikler ve turist davranışları boyutları arasındaki karşılaştırılması Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Kitle Turizmi ile Alternatif Turizm Karşılaştırılması

	Kitle Turizmi	Alternatif Turizm
Genel Özellikler	Hızlı gelişim	Yavaş gelişim
	Maksimize eder	Optimize eder
	Sosyal, çevresel, düşüncesiz, agresif	Sosyal, çevresel, duyarlı, uyarıcı
	Kısa süreli	Uzun süreli
	Uzaktan kontrol	Yerel kontrol
	İstikrarsız	İstikrarlı
	Fiyat bilinci	Değer bilinci
	Niceliksel	Niteliksel
	Büyüme	Gelişme
	Sezonluk, yoğun tatil dönemleri	Kademeli tatil dönemleri, mevsimsel olmak zorunda değil
	Yüksek sezonluk kapasite talep eder	Kademeli tatil dönemleri, sezonluk olmak zorunda değil
	Turizmi her yerde geliştirme çabası	Sadece uygun yerlerde gelişim kaydetme çabası
	Planlı	Plansız
	Sektör daha önemli	Bütün daha önemli
Turist Davranışı	Büyük gruplar	Tek kişilik, aileler, küçük gruplar
	Sabit program	Anında verilen kararlar
	Hızlı ulaşım	Yavaş ve uygun ulaşım
	Kısıtlı zaman	Bol zaman
	Turistler yönlendirilir	Turistler karar verir
	Rahat ve edilgen	Talepkâr ve etkin
	İthal yaşam tarzı	Yerel yaşam tarzı
	Zihinsel hazırlık olmayabilir veya az olabilir	Zihinsel hazırlık vardır

Kaynak: Gartner, 1996: 339-340; Akın Acuner, 2006: 4.

Kitle turizminin alternatif turizmden daha az sürdürülebilir olduğu yaygın olarak varsayılmış olsa da turizmin bazen çevresel ve sosyal baskılar yarattığı gerçeği alternatif turizmin de kitle turizmi kadar sorun yaratma olasılığına karşı dikkat edilmesi gerekliliğinin göstergesidir (Bramwell, 2004: 16). Alternatif turizm türlerinin etkin bir şekilde hayata geçirilmesi ve sürdürülebilir olması için doğru planlama, geliştirme ve denetleme mekanizmalarıyla desteklenmesi gerekmektedir.

Alternatif turizm kavramı algılanırken tek bir turizm çeşidi olarak algılanmaktadır ancak alternatif turizm birçok turizm türünü içerisinde barındırmaktadır (Atalay ve Ünüvar, 2019: 471). Bununla birlikte alternatif turizmin çağa göre ve turistik tüketicilerin değişen taleplerine göre güncellenebileceğinin altını çizmek gerekmektedir. Alternatif turizm çeşitlerine Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2. Alternatif Turizm Çeşitleri

Agro Turizm	Kamp ve Karavan Turizmi
Alışveriş Turizmi	Kırsal Turizm
Atlı Doğa Yürüyüşü	Kış Turizmi
Botanik Turizmi	Kongre Turizmi
Çiftlik Turizmi	Kumar Turizmi
Dağ Turizmi	Kültür Turizmi
Dans Turizmi	Macera Turizmi
Deniz Turizmi	Mağara Turizmi
Diaspora Turizmi	Olağanüstü Olaylar İzleme Turizmi
Dijital Arınma	Sağlık Turizmi
Düğün Turizmi	Sanal Turizm
Edebiyat Turizmi	Spor Turizmi
Ekoturizm	Toplum Temelli Turizm
Etkinlik Turizmi	Uzay Turizmi
Yoksul Yanlısı Turizm	Yaban Hayatı Gözlemciliği
Film Turizmi	Yabani Beslenme Turizmi
Gastronomi Turizmi	Yaratıcı Turizm
Gönüllü Turizmi	Yat Turizmi
Hüzün Turizmi	Yayla Turizmi
İçecek Turizmi	Yön Bulma Turizmi
İnanç Turizmi	

Kaynak: Temizkan, Cankül ve Gökçe, 2020; Tapkı, 2020: 14-33.

Alternatif turizm, kitle turizminin yarattığı olumsuz etkileri ve daha çok ticari kaygılar barındıran turizm anlayışını bir tarafa bırakarak turistik talepleri değerlendirmekte ve bu taleplere alternatifler sunmaktadır. Yöre halkının da turizm faaliyetlerine katılımını önemseyen alternatif turizm ile sosyal ve çevresel duyarlılığı üst seviyelere taşımak, ekonomik olarak daha sürdürülebilir ve adil turizm uygulamalarının hayata geçirilmesi amaçlanmaktadır. Çok çeşitli turizm türleri ile turizm tüketicilerinin taleplerine karşılık vermeye çalışan alternatif turizm, içerisinde barındırdığı farklı turizm türleri ile kapitalist piyasa ekonomisinin açık eleştirisidir. Yoksulluğu azaltmaya yönelik planlama ve strateji geliştirmeye imkân sağlayan kırsal turizm, alternatif turizm veya tamamlayıcı turizm kapsamında değerlendirilmektedir (Molz, 2013: 212; Sezen Doğancili, 2017: 7).

1.4. Kırsal Alan Kavramı

Kırsal turizmin daha iyi anlaşılabilmesi için kırsal turizmin gerçekleştirildiği alan olan kırsal alan kavramına açıklık getirilmesi gerekmektedir ancak farklı araştırmacıların ve ülkelerin bir alanı kırsal alan olarak kabul ederken farklı kriterleri benimsemesi, kırsal alan kavramının net bir tanım olarak karşımıza çıkmasını güçleştirmektedir.

Türk Dil Kurumu (2021b) “kırsal” ifadesini az insanın barındığı, genellikle kır durumunda olan yer olarak nitelendirmiştir. (Türkiye’de 1924 yılı “442 Sayılı Köy Kanunu” gereğince 20.000’den daha az nüfusa sahip yerleşim yerleri kırsal alan olarak kabul görmektedir (442 Numaralı Köy Kanunu, 1924). Bununla birlikte Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) kırsal alan istatistikleri incelendiğinde, kırsal alan ile ilgili iki farklı tanımın kullanıldığı görülmektedir. İlk tanıma göre kırsal alan ölçütü olarak yerleşim yerinin idari statüsü göz önünde bulundurulmuştur. İl ve ilçe merkezleri dışında kalan tüm alanlar kırsal alan olarak değerlendirilmiştir. İkinci tanıma göre ise temel ölçüt nüfus eşiği olarak belirlenmiş ve yerleşim nüfusu 20.000’in altında olan alanlar kırsal alan olarak kabul edilmiştir (Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 2014-2020, 2015: 14).

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı’nın (OECD) nüfus yoğunluğu kriterine göre yaptığı kırsal alan tanımına göre ise; nüfus yoğunluğu km² başına 150 kişiden az olan alanlar kırsal alan olarak değerlendirilmektedir ve bu bölgeler üç gruba ayrılmaktadır (Bakırcı, 2006: 47);

- Nüfusun %50’den fazlasının kırsal alanda yaşadığı bölgelere “kırsallığı baskın bölgeler”,
- Nüfusunun %15-%50 arasının kırsalda yaşadığı bölgelere “önemli ölçüde kırsal bölgeler”,
- Nüfusun %15’inden azının yaşadığı kırsal bölgeler ise “kentselliği baskın bölgeler” olarak ifade edilmiştir.

Az sayıda ev veya binanın olduğu, çok fazla insanın olmadığı açık araziler kırsal alan olarak nitelendirilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri 2.6 km² başına 1000’den az nüfusa sahip kasabaları ve yine 2.6 km² başına 500’den az kişinin bulunduğu alanları kırsal alan olarak kabul etmektedir (National Geographic, 2021).

Öksüz vd., (2014) kırsalın temel özelliklerini; nüfus yoğunluğu az olan ve ekonomisini ağırlıklı olarak tarıma dayandıran yerler olarak genel kabul gördüğünü belirtmiştir. Bununla birlikte farklı ülkelerin kırsal alanları belirlemek için kullandıkları kriterlere ise Tablo 3’te yer verilmiştir.

Tablo 3. Farklı Ülkelerin Kırsal Alan Kriterleri

Ülkeler	Kriterler
İngiltere ve Galler	Resmî bir tanım yoktur ancak kırsal ajans 10.000’den fazla nüfusa sahip yerleşim yerlerini kırsal alanın dışında tutmuştur.
İtalya	10.000’den az nüfuslu yerleşim yerleri
Norveç	200’den az nüfuslu topluluklar
İskoçya	Km ² başına 100 kişiden az olan yerel yönetim alanları
Danimarka	200’den az nüfuslu olan topluluklar
İspanya	10.000’den az nüfuslu yerleşim yerleri
İsviçre	10.000’den az nüfuslu yerleşim yerleri

Kaynak: Roberts ve Hall, 2001: 11.

Kırsal alanları, kent alanlarının dışında kalan, tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak yürütüldüğü, nüfus yoğunluğunun az olduğu, farklı ülkelerin; iktisadi, hukuki, idari, kültürel, sosyal vb. değişkenleri de baz alarak farklı sınırlamalarla açıklamaya çalıştığı alanlar olarak nitelendirmek mümkündür (Yoloğlu ve Zorlu, 2020).

Turizm perspektifinden kırsal alan; kentten uzak, kırsala has niteliklerin korunduğu, kırsal yaşamda çeşitli aktiviteler gerçekleştirmeye müsait, deniz turizm merkezlerinin olmadığı yerler olarak nitelendirilmektedir (Akıncı Ekiztepe, 2021: 48).

1.5. Kırsal Kalkınma Kavramı

Kalkınma kavramı, mevcut kaynakların bir dizi önlemlerle birlikte ekonomik büyüme ve insanların yaşam kalitesini iyileştirme adına kullanılması anlamını taşımaktadır (Rabie, 2016: 7). Hakkında pek çok tanım yapılan kalkınma kavramı insanların ve toplumların gelecekte daha iyi şartlarda yaşama isteklerine bağlı olarak çeşitli desteklerle geliştirilmesini ifade etmektedir. Kırsal kalkınma ise insanlık için negatif etkileri olan çevre koşullarının daha iyi bir hale getirilmesi çabalarının tümüdür (Tolunay ve Akyol, 2006: 116-119).

Güdücüler (2012: 68)'e göre İkinci Dünya Savaşı ardından hızla gelişen sanayileşme ve kentleşme ile birlikte tarım faaliyetleri geri planda kalmıştır ve kırsal alanlarda bozulmalar meydana gelmiştir. Bu süreç içerisinde toplum, ekonomi ve çevre arasında denge kurulması için “sürdürülebilirlik” kavramı hayatımıza girmiştir ve akabinde kent alanının dışında (kırsalda) yaşayan nüfusun hakları gözetilerek, sosyal, ekonomik, kültürel gelişim sağlanmasıyla birlikte “kırsal kalkınma” kavramı oluşturulmuştur.

Kırsal kalkınma, kırsal kesimde klasikleşmiş olandan hareketle yenilikçi olana doğru değişim sürecini ifade etmektedir (TKDK, 2015). Cengiz ve Çelem (2003: 144)'e göre ise kırsal kalkınma, kırsal alan olarak kabul edilen alanlarda yaşayanların hayat koşullarını iyileştirmeye yönelik, göç etmelerine gerek kalmayacak şekilde kentlerde ulaşabildiği çeşitli imkânlardan kırsalda da faydalanmalarını sağlayacak sosyal ve ekonomik politikalardır.

Topçuoğlu (2018: 10)'na göre kırsal kalkınma, kırsal alanlarda yaşamını sürdüren insanların ekonomik ve sosyal refahı ile yaşam kalitelerinin artırılması sürecini ifade etmektedir.

Kırsal kalkınmanın temel amacı kırsal alanlarda var olan kaynakların etkili bir şekilde kullanılmasıyla birlikte kırsal ve kentsel bölgeler arasındaki ekonomik ve sosyokültürel gelişmişlik farkının minimize edilmek istenmesidir (Ongun ve Gövdere 2015: 47). Kırsal kalkınmanın özünü ise; kırsal alanlarda yaşayanların kalkınmasına olanak sağlayan tüm unsurların harekete geçirilmesi ve kırsalda yaşayanların bu unsurlardan azami ölçüde yararlanması oluşturmaktadır (Yüksek ve Çakır, 2020: 14).

Avrupa Birliği (AB) kırsalda yaşayan ve çalışan insanlar için odak noktası olarak gördüğü kırsal kalkınma kavramını üç ana temaya dayandırmaktadır. Bunlar (Wiscombe, 2017: 38):

- Tarım ve ormancılık sektörünün gücünü arttırmak,
- Çevreyi ve kırsalı iyileştirmek,
- Kırsal alanlarda yaşam kalitesini iyileştirmek ve kırsal alanların ekonomik olarak çeşitlendirilmesinin sağlanmasıdır.

Uçar vd., (2017: 52)'ne göre kırsal kalkınmanın üç temel bileşeni; “tarımsal kalkınma”, “kırsal sanayi” ve “kırsal turizm” şeklinde ifade edilmiştir ve kırsal turizmin kırsal kalkınmanın gerçekleşmesindeki rolüne vurgu yapılmıştır.

1.6. Kırsal Turizm Kavramı

Kırsal turizme tarihsel açıdan bakıldığında 19. yüzyılda İngiltere’de insanların doğaya yönelmeleriyle başlayan ve akabinde sanayisi gelişmiş diğer Avrupa ülkeleri tarafından benimsenerek yaygınlaşan bir olgu olduğu görülmektedir. Şehirlerde yaşayanların sosyo-ekonomik yönden gelişimi, gelişmiş şehirlerdeki yoğunluk, hava kirliliği, ses kirliliği, sağlık ve sükûnet arayışı gibi faktörlerin insanlarda kırsala kaçış isteğini uyandırması kırsal turizmin hızla yaygınlaşmasına gerekçe olarak gösterilmektedir. Günümüzde kırsal alanlar, popüleritesi her geçen gün artan yaygın çekicilik unsurları barındıran yerlerdir (Holloway ve Taylor, 2006: 199).

Kırsal turizm kavramı farklı araştırmacılar tarafından açıklanmaya çalışılsa da üzerinde uzlaşıya varılmış evrensel bir tanıma sahip değildir. Kırsal turizmin karmaşık bir yapıda olması, çok yönlü faaliyetleri kapsamı, bölgeler ve ülkeler arasında değişik göstergelerinin bulunması kavramsallaştırmasında güçlüklerin hâlâ devam ediyor olmasının sebeplerinden bazılarıdır (Rosalina, Dupre ve Wang, 2021).

Değişen ve gelişen yaşam koşullarıyla birlikte insanlar, şehir hayatından ve sanayi bölgelerinden uzaklaşarak, kolay ve ekonomik şekilde doğaya gitme arzusu ve isteği içerisinde olmaya başlamışlardır. Kitle turizminin gözde turizm türü olmaktan çıkmasıyla birlikte farklı alternatif turizm türleri ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan önemli alternatif turizm çeşitlerinden biri de kırsal turizmdir (Çetinkaya Karafakı ve Yazgan, 2012: 55). Kırsal turizm, aynı zamanda doğa temelli bir turizm çeşididir (Ongun ve Gövdere, 2015: 46). Gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke için kırsal turizm, kırsal alanlar için geçerli bir kalkınma stratejisi olarak kabul edilmektedir. Kırsal turizm üzerine kurulu olan bu kalkınma stratejisi mevcut geleneksel yapıyı korurken tarım ekonomilerinin büyümesini hedeflemiştir (Kaptan Ayhan vd., 2020: 1).

Kırsal turizm kavramı, uygulandığı alana göre “köy turizmi”, “çiftlik turizmi”, “tarım turizmi” ve “yayla turizmi” gibi farklı isimlerle de ifade edilmektedir (Çeken, Dalgın ve Çakır, 2012: 12). Kavramın çeşitli şekillerde adlandırılarak ele alınmasının temelinde önemli iki neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki; kavramsal olarak kırsal turizm hakkında ortak bir görüşün, net bir tanımın olmamasıdır. İkincisi ise; birçok turizm aktivitesine ve turizm türüne ev sahipliği yapan kırsal alanların kırsal turizmin temel alanı olmasıdır.

Önemli bir kalkınma aracı olarak görülen ve doğa temelli alternatif turizm türü olarak nitelendirilen kırsal turizm kavramına ilişkin gerçekleştirilmiş bazı tanımlar şu şekildedir:

Soykan (1999: 68)'a göre kırsal turizm, kişilerin çeşitli amaçlarla doğal alanlara giderek oranın kültürüyle iç içe olmak istemeleri, konaklamaları ve yöresel etkinliklere aktif veya pasif olarak katılım gerçekleştirmeleri olarak tanımlanmıştır.

Kuşat (2016: 11)'a göre kırsal turizm, çevreye karşı hassasiyetle gelişim kaydetme çabalarından dolayı sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen, alternatif bir turizm çeşididir.

Wiscombe (2017: 39)'ye göre kırsal turizm, tarımsal ve kentsel olmayan alanlarda gerçekleşen çok çeşitli cazibe merkezlerini ve faaliyetleri kapsayan ülke bazlı deneyimdir. Kırsal turizmin temelini ise; turizmin yavaş gelişim kaydettiği geniş açık alanlarda doğrudan tarımla veya doğayla etkileşime girme fırsatını turistlere sunması yatmaktadır.

Avrupa Topluluğu (EC) ve Avrupa Birliği (EU) kırsal alanda gerçekleştirilen tüm turizm faaliyetlerini kırsal turizm olarak nitelendirmektedir (Roberts ve Hall, 2001: 15; Nilsson, 2002: 9).

Akıncı Ekiztepe (2021: 49-50)'ye göre kırsal turizm, kentsel alanların dışında gerçekleştirilen tüm turizm aktivitelerini kapsayan, turizm tüketicilerine farklı deneyimler sunma potansiyeli yüksek olan niş turizm çeşitlerinden biridir.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü kırsal turizmi; ziyaretçilerin deneyimlerinin genel olarak doğaya dayalı faaliyetler, tarım, kırsal yaşam tarzı/kültürü, olta balıkçılığı ve gezmek olduğu, geniş bir ürün yelpazesi bulunan turizm faaliyeti olarak nitelendirmektedir (UNWTO, 2021c).

Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi (WTTC) kırsal alanda gerçekleşen ve sürdürülebilir bir şekilde kırsalı koruyan turizm faaliyetlerini kırsal turizm olarak değerlendirmektedir (Özçatalbaş, 2006: 274).

Lane (1994: 14)'e göre en saf haliyle kırsal turizm şu şekilde olmalıdır:

- Kırsal alanda gerçekleşir.
- İşlevsel olarak küçük ölçekli işletmeler, açık alanlar, doğa ve doğal dünya ile temas, miras, geleneksel toplum ve geleneksel uygulamalar üzerine inşa edilir.

- Binalar ve yerleşim yeri açısından küçük ölçeklidir.
- Karakter olarak geleneksel, yavaş ve organik şekilde büyüyen, yerel ailelerle bağlantılı, bölgenin iyiliği için uzun vadede kontrol edilebilir ve geliştirilebilir.
- Kırsal ortamın, ekonominin, tarihin ve konumun karmaşık modelini temsil eder.

Kırsal turizm, yapısı gereği yöreselliği ön plana çıkan ve daha küçük ölçekli alanlarda gerçekleştirilen turizm faaliyetlerini kapsamaktadır. Kırsal alanlar için sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir lokomotif konumunda olan kırsal turizm, katılımcılarına klasikleşmiş turizm çeşitlerinden farklı deneyimler sunmakta ve çok çeşitli turizm türlerini ve aktivitelerini kapsamaktadır (Yüksek ve Çakır, 2020: 32).

Kırsal turizm, merkezinde kırsal toplumun bulunduğu çeşitli unsurları kapsamaktadır. Kırsal turizm, bir bölgenin sunduğu kırsal alana, mirasa ve kültüre, kırsal faaliyetlere ve kırsal yaşama bağlıdır (Nulty, 2004: 13). Kırsal turizmin bağlı olduğu bileşenlere açıklık getirilmesi, kırsal turizm kavramının daha net bir şekilde ortaya koyulması ve anlaşılması için önem taşımaktadır (Haberal, 2015: 64). Kırsal turizmin bileşenleri açıklamalarıyla birlikte Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Kırsal Turizmin Bileşenleri

Kaynak: Nulty, 2004: 13.

1.7. Kırsal Turizmin İlkeleri

Turizm, kırsal kalkınmaya doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağlamaktadır ancak bu katkının sürdürülebilir olması gerekmektedir (López-Sanz vd., 2021: 1). Sürdürülebilir anlayışa sahip alternatif bir turizm türü olan kırsal turizm, doğru planlama ve politikalar ile uygulanmadığı takdirde kitle turizminin yıkıcı etkilerine benzer çeşitli olumsuz etkilere de neden olabilmektedir. Bu bağlamda kırsal turizmin belirli ilkeler çerçevesinde uygulanması gerektiğinden bahsetmek mümkündür.

Kırsal turizmin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gereken ilkeler; “gelişim”, “yararlanma”, “kırsal ekonomi”, “tasarım”, “koruma” ve “pazarlama” şeklinde ifade edilmektedir (Sharpley ve Sharpley, 1997). Ün vd., (2012: 346)’ne göre bu ilkeler şu şekilde açıklanmıştır:

- **Gelişim:** Kırsal turizmdeki gelişim, koruma ve canlandırma amaçlarına sahip olmalıdır. Örnek olarak, tarihi değere sahip evlerin yeniden kullanılması, çiftlikler ile ek kazanç sağlanması, sahipsiz arazilerin iyileştirilerek daha iyi duruma getirilmesi gerçekleştirilebilir ve kırsala ulaşım için yeni alternatifler doğmuş olur.
- **Yararlanma:** Turistlerin kırsaldan daha fazla yararlanmaları için kırsal turizm potansiyelinin etrafında yer alan tüm etkinliklere yönlendirilmesi gerçekleştirilmelidir.
- **Kırsal Ekonomi:** Kırsala yapılacak olan turizm yatırımı taşıma kapasitesini aşmamak, kaynaklara minimum düzeyde zarar vermek, turizmi sıkıştırılmış sezonlardan ve alanlardan kurtararak geniş alanlara yaymak gibi çeşitli hedefleri benimsemeli ve kırsal ekonomiye destek vermelidir.
- **Tasarım:** Kırsalda gerçekleşecek olan turizmin gelişim planına sahip olması gerekmektedir. Kırsal turizmin gerçekleşeceği yerin tespitinden yönetilmesine kadar her şeyin kırsal alanın dokusuyla uyum sağlaması gerekmektedir. Hatta mümkünse gerçekleştirileceği alanda hem kırsal ile uyumlu hem kırsala zenginlik katacak tasarımlar ile var olmalıdır.
- **Koruma:** Kırsal turizm tüketicilerinin kırsal alanı koruması, gerektiğinde yeniden canlandırması ve her açıdan zenginleştirilmesine katkı sağlaması gerekmektedir.

- **Pazarlama:** Kırsal turizmin tanıtım ve pazarlaması gerçekleştirilirken insanların ilgisinin kırsala doğru çekilmesi gerekmektedir. Kişilerin duygusal bir bağ ile kırsal turizm faaliyetlerini gerçekleştirme istekleri perçinlenmelidir.

Kırsal turizmin karakteristik özelliklerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olan bu ilkeler, kırsal turizmin kırsal alanlarda meydana getirebileceği olumsuz etkileri minimum düzeye indirmek adına bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla her geçen gün turistik tüketiciler tarafından daha fazla talep gören kırsal alanların sürdürülebilirliğinin sağlanması için bu ilkelerin benimsenmesi gerekmektedir (Ün vd., 2012: 346).

1.8. Kırsal Turizmin Gelişimi

Kırsal turizm yeni oluşmuş bir olgu değildir. 19. yüzyılda İngiltere’de insanların doğaya dönmeleriyle başlamış olan kırsal turizm, akabinde Avrupa’nın sanayide önde gelen ülkelerinde yaygınlaşmıştır (Demirtaş, 2011: 129). Kırsal kalkınmanın öneminin fark edilmesi ve şehirleşme süreciyle gündeme gelen kırsal turizm, ilk başlarda yoğun olarak iç turizm konusu formundayken zamanla ulaşım imkânlarının ve iletişim teknolojisindeki ilerlemeler neticesinde uluslararası turizmin konusu hâline gelmeye başlamıştır (Özçatalbaş, 2000: 69).

Günümüzde kırsal turizm; turistik taleplere karşılık vermeye çalışan, kalabalık turizm destinasyonlarından uzaklaşmak isteyen, doğal olan veya insan ürünü turizm varlıklarını görmeyi amaçlayan kişiler için bir fırsat olmaktadır ve sadece ziyaretçileri değil yerel halkı da yakından ilgilendiren bir kavram olarak ön plana çıkmaktadır (Koday ve Akbaş, 2020: 690).

Küreselleşmenin etkisi ile tüketici taleplerinde meydana gelen genel değişim uluslararası çapta turizm tüketicilerinin de taleplerine yansımıştır. Turistik tüketicilerin taleplerindeki bu değişim klasikleşmiş olanın aksine alternatif olan turizm çeşitlerinin meydana gelmesine sebep olmuştur (Arslaner ve Erol, 2017: 423). Turistik tüketiciye sunulabilen kaynakların bolluğuna bağlı olarak gelişim gösteren kırsal turizm, özellikle sanayileşmenin ve kentleşmenin artmasıyla birlikte rağbet görmeye

başlamıştır. Gelişmiş bölgelerde hayatını sürdüren insanlar için kırsal turizm; gerginlik ve stresi azaltma, kalabalıktan uzaklaşma, kırsal kültürle iç içe olma, ürün hasat etme, hayvanlarla ilgilenme, el sanatları öğrenme, geleneksele has deneyimler elde etme, toprakla uğraşma gibi ifadeleri çağrıştırmaktadır. Kırsal turizm, turizm tüketicilerinin bu çağrışımlarına; doğal ve gösteriştan uzak ortamlarda (kırsal alanlarda) dinlenme, tatil yapma ve kırsal turizm aktivitelerine katılma imkânı sağlayarak karşılık vermektedir. Yeni nesil turistlerin daha seçici, araştırmacı, eğitilmiş, mental ve fiziksel açıdan iyi olmak adına sağlıklı yaşamaya çalışan kişiler olduklarından; şehir hayatının monotonluğu ve yoğun insan nüfusunu barındırmasından kaynaklı yeni yönelimlerle birlikte tatmin olmak için bedel ödemeye hazır kişiler olarak karşımıza çıktıklarından bahsetmek mümkündür. Doğal bir şekilde ortaya çıktığı ileri sürülen kırsal turizm, günümüz koşullarında da tamamen kent yaşamında sıkışmış olan kişilerin doğal ihtiyaçları ile şekillenmekte ve gelişim göstermektedir (Aydın, 2012: 39; Uçar vd., 2017: 9; Koday ve Akbaş, 2020: 690; Yüksek ve Çakır, 2020: 119; Akıncı Ekiztepe, 2021: 52-53).

.Kırsal turizmin gelişimi uzun bir süreci ifade etmekle birlikte turizmde olduğu gibi kişilerin serbest zamanlarının ve gelir düzeylerinin artması gibi etkenlere ek olarak; “eğitim ve kültür düzeyinin artması, çevre ve turizm bilincinin gelişmesi, sağlıklı yaşam, organik gıdalara ilginin artması, sessizlik ve sükûnet, sürdürülebilir turizm anlayışı, doğayla iç içe olma arzusu, macera, reklam-tanıtım, kırsal örgütlerin kurulması, geleneksel kıyı turizminden kurtulma” gibi etkenler de kırsal turizmin gelişiminde etkin rol oynamaktadır (Uçar vd., 2017: 15).

Tablo 4. Kırsal Turizmin Gelişimini Hızlandıran Faktörler

Eğitim seviyesindeki yükseliş	Stresten arınma ihtiyacı
Kültüre duyulan ilginin artması	Yaşlı ama aktif tatilci sayısı artışı
Boş zamanın artması	Farklı eğlence alternatifleri
Ulaşım ve iletişimin gelişmesi	Kırsal acente sayısı artışı
Sağlıklı olma bilincinin artması ve sağlıklı yaşam	Kırsal kökenlilik
Uygun şartların ve ortamın sağlanması	Turizm talebinin gelişmesi
Özel yemeklere karşı ilginin artması	Çevre kirliliği
Bağımsızlık ve bireysellik duygusunun artması	Kırsal turizmin kalkınma aracı olarak görülmesi
Ekolojik yaşam bilincinin artması	Akrabalık ilişkileri
Beslenme giderleri	Ucuz olması

Kaynak: Uçar vd., 2017: 16-20; Akıncı Ekiztepe, 2021: 53-56.

Kırsal turizmin gelişiminde birçok etmen rol oynamaktadır. Kırsal turizmin gelişimini etkileyen faktörler hakkında bilgi sahibi olunması, kırsal turizm için daha uygun alanların turistler için çekim noktası hâline getirilmesinde ve kırsal turizmin doğru anlaşılacak hayata geçirilebilmesinde oldukça önemli yer tutmaktadır (Çeken vd., 2012: 11).

Klasikleşmiş turizm anlayışının alternatif turizm türleriyle zenginleştirilmesinde turizm tüketicilerinin beklentilerinde ve isteklerinde meydana gelen değişimler önemli yer tutmaktadır (Kiper, 2006: 1). Günümüzde tüketici davranışlarını anlamak ve yorumlamak her sektör için önemli hâle gelmiştir (Terkan, 2011: 297). Öyle ki kişisel bilgilerimiz, çoğu sektör tarafından veri olarak görülmekte ve bu veriler şirketlerin yoğun rekabet ortamında hayatta kalmalarını sağlamaktadır. Dinamizmin nelere dayandığını anlamak, ne tarafa yöneleceğinin de ön görüşünde bulunmamıza yardımcı olacaktır. Bu sebepten dolayı dinamik bir yapıda olan kırsal turizmin gelişimi ve bu gelişimi hızlandıran faktörlerin anlaşılması gerekmektedir.

1.9. Kırsal Turizm Arzı

Turizm arzı, turizm tüketicilerinin gereksinimlerini karşılamak için sunulan mal ve hizmetlerin tümünü ifade eder (Kozak vd., 2012: 41). Kırsal turizm arzı ise ülkelere, bölgelere veya yörelere has olan tarihi, doğal, tarımsal, kültürel ve geleneksel değerlerin belirlenen fiyatlar çerçevesinde turistlere sunulması anlamını taşımaktadır (Yüksek ve Çakır, 2020: 47).

Kırsal turizmde arz, kırsal bölgelerde yaşayan yerel halkla doğrudan ilişkilidir. Potansiyel kırsal turizm kaynakları ise ormanlar, dağlar, yaylalar, ırmaklar, mağaralar, yerel halkın misafirperverliği, el sanatları, av hayatı, yerel sporlar, yöreye ait yemekler, olta balıkçılığı, kuş gözlemleme, kaplıca, ılıca, safari, geleneksel tarım, tarihi ve kültürel değerlerdir. Kırsal turizmin gerçekleşmesi için bir alanın kırsal turizmin potansiyel kaynaklarına sahip olması gerekmektedir ve bu kaynakları etkileyen faktörlere dikkat edilmesi gerekmektedir (Haberal, 2015: 72). Kırsal turizmde arzı etkileyen faktörler şunlardır (Soykan, 1999: 69-70; Morgül, 2006: 64-66):

- Kırsal alanların yeteri kadar kaliteli suya sahip olması gerekmektedir.

- Kırsal alanlara ulaşımın kolay olması gerekmektedir.
- Kırsal turizm tüketicilerinin basit bir şekilde rezervasyon gerçekleştirebilmeleri gerekmektedir.
- Kırsal alanda standart kalitenin altına düşmemiş konaklama kapasitesi olmalı ve ek hizmetlerle desteklenmelidir.
- Kırsaldaki yapılar ve etkinlikler yöreye has olmalı, geleneksellik ön plana çıkarılmalıdır.
- Kırsal turizmin uygulanacağı alanda korunmuş bir biçimde doğal güzellikler ve farklı oluşumlar olmalıdır.
- Korunmuş bir biçimde tarihsel ve kültürel değerleri içerisinde barındırmalıdır.
- Sportif aktivitelere sahip olmalıdır.
- Kırsal turizm tüketiciye geleneksel bir üretim biçimini uygulama fırsatı vermelidir.
- Altyapı konusunda kırsal alan geliştirilmiş ve hazır olmalıdır.
- Yerel veya merkezi hizmetlerin örgütsel bir yapıyla tüketicilere sunulması ve turistlere sağlık ve güvenlik gibi konularda güvence sağlanması gerekmektedir.
- Kırsal turizm hizmetleri belirli standartlara sahip olmalı ve turistlere abartılmış fiyatlar verilmemelidir.
- Turistlerin bölgede zaman geçirmelerini sağlayacak çeşitli animasyonlar oluşturulmalıdır.
- Kırsalda yaşayanların bölgede turizmi kabul etmiş olmaları, yaptıkları turizm işi konusunda gönüllü, eğitim almış, turisti seven kişiler olması gerekmektedir.
- Kırsal turizm açısından tanıtım çok önemlidir. Kırsal turizm, zamanında ve doğru tanıtımlarla desteklenmelidir.

Bir yörede kırsal turizmin hayata geçirilebilmesi için diğer turizm çeşitlerinde olduğu gibi birtakım arz kaynaklarının mevcut olması gerekmektedir. Kırsal turizm açısından değerlendirilecek olan alanlarda öncelikli olarak kırsal turizme ilişkin imkânların yeterli olup olmadığı analiz edilmelidir ve kırsal turizm arz kaynaklarını oluşturan ögeler ortaya çıkarılmalıdır (Akpulat, 2015: 86).

1.10. Kırsal Turizm Talebi

Turizm talebi yeteri kadar boş vakit ve satın alma gücüne sahip olan bireylerin çeşitli sebeplerle turizm mal veya hizmetinden yararlanmak istemeleri olarak ifade edilmektedir (Kozak vd., 2012: 59). Kırsal turizm talebini genellikle kentlerde veya büyük şehirlerde yaşayan emekliler, orta gelir düzeyine sahip aileler, macerayı, doğayı, yürüyüş yapmayı, bisiklet kullanmayı, vahşi yaşamı seven, sağlıklı yaşama isteğinde olanlar ve geçmişe özlem duyanlar oluşturmaktadır (Haberal, 2015: 73; Uçar vd., 2017: 9). Kırsal turizm talebini anlamak için kırsal turistlerin kırsal turizmi tercih etme motivasyonları hakkında da bilgi sahibi olunmalıdır. Park ve Yoon (2009: 106)'a göre kırsal turizm gerçekleştirenlerin motivasyonları; rahatlama, sosyalleşme, öğrenme, aile birlikteliği, yenilik ve heyecan olmak üzere altı boyutta şekil almaktadır. Kırsal turizmi farklı sebeplerle tercih eden turistlerin kırsal turizmden beklentileri ise şu şekildedir (Özçatalbaş, 2000: 81):

- Dinlenebilmek ve rahatlayabilmek.
- Geçmişe duyulan özlem.
- Büyükler ve küçükler için farklı deneyimler.
- Hayvanlarla ilgilenme ve onları tanımak.
- Çiftlikleri ziyaret etmek.
- Ürünlerin toplanmasında ve hasat edilmesinde rol almak.
- Ürünü üretildiği alandan satın almak.
- Aktif veya pasif rekreasyonel faaliyetlere katılmak.
- Öğrenme ve eğitim alma isteklerinin bulunması.
- Yerel halk ile bilgilerin takas edilmesi.
- Kültürel etkileşim.
- Yerleşme ve barınma koşulları.

Kırsal turizm arzını etkileyen birçok faktör olduğu gibi kırsal turizm talebini de etkileyen çeşitli faktörler mevcuttur. Bu faktörler (Soykan, 1999: 69):

- Turizm tüketicilerinin tatil anlayışlarında ve beklentilerinde değişimler meydana gelmektedir.
- Kentte yaşam sürdürmek inşalar için stresli, baskılı ve sınırlandırıcı hale gelmektedir.

- Deniz kıyılarındaki kalabalıklaşma çeşitli olumsuzlukları beraberinde getirmektedir ve yüksek fiyatlar nedeniyle turizm tüketicilerinin kıyılarda çok fazla harcama yapması gerekmektedir.
- Kentsel nüfusun fazla olduğu ülkelerde giderek kırsala dönme eğilimi artmıştır.
- Kent nüfusunu oluşturanlar kalabalıktan uzaklaşarak, temiz hava ve yenilenme ihtiyaçlarını kırsalda karşılamak istemektedirler.
- Kentte yaşayanların da belirli bir bölümü kırsal kökenli insanlardır ve bu insanlar kırsalı düzenli olarak ziyaret etmektedirler.
- Kırsal turizm, turizm tüketicilerine daha ekonomik gelmektedir.
- Kentlerde yaşayan insanlar daha yalın ve samimi ilişkiler, dostluklar kurmak istemektedirler.

1.11. Kırsal Turizmin Etkileri

Kırsal turizm kendi içerisinde çeşitli ilkelere sahiptir. Bu ilkeler doğrultusunda ve sürdürülebilir bir anlayışla planlı bir şekilde ilerleyen kırsal turizm faaliyetlerinin; turistler, kırsalda yaşayan yerel halk ve çevre üzerinde çeşitli olumlu etkilerinden bahsetmek mümkündür. Ancak turizm olgusu çevre ile ister istemez temas halindedir ve belli başlı olumsuzlukları da içerisinde barındırmaktadır. Tüm bunlara bağlı olarak kırsal turizmin de diğer turizm türleri gibi uygulandığı yerde negatif veya pozitif etkiler oluşturduğu söylenilebilir. Kırsal turizm, sürdürülebilir bir anlayışa sahip olduğundan ve kitle turizminin yıkıcı etkilerine karşı ortaya çıktığı ileri sürülen alternatif turizm çeşitlerinden biri olduğundan dolayı ortaya çıkardığı olumsuz etkileri; kabul edilebilir düzeyde tutma, azaltma veya tamamen ortadan kaldırmaya çalışma gibi karakteristik özellikler taşımaktadır. Aksi durumda kırsal turizmin sürdürülebilir bir anlayışı benimsediğinden bahsetmek veya alternatif turizm çeşitlerinden biri olduğunu ileri sürmek mümkün değildir (Ün vd., 2012: 346; Gül ve Yıldız, 2020: 282).

Turizmin gelişiminin en önemli amaçları arasında bölgelerin ekonomik ve sosyal olarak kalkınmasını sağlama hususları yer almaktadır. Turistlerden çeşitli faydalar sağlanacağı gibi uygun olmayan turist gelişimi çeşitli olumsuz etkilere de

neden olacaktır. Bu bakımdan turizmin yalnızca belirli bir bölümünü kapsayan kırsal turizmin avantajları ve dezavantajları değerlendirilmelidir (Egbali ve Bakhsh, 2011: 63). Diğer turizm çeşitlerinde olduğu gibi kırsal turizmin de olumlu ve olumsuz noktaları mevcuttur. İstikrarlı bir kırsal turizmde ana hedef turizmin kırsalda oluşturduğu olumsuz etkileri en aza indirerek olumlu etkilerinin güçlendirilmesini sağlamaktır.

1.11.1. Kırsal Turizmin Olumlu Etkileri

Uluslararası literatür incelendiğinde kırsal turizme genel olarak çevresel, sosyal, ekonomik ve kültürel açılardan yaklaşılarak olumlu ve olumsuz etkilerinin saptanmaya çalışıldığı görülmektedir. Dinamik bir yapıya sahip olan ve öznesi insan olan turizm olgusunun yarattığı etkilerin de gelişim ve değişim kaydedebileceğinin altı çizilerek kırsal turizmin olumlu etkileri şu şekilde sıralanabilir:

- Kırsal turizm kırsalda yaşayanların işsizlik problemine istihdam yaratarak yanıt verir. Oluşturulan bu istihdam sayesinde kente göç azalır (Çeken vd., 2012: 14).
- Kırsal alanlarda turizmin gerçekleşmesine bağlı olarak çiftçilerin kazançlarında artış görülecektir. Bu artış paralelinde ise kırsal yoksulluk azalır ve refah seviyesi yükselir (Çeken, Karadağ ve Dalgın, 2007: 10).
- Kentte kazanılan paranın kırsal turizm gerçekleştirilmek için gidilen kırsal alanlarda harcanması kent ile kır arasındaki gelişim farkının kapanmasına yardımcı olur (Çeken vd., 2007: 10).
- Kırsal turizm gerçekleştirilen alanda yöre halkı; turistlere geleneksel el sanatlarını ve çeşitli hediyelik eşyaları pazarlayabilir veya turistlerin konaklama ihtiyaçlarına evlerinin bir bölümünü yahut tamamını kiralayarak ek gelir sağlayabilir (Haberal, 2015: 89).
- Kırsal alanda turizm faaliyetleri gerçekleştirmek için yapılacak olan yatırımlar başta inşaat olmak üzere çeşitli sektörlerle yansımasıyla birlikte iş hacminde ve gelirinde artış görülecektir. Bunun akabinde fiziksel alt yapı imkânları gelişmek zorunda kalacak ve kırsalda yaşayan yerel halkın yaşam

kalitesinde artış meydana gelecektir (Haberal, 2015: 89-90).

- Kırsal alanlarda yerel ve yerel olmayan insanların iş geliştirmeleri arz ve talebi dengede tutmaya yardımcı olur. Geliştirilen işler ve yatırımlar neticesinde yerel ekonomide çarpan etkisi meydana gelir (Robinson ve Murray, 2017: 4-5).
- Kentteki insanlar için doğal alanlarda tatil yapma imkânı sağlayan kırsal turizm, önemli bir kırsal kalkınma aracıdır (Baykal ve Toprak, 2010: 41).
- Kentlerde ve kırsalda yaşayanların etkileşimi sonucu kır ve kentte yaşayanların davranış ve yaşam farklılıkları hafifler. Turizm tüketicilerinin kaliteyi aramaları yerel halkın yaşam standartlarının yükselmesine sebep olur. Ayrıca iç turizm gelişir (Morgül, 2006: 68-69).
- Kırsal turizm, kırsal bölgenin tanıtımına katkı sağlar (Demirezen, 2018: 85).
- Kırsal turizm yerel ekonomik büyüme ve gayri safi yurtiçi hasılaya katkı sağlar (UNWTO, 2021d).
- Kırsal turizm gerçekteştirilirken sadece ekonomik kazanç hırısı ile turistik arz kaynaklarını tahrip etmez bunları gelecek kuşaklara bugünün koşullarında minimum olumsuz etkiyle ulaştırmaya çalışır (Uçar vd., 2017: 6).
- Kırsal turizm, hizmet çeşitliliği yaratır ve katılımcılarının farklı topluluklarla etkileşime geçerek sosyalleşmesini sağlar (Ebrahimi ve Eizad, 2014: 286).
- Kırsal turizm, kırsalda kültürel hizmetlere olanak sağlar ve kırsaldakilerin de bu hizmetten fayda sağlamasına imkân tanır. Ayrıca sanatın ve zanaatın korunmasına ve pazarlanmasına yardımcı olur (OECD, 1994: 25).
- Kırsal turizm, kadınların geçmişte kırsal topluluk içindeki kısıtlı olan rolünü arttırmaktadır (OECD, 1994: 26).
- Kırsal turizm, ticari amaçlı veya hobi amaçlı balık avlayanları sportif olta balıkçılığı gibi çeşitli ikame aktivitelerle tanıştırarak bu insanların hobilerini daha duyarlı bir şekilde gerçekteştirmelerini sağlayabilir (OECD, 1994: 26).
- Kırsal turizm, uygulandığı kırsal alanda çevresel iyileştirmeler (trafik düzenleme, yol, kanalizasyon, çöplerin bertarafı) yapılmasını sağlar (OECD, 1994: 26).

- Kırsal turizm, tarihi yapıların korunmasını ve değerlendirilmesini sağlar (OECD, 1994: 26).
- Farklı gerekçelerle kırsal turizme yönelen turistler ile kırsal alanda yaşayan yerel halk arasında etkileşim gerçekleşecektir. Bu etkileşim her iki taraf için otantikliğin, kültürel zenginliğin ve çevrenin değerinin fark edilip korunması bilincini geliştirecektir. Bununla birlikte kırsalda var olan somut ve soyut değerlerin yaygınlaşmasında ve tanınmasında kırsal turizm etkin bir şekilde rol almaktadır (Yüksek ve Çakır, 2020: 100-101).
- Doğal çevrenin korunması hususunda hassas davranarak gelişim kaydeden kırsal turizm, çevreye minimum olumsuz etkiyi vererek turizmin bölgesel olarak belirli alanlara sıkışmasını ve kısa sezonlarda yoğunlaşmasını engeller, turizmi geniş alanlara yayarak on iki ay gerçekleştirilebilir bir hale getirebilir (Akıncı Ekiztepe, 2021: 94). Böylece bölge ve ülke ekonomisine katkı sağlar ve sürdürülebilir bir gelişimi destekler.
- Kırsal turizm, kaynakların yetersizliği sorununun sıkça konuşulduğu ve var olan kaynakların nasıl ideal bir şekilde kullanılması gerektiği tartışmalarının sıkça gündeme geldiği bu dönemde turizmde geleceğe ilişkin sürdürülebilir bir anlayış misyonunu ve vizyonunu taşır (Yüksek ve Çakır, 2020: 41).
- Kırsal turizm, yoğun stres ve çeşitli olumsuz etkenlerden kaçmak isteyenlere sakin doğal alanlarda tatil yapma, dinlenme ve yenilenme imkânı sağlar (Torun, 2013: 32).
- Kırsal turizm, bir yandan yöreye has yemeklerin yerinde tadılmasını ve popülerleşmesini sağlarken diğer taraftan turistlere kırsalda ürün yetiştirme fırsatı vererek ürünün üretim aşamasından tüketim aşamasına kadar turistleri olaya dahil edebilir ve bu sayede turistler farklı deneyimleri elde etme imkânına sahip olabilirler.

Uygulandığı alanda çeşitli olumlu ve olumsuz etkilerden bahsedebileceğimiz kırsal turizm, kırsal kalkınma için önemli bir araçtır (Haberal, 2015: 85-89; Uçar vd., 2017: 83-96; Yüksek ve Çakır, 2020: 93). Ülkeler kültürel, ekonomik, sosyal ve çevresel alanlarda olumlu ilerlemeyi sağlamak için kırsal turizmi kırsal kalkınma boyutunda vazgeçilmez bir pay sahibi olarak görmektedirler (Yüksek ve Çakır, 2020: 16).

1.11.2. Kırsal Turizmin Olumsuz Etkileri

Kırsal turizm, kitle turizmine alternatif olarak sürdürülebilirlik anlayışının hâkim olduğu bir turizm çeşidi olsa da hiç olumsuz etki yaratmadığı ya da yaratmayacağı söylenemez. Sadece minimum düzeyde olumsuz etki yaratmaya çalışan ve optimal kaynak kullanımı ile doğal çevreye ve otantik kültüre saygılı, yerel halkı destekler nitelikte gerçekleştirilmeye çalışılan bir turizm çeşidi olarak yorumlanabilir. Kırsal turizmin olumsuz etkilerini şu şekilde sıralayabiliriz (OECD, 1994: 27-28; Ebrahimi ve Eizad, 2014: 286; Haberal, 2015: 93):

- Kırsal turizm, hassas doğal ortamlarda gerçekleştirilen turizm faaliyetlerini içermektedir. Bir yandan çevreye minimum zararı vermeye çalışan turizm türü olan kırsal turizm diğer yandan doğru yönetilmediğinde çevreyi çeşitli şekillerde tehdit etmektedir. Örnek olarak; turistlerin aşırı kayak yapması bitki örtüsünü zedeler ve toprak kaymalarına neden olur, modern ekipmanlarla dağa tırmanıldığında kayaların doğal dokusu bozulur, yürüyüş ve at biniciliği yolları aşındırır, gürültü kirliliği ve çöpler yaban hayatını olumsuz etkiler. Tüm bunlara bağlı olarak kırsal bölgelerin huzuru ve özgün doğası tehlikeye girebilir.
- Çok sayıda ziyaretçinin kırsal alanlara akın etmesi doğal dengeyi bozabileceği gibi sosyokültürel anlamda bu ziyaretçiler kırsal toplumun küçük ölçekli, iyi düzenlenmiş, statik yapıda olan sosyokültürel dünyalarını olumsuz etkileyebilir. Sosyologlar gelişmiş kültürlerin, geleneksel kültür üzerinde etkisinin olduğunu ve değişim gerçekleştirdiğini kabul etmektedirler.
- Ziyaretçilerin ikinci ev olarak kırsaldan ev almaları yerel topluluğa çok az fayda sağlar. Eğer emekliler tatil için kırsalda bu tarz bir girişimde bulunursa kırsalın yaşlı nüfusu artar. Tüm bunlara bağlı olarak ziyaretçiler açısından başarılı sayılan kırsal turizm, yerel halk için konaklama sorunları da doğurabilir.
- Kırsal turizm açısından yerel veya yerel olmayan girişimcilerin de sorun olabileceği bazı durumlar ortaya çıkabilir. Bunlara örnek olarak; gelen girişimciler yerel geleneklere, kültürlere, çalışma uygulamalarına, mimari

arza karşı duyarsız olabilirler. Mal ve hizmet için yerel olmayan tedarikçiler kullanabilirler, kârlarını bölge dışına gönderebilirler.

- Bir bölge turist çekmeyi başarıyorsa trafik sıkışıklığı o bölge için sorun olabilir. Genellikle karayolu trafiği şeklinde gerçekleşen kırsal turizm, dar yolların tıkanmasına, park sorununa, acil servislerin görevini yapamamasına, peyzajın ve doğanın zarar görmesine neden olabilir.
- Turistik tüketicilerin kırsal turizme yönelmeleriyle birlikte kırsal alanlarda arsa fiyatlarında artış meydana gelebilir.
- Kırsal alanda su, hava ve gürültü kirliliği oluşabilir. Bu durum insanları ve tüm biyolojik çeşitliliği derinden etkileyebilir.

Planlama ve denetim mekanizmasının olmaması, yerel halkın fikirlerinin önemsenmemesi, girişimcilerin sonunu düşünmeden kırsala yatırım yapmak istemeleri gibi çok çeşitli faktörler olumsuz kırsal turizm sonuçları doğurmaktadır. Kırsal turizmin belirli bir plan ve strateji dahilinde uygulanması, yürütülmesi ve denetlenmesi gerekmektedir.

1.12. Kırsal Turizm Çeşitleri

Turistik tüketicilerin isteklerinde meydana gelen değişimler neticesinde farklı istek ve ihtiyaçlara odaklanan büyük bir turizm pazarı oluşmuştur. Kırsal turizm de birçok alternatifin bulunduğu bu pazarda yerini almıştır. Kırsal alanların sahip olduğu turizm arzının zenginliği bu alanlarda gerçekleştirilebilecek olan turizm türlerinin de çeşitliliğine etki etmiştir (Akıncı Ekiztepe, 2021: 57).

Kırsal turizm, kırsal alanda gerçekleştirilen çok çeşitli aktiviteleri ve turizm türlerini kapsamaktadır. Yapısal olarak çok yönlü olan kırsal turizm, aslında kırsal alan olarak nitelendirilen yerlerde gerçekleştirilen tüm turizm çeşitlerini içerisinde barındırmaktadır (Yüksek ve Çakır, 2020: 59). Bu bağlamda kırsal turizm kavramının da alternatif turizm teriminde olduğu gibi tek bir turizm çeşidini nitelemek için kullanılmadığını ve daha kapsamlı olduğunu söylemek mümkündür. Yapısı gereği kırsal alanlarda gerçekleştirilen tüm turizm çeşitleri veya aktiviteleri kırsal turizm kapsamında değerlendirilmektedir (Pamukçu vd., 2015: 526).

1.12.1. Akarsu Turizmi

İnsanların çeşitli sebeplerle alternatif turizm türlerine olan ilgilerinin artmasıyla birlikte akarsular da turizm açısından rağbet görmeye başlamıştır. Doğal kaynak olan akarsular üzerinde gerçekleştirilen rafting, kano ve nehir kayağı gibi çeşitli uygulamalar akarsu turizmi başlığı altında değerlendirilmektedir (Akova, 1995: 394). Tanım olarak ise akarsu turizmi, insanların sürekli olarak kaldıkları yerlerden akarsu alanlarına yaptıkları, akarsuları ve çevresini doğrudan ilgilendiren, katılımcıların rekreatif etkinliklere dahil olabildikleri seyahatlerdir (Çoban ve Karakuş 2019: 108-109).

Türkiye’de sportif amaçlı akarsu turizmi 1985 yılından itibaren rafting parkurlarının araştırılmasıyla birlikte başlamıştır (Erdoğan, 2003:148). Akarsu turizmine katılım sağlayacak olanlar için akarsuların çevreleri önemli rekreasyon alanları olarak görülmekte ve akarsu turizmi diğer turizm çeşitleriyle kolay entegre olan bir turizm çeşidi olarak ön plana çıkmaktadır (Çelik, 2018: 196).

1.12.2. Atlı Doğa Yürüyüşü

Tarihsel açıdan bakıldığında atlar kişisel, ticari veya askeri yönden dünya çapında insan taşıma sisteminin kritik bir bileşeni olmuştur. Günümüzde gelişmiş batı ülkelerinin çoğunda atlar eğlence amaçlı kullanım için tutulmaktadırlar ve binicilik faaliyetleri bu ülkeler için açık hava eğlence sektörünün büyük bir parçası konumundadır. Diğer birçok açık hava rekreasyon türünde olduğu gibi at biniciliği de dünyada ticari turizm ürünlerine dahil edilmiştir (Ollenburg, 2005: 47-48).

Tarihi ve doğal güzelliklerin olduğu alanlarda gününbirlik veya birkaç günlük gezi programlarıyla gerçekleştirilmesi mümkün olan atlı doğa yürüyüşü başka bir canlı ile gerçekleştirilen nadir sporlardan biridir. Temel düzeyde at biniciliği eğitimi almış kişilerce gerçekleştirilen bir faaliyettir (Erdoğan 2003:142). Könyves ve Suta (2009: 25)’ya göre at biniciliği kişilerin sağlık durumuna ve yaşam tarzlarına olumlu etki etmektedir. Tüm bu bilgilere ek olarak atlı doğa yürüyüşünün diğer birçok kırsal turizm çeşidine kolaylıkla entegre olabileceğinden bahsetmek de mümkündür.

1.12.3. Bisiklet Turizmi

Günümüzde bisiklet sadece bir ulaşım aracı olmaktan ziyade, kültür, eğlence ve spor aktivitelerine yönelik de kullanılan bir araç konumundadır. Popüler turizm trendleri incelendiğinde bisiklet ile turizm arasındaki ilişkinin her geçen gün kuvvetlendiği ve teşvik edildiği görülmektedir. Özellikle de kırsal alanlarda sürdürülebilir bir turizm gelişimi için bisiklet turizmi önemli bir fırsat olarak sunulmaktadır (Çelik Uğuz ve Özbek, 2018: 84). Dünyanın her yerinde bisiklet turları için belirli rotalar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu sayede bisiklet sürüşleri hem kırsal alanlarda hem de kırsal alanların dışında gerçekleştirilen bir aktivite hâline gelmiştir (Eken İnan, 2020: 77-78). Bisiklet turizmi, katılımcıların kırsal alanlarda veya kırsal olmayan alanlarda aktif olarak bisiklet kullandıkları veya bisiklet kullananları izlemek için gerçekleştirdikleri seyahatleri kapsayan bir turizm çeşididir. Bu turizm çeşidinde katılımcıların sadece bisiklet kullanmasının gerekmediğinin altı çizilmektedir (Faulks, 2010: 42).

1.12.4. Botanik Turizmi

Köken olarak Fransızca bir kelime olan “botanik” terimi “bitki bilimi” anlamını taşımaktadır (Türk Dil Kurumu, 2021c). Botanik turizmi, çeşitli gerekçelerle bitkilere ilgi duyan kişilerin, bitkileri yetiştiği ortama zarar vermeden gözlemledikleri, çeşitli incelemeler yaptıkları ve gerekirse bu incelemeleri kaydettikleri turizm çeşididir (Eken İnan, 2020: 81).

Dünya üzerinde bilenen bitki türlerinin sayısı 400.000 dolaylarındadır. Botanik turizmi açısından önem arz eden bitki türleri endemik bitki türleridir. Endemik bitki olarak nitelendirilen bitkiler dünya üzerinde nadir bulunan bitkilerdir. Türkiye endemik bitki açısından çok zengin kaynaklara sahiptir. Türkiye’de 10.000 çeşit bitki türü vardır ve bu bitki türlerinin 3.000’i endemik bitkidir (Sönmez, 2008: 163-164).

Botanik turizmi, insanların ilgi duydukları bitkileri zarar vermeden inceledikleri ve seyahat motivasyonlarının bitki incelemek olduğu, özellikle endemik bitki türlerine meraklı kişilerin katıldığı turizm çeşididir (Albayrak, 2013: 142).

1.12.5. Çiftlik ve Tarım Turizmi

Çiftlik turizmi, turizm tüketicilerinin çiftliklere giderek çeşitli tarımsal faaliyetlere katıldıkları ve oradaki yaşam tarzını deneyimleme imkânından yararlandıkları kırsal turizm çeşididir (Gençer ve Gençer, 2018: 32). Özellikle 1960'lı yıllardan sonra kırsal alanlarda boş zaman değerlendirme merkezleri konumuna gelen çiftlikler, sadece tarımsal olarak üretimin gerçekleştiği alanlardan ziyade farklı deneyimler elde etmek isteyen ziyaretçilere konaklama imkânı da sunmaktadır (Uygur ve Akdu, 2009: 150). Çiftlik turizmi içerisinde şunları barındırmaktadır (Coomber ve Lim, 2004: 2):

- Konaklama,
- Çiftlik ziyaretçi merkezleri, galeriler ve müzeler,
- Çeşitli ürünler ve el sanatları için çiftlik dükkânları,
- Rehber eşliğinde yürüyüş ve çiftlik yolları,
- Eğitim ziyaretleri,
- Balık tutma, at binme ve meyve toplama gibi çiftlik faaliyetleri,
- Yiyecek ve içecek satış yerleri.

Tanımından da anlaşılacağı üzere katılımcıların çiftlik hayatında aktif rol almalarına, çeşitli aktivitelere katılmalarına ve konaklamalarına olanak sağlayan çiftlik turizmi, çiftlik sahiplerinin çiftliklerini turizm amaçlı gelen ziyaretçilere açmalarıyla gerçekleşmektedir. Çiftlik turizmi bir taraftan turistlerin bir çiftlikte gerçekleştirebilecek olan tüm faaliyetleri öğrenmelerine ve uygulamalarına imkân sağlarken diğer taraftan doğası gereği üretim yapmak için açılmış olan çiftliklerin turizm amaçlı da kazanç sağlamasına olanak tanır (Haberal, 2015: 170).

Tarım turizmi kavramı ise yirminci yüzyılın son çeyreğinde uluslararası literatürde yerini almıştır. Kavram “agriturizm” veya “agroturizm” formlarıyla da kullanılmaktadır. Agri ön eki Latince tarla anlamına gelen “ager” teriminden türemişken, agro ön eki ise Yunanca toprak anlamına gelen “agros” ve bir araziyi yöneten kişi anlamını taşıyan “agronomos” kelimelerinden türemiştir (Sznajder, Przezbórska ve Scrimgeour, 2009: 3). Tarım turizmi çeşitli amaçlarla çiftliğe veya diğer tarımsal alanlara gelen ziyaretçilerin, doğal çevreye zarar vermeden tarımsal faaliyetlere katılım sağladıkları turizm türüdür (Tew ve Barbieri, 2012).

1.12.6. Dağ Turizmi

Dağ turizmi belirli bir manzara, topografya, iklim, biyolojik çeşitlilik ve yerel halka özgü ayırt edici özelliklere ve niteliklere sahip tepeler ve dağlar gibi tanımlanan sınırlı coğrafi alanda gerçekleşen bir turizm türüdür ve çok çeşitli aktiviteleri kapsamaktadır (UNWTO, 2021e). Bu aktivitelerin başında gelen dağcılık ise tırmanmayı gerektiren bir spordur. İnsanların Alp Dağları'na tırmanmasıyla başlamıştır. İlk ortaya çıktığında az sayıda katılımcı ile gerçekleştirilen bu faaliyet dağcılık kulüplerinin oluşturulmasıyla birlikte özellikle Avrupa ülkelerinde trend bir boş zaman değerlendirme aktivitesi olarak yerini almıştır. Dağcıların tırmanma gerçekleştirmek için ikamet ettikleri yerlerin dışına seyahat etmeleri dağcılığın zamanla kitlesel bir turizm hareketi olarak değerlendirilmesine sebep olmuştur (Somuncu, 2004: 1). Yüksek dağlara tırmanma etkinliği olan dağcılık faaliyeti, içeriğinde uzun yürüyüşler ve tırmanma barındırdığından dolayı katılımcıların iyi bir ön hazırlık yapması, nitelikli bir rehberle sahip olması ve kaliteli donanımlar kullanması önem taşımaktadır (Oğuz, 2020: 311).

1.12.7. Doğa Yürüyüşü (Hiking ve Trekking)

Şehirleşmenin her geçen gün artış gösterdiği, ihtiyaç ve zevklerin farklılaşmaya başladığı günümüz dünyasında insanların turizmden beklentileri de giderek değişim göstermektedir. Öyle ki günümüz turistleri doğayla bütünleşerek sağlıklı bir şekilde tatil yapmak, gidilen yerin kültürünü tanımak, doğal ve kültürel değerlerin yerinde incelenmesi gibi çeşitli yeni beklentilere girmişlerdir. Bu beklentiler doğa yürüyüşlerinin yaygınlaşmasına ve daha çok ilgi görmesine sebep olmaktadır (Gürsoy, 2015: 1094). Doğa yürüyüşünün kavramsal olarak daha iyi anlaşılması için doğada yürüyüş biçiminde gerçekleştirilmesine rağmen farklı anlamlar taşıyan hiking ve trekking kavramlarına açıklık getirilmesi gerekmektedir.

Hiking: Kişilerin önceden belirlenmiş kolay ve orta zorluktaki doğal yürüyüş yollarında günübirlik olarak gerçekleştirdikleri ve buna göre ön hazırlık yaptıkları yürüyüşlerdir (Oğuz, 2020: 315).

Trekking: Doğal engeller barındıran arazinin, yolun veya parkurun ulaşım aracı kullanılmadan yürüyerek aşılması ve devam edilecek günler için çadırda veya doğada konaklama yapılması şeklinde gerçekleştirilen etkinliğe denir. Hiking günübirlik etkinlikleri kapsamaktayken trekking gece konaklama gerektiren zorlu parkurları ifade etmek için kullanılmaktadır. Katılımcılarına doğadan haz alma ve stres atma gibi imkânlar sağlayan doğa yürüyüşü: günübirlik veya konaklama ile birkaç gün doğada gerçekleştirilen, ön hazırlık ve fiziksel çaba gerektiren yürüyüş aktiviteleridir (Oğuz, 2020: 315).

1.12.8. Ekoturizm

Kavram olarak ekoturizm, ekolojiyi temsil eden “eko” ön ekinin turizm kelimesi ile birleşiminden oluşmuştur (Björk, 2000: 194). Ekoloji ise Yunanca oikos (ev) ve logos (kelime) kelimelerinden türetilmiş olup organizmaların çevreleri ile etkileşimini inceleyen bilimsel bir ifade olarak tanımlanmıştır (Kuter ve Ünal, 2009: 148). Ekoturizm kavramı 1983 yılında Hector Ceballos Lascrain tarafından ortaya atılmış bir kavram olmanın yanı sıra anlam olarak doğadan haz alma ve doğanın değerinin bilincinde gerçekleştirilen seyahatler olarak tanımlanmıştır (Akpınar Külekçi, 2012: 14). Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES-The International Ecotourism Society) (1990) ise ekoturizm kavramını “çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını artıran doğal alanlara sorumlu seyahat” şeklinde tanımlamıştır.

2002 yılında Kanada’nın Quebec kentinde 133 ülkeden katılan 1100 delege ile gerçekleştirilen Dünya Ekoturizm Zirvesi’nde ekoturizm kavramı “yeryüzünün doğal kaynaklarının sürdürülebilirliğini güvence altına alan, yerel halkların ekonomik kalkınmasına destek olurken, sosyo-kültürel bütünlüklerini koruyup gözetten bir koruma yaklaşımıdır” şeklinde tanımlanmıştır (Tosun ve Şahin, 2006: 90).

Ekoturizmi doğa temelli, gerçekleştirildiği yerde yaşayan yöre halkının sosyal, ekonomik ve çevresel yönden farklı kazanımlar elde etmelerini sağlayan, doğal kaynaklara ve ekosisteme karşı duyarlı alternatif bir turizm çeşidi olarak tanımlamak mümkündür. Bununla birlikte ekoturizmin, yapısı gereği sürdürülebilirlik anlayışına sahip olduğunun da altını çizmek gerekmektedir (Erdoğan, 2003: 109-110).

1.12.9. Kamp ve Karavan Turizmi

Kamp turizmi, turistlerin küçük gruplar halinde kamp yapmak için ayrılmış alanlara giderek kendi çadırlarını kurdukları ya da o alanda bulunan barakalarda belirli bir zaman diliminde konaklama, yeme içme gibi çeşitli ihtiyaçlarını kendilerinin karşıladıkları turizm çeşididir (Albayrak, 2013: 155).

Karavan turizmi ise kişilerin yeme içme, ulaşım, konaklama gibi gereksinimlerini kendilerinin karşıladıkları farklı destinasyonlar görmek gayesiyle gerçekleştirdikleri turizm çeşididir (Tapkı, 2020: 24).

Kamp ve karavan turizminin yapısal özellikleri şöyle sıralanabilir (Albayrak, 2013: 158):

- Kamp ve karavan turizmi, turizm tüketicilerinin istedikleri yerde, istedikleri kadar zaman geçirebildikleri bir turizm türüdür.
- Kamp ve karavan turizmi daha çok su kaynaklarına yakın alanlarda, araç park etme ve çadır kurma konusunda sorun olmayacak elverişli zeminlerde gerçekleştirilir.
- Diğer turizm çeşitlerine nazaran daha ekonomik bir turizm çeşididir.
- Kamp ve karavan turizmi genellikle doğa ile bütünleşmek isteyen turistler tarafından gerçekleştirilir ve küçük grupların odak noktasındadır.
- Yeme içme, konaklama ve ulaşım şekli gibi ölçütler kamp ve karavan turizmini diğer turizm çeşitlerinden ayıran en önemli kriterlerdir. Bu turizm türünde turistler gereksinim duydukları her şeyi yanlarında getirmektedirler.
- Farklı insanların bir araya gelmesiyle birlikte dolaylı olarak sosyal etkileşim ve gelişime zemin hazırlayan bir turizm çeşididir.
- Kamp ve karavan turizmi kullanılmayan alanların veya kıyıda köşede kalmış alanların değerlendirilmesine olanak sağlar.
- Kişilerin yeteneklerini geliştirmelerine imkân sağlar.

Kamp ve karavan turizmi iki ayrı turizm çeşididir ancak bu iki kavram birbirlerini tamamlar nitelikte oldukları için araştırmacılar tarafından genellikle tek bir turizm çeşidi gibi ele alınmaktadır. Kamp alanlarının yokluğunda karavan turizmi, karavan turizminin yokluğunda ise kamp alanları eksik kalabileceğinden dolayı bu iki turizm türüne bütünleşik yaklaşılmaktadır.

1.12.10. Kuş Gözlemciliği

Kuş gözlemciliği bireysel veya grup şeklinde, çıplak gözle veya kuşları izlemeye yardımcı çeşitli araçlar ile kuşların doğal ortamlarda gözlemlendiği rekreasyonel bir turizm aktivitesidir (Sevindi, 2013: 64).

Doğayı ve kuşların dünyasını anlamamızı sağlayan kuş gözlemciliği, belirli zaman ve mekân kıstası olmadığından yılın her ayında gerçekleştirilebilen bir turizm aktivitesidir. Kuşlar olumsuz çevre koşullarından çok çabuk etkilendiğinden dolayı insanlara çevresel bozulmaların hangi safhada olduğu konusunda yol gösterici olabilirler. Sadece Avrupa kıtasında 432 çeşit kuş türü bulunurken, yalnızca Türkiye 421 türden kuşa ev sahipliği yapmaktadır. Zengin sulak alanlarımızın olması ve dünya üzerinde bulunan dört büyük göç yolunun ikisinin ülkemizden geçiyor olması Türkiye’de bu denli kuş türü çeşitliliğinin oluşmasına neden olmaktadır (Şenol, 2011: 43).

1.12.11. Kültür Turizmi

Turizmin gelişim süreci irdelendiğinde insanların bilinmeyi öğrenme ve merak ettikleri konuları açıklığa kavuşturma isteklerinin turizmin meydana gelmesinde önemli faktörler olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Günümüzde insanlar sadece kendi kültürlerine değil farklı kültürlerle de ilgi duymaktadırlar. Bu ilgi, kişilerin farklı kültürleri tanıma amaçlı yaptıkları seyahatler şeklini aldığı anda ise yılın her zamanı gerçekleştirilebilen bir turizm çeşidi olan kültür turizminin doğmasına neden olmuştur (Albayrak, 2013: 50).

Kültür turizmi, turistik tüketicilerin kültürel ihtiyaçlarını karşılamak için yeni bilgi ve deneyim kazanmak amacıyla kültürel yerlere gerçekleştirdikleri seyahatlerdir (Eren ve Özsoy, 2019: 50).

Pekin (2011: 151)’e göre ise kültür turizmi, doğal ve tarihi nitelikler taşıyan kültür varlıklarını, güncel sanat eserlerini ve kültür etkinliklerini, kültür sanayilerinin çıktılarını, çeşitli sosyal ve ekonomik olguların turistik ürün kategorisinde değerlendirilmesi ve turistlerin hizmetine sunulmasıdır.

1.12.12. Macera Turizmi

Macera turizmi kavramsal olarak üzerinde kesin uzlaşmaya varılmış evrensel bir tanımı bulunmayan katılımcıların macera olarak gördükleri her şeyi kapsayan, heyecanın önemli bir unsur olarak ön plana çıktığı daha çok doğa temelli turizm faaliyetleri ile ilişkili; sadece görmekten ziyade katılımcıların çeşitli uygulamalarla zenginleştirdiği turizm türüdür (Buckley, 2010: 1-7).

Macera turizmi riskle bütünleşik ve yüksek maliyetli bir turizm türü olmanın yanı sıra macera seven insanların risk duygularını harekete geçiren, fiziksel aktivite imkânı sağlayan, keyif veren, kişisel hedefler kurulmasını sağlayan, ferahlık veren, nefes kesici manzaralar ve eylemler ile heyecan verici aktiviteleri bünyesinde çekicilik unsuru olarak barındıran turizm çeşididir (Erdoğan, 2003: 147).

1.12.13. Mağara Turizmi

Yer altında bulunan ve en az bir kişinin girebileceği genişliğe sahip olan boşluklara mağara denir. Mağaralar birkaç metre uzunluktan kilometrelerce uzunluğa, metrelerce yükseklik ve derinliğe ulaşabilirler (Arpacı, Zengin ve Batman 2012: 59). Aynı zamanda mağaralar doğal bir şekilde oluşabildiği gibi beşerî bir şekilde de oluşturulabilmektedir (Doğanay ve Zaman, 2021: 103). Mağara turizmi, insanların doğal veya yapay olan mağaraların bulunduğu alanlara yönelik gerçekleştirdikleri seyahatleri kapsamaktadır (Kılıç ve Özdemir, 2020: 273).

Her biri farklı bir oluşum türüne sahip olan mağaralar ziyaretçilerine de farklı deneyimler sunmaktadır. Sarkıtları, dikitleri, göletleri ve yer altında bulunan nehirleri ile insanlar üzerinde farklı heyecanlar yaratan mağaraların bazıları uzun yıllar insanların barınma ihtiyacını karşılamış olması dolayısıyla tarihsel izleri günümüze taşımaktadır (Küçükaslan, 2007: 275). Türkiye’de 40.000’den fazla mağara bulunduğu bilinmektedir (Akpınar Külekçi ve Sezen, 2018: 66). Bu mağaraların hepsi turizme açık değildir. Bugüne kadar ülkemizde yalnızca 13 mağara turizme açılmıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021). Turizm açısından çeşitli kategorilere ayrılan mağaraların sınıflandırılmasına Tablo 5’te yer verilmiştir.

Tablo 5. Turizm Açısından Mağaraların Sınıflandırılması

Birinci Grup Mağaralar: İnsanların girişine ve turizme tamamen kapatılmış olan mağaralardır. Genellikle demir parmaklıklarla girişi kapatılan bu mağaralara yetkili kurumlar tarafından alınacak özel izin sayesinde yalnızca araştırmacılar ve bilim insanları girebilir.
İkinci Grup Mağaralar: İnsanlar için kısmen açık sayılan ancak turizm için kullanılmayan mağaralardır. Mağaracı dernek ve kulüp üyeleri ikinci grup mağaralara eğitim ve araştırma amacıyla girebilir. Bununla birlikte özel tur şirketlerinden, mağaracı dernek ve kulüplerinden alınacak olan rehberlerle birlikte bu tür mağaralara turlar düzenlenebilmektedir.
Üçüncü Grup Mağaralar: Kültür ve Turizm Bakanlığı, yerel yönetimler ve özel kişiler tarafından işletilebilen, turizme açık olan mağaralardır. Bu tür mağaralarda giriş ücretlidir ve rehber zorunludur. Turizme açık olan mağaraların denetlenmesinden Kültür ve Turizm Bakanlığı sorumludur.
Dördüncü Grup Mağaralar: Bilimsel olarak henüz araştırması yapılmamış, yörede yaşayanların dışında bilinmeyen ve literatüre kazandırılmamış olan mağaralardır.

Kaynak: Küçükaslan, 2007: 279-281; Soykan vd., 2008.

20. yüzyılda doğaya yönelen ve solunum hastalıklarını iyileştirmek isteyen insanlar için ilgi odağı hâline gelen mağaralar günümüzde ise sıklıkla rekreasyon amaçlı kullanılmaktadır (Bolechová vd., 2022: 196). Turizm amaçlı kullanılmak istenen mağaraların zarar görmemesi için gerekli tedbirlerin alınması ve uygulanması son derece önemlidir.

1.12.14. Yaban Hayatı Gözlemciliği

Yaban hayatı teknik olarak hem bitkileri hem de hayvanları kapsayan genel bir terimdir ancak popüler olarak yabani hayvanları nitelemek için kullanılmaktadır ve temelde hayvanların izlendiği gözlemsel bir aktiviteyi ifade diyor olsa da bazı durumlarda hayvanları besleme ve onlara dokunma gibi etkileşimleri içerebilmektedir. Yaban hayatı gözlemciliği turizmi ise yaban hayatını izlemek için düzenlenen ve gerçekleştirilen turizm çeşididir (Tapper, 2006: 10). Dünya turizminin %7'si yaban hayatı gözlemciliği ile ilgilidir ve her yıl yaklaşık olarak %3 büyümeye göstermektedir (UNWTO, 2021f). Avrupa kıtasında 60.000 kadar hayvan türü yaşamaktadır. Türkiye'de ise bu sayı 40.000 olmakla birlikte ülkemizde detaylı bir araştırma ile bu sayının 100.000'e kadar ulaşabileceği ön görülmektedir (Erdoğan, 2003: 138).

1.12.15. Yayla Turizmi

Yaylalar genel olarak dağların yüksek kesiminde bulunan düz alanlardır. Bu alanlar insanların devamlı veya geçici süreli yerleşim sağlamalarına olanak sağlayan, tarım ve hayvancılığa elverişli, özellikle yaz ayları serin bir iklime sahip olması sebebiyle insanların belirli bir süre yerleştikleri ve kışları soğuk iklimden dolayı kullanım dışına bıraktıkları alanlardır. Kişilerin yaz aylarında sürekli yaşadıkları yerlerden belirli bir süre çıkarak yaylalara gitmeleri, doğa ile bütünleşmeleri, temiz hava almaları, dinlenmeleri ve yaylalarda gerçekleştirilen faaliyetlere katılmaları yayla turizmini oluşturmaktadır (Albayrak, 2013: 147).

Günümüzde yayla turizmi büyük şehirlerde hayatını devam ettiren insanların, şehir hayatının olumsuz etkilerinden kaçıp doğal güzellikleri bünyesinde barındıran sessiz alanlara gitmek istemesinin doğal bir sonucu olarak gelişmiştir (Küçükaslan, 2007: 216). Yayla turizmi kırsal alanlarda gerçekleştirilen bir turizm çeşidi olması sebebiyle kırsalda yaşayan insanların gelir seviyesine pozitif etki etmektedir, bölgeler arası gelişmişlik düzeyi farkını indirmektedir ve turizmde mevsimsellik sorununu aşmaya yardımcı olmaktadır (Ormankıran, 2006: 136).

Türkiye’de yayla turizmi merkezleri T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenmektedir. Yayla turizmi merkezleri seçilirken kullanılan kriterler şunlardır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022a):

- Yayla turizmi için gerekli olan doğal kaynakların zengin olması,
- Şehir ile yayla arasındaki ulaşımın kolay olması,
- Mimari açıdan kendine has karakterleri barındırması,
- Yöre halkının sosyal yapısının turizm için uygunluğu,
- Gerçekleştirilmek istenilen turizm faaliyetlerinin ekonomik olarak sürdürülebilir oluşu,
- Diğer turizm çeşitleri ile bütünleşebilir olmak.

Tüm bunların yanı sıra yayla turizmi için merkezlerin seçilmesindeki ana hedefler ise; kırsal alanlarda yaşayan yöre halkının da gelir elde etmesi, turizm yatırımcıları için yatırım fırsatı oluşturulması, yayla turizminin sürdürülebilirliği adına ürün farklılaştırılmasının sağlanması, yayla turizmine katılacak olan turistik tüketicilerin profillerinin belirlenmesidir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022b).

1.13. Dünyada Kırsal Turizm

Gelişmiş ülke statüsünde yer alan ülkelerin hepsinin kırsal bölgelerinde; nüfus azalması, ekonomik ve sosyal anlamda meydana gelen değişimler gündemi belirlemektedir. İçerisinde bulunduğumuz yüzyılda ise sanayileşmenin ve yoğun olarak şehirleşmenin kırsalda yaşayan insanlar üzerinde ekonomik ve politik olarak süregelen bir değişim yarattığı gerçeğinden bahsetmek mümkündür. Bu değişimlerin son zamanlarda yoğunlaşması, tarımsal gelirlerin ve istihdamın düşmesi, kırsal alanlarda nüfus düşüklüğü ve yaşlı nüfusun artışı gibi etkenler evrensel bir sorun hâline gelmiştir (OECD, 1994: 6). Bu sorunlara çözüm bulmak adına ülkeler kırsal kalkınma planları oluşturmaya ihtiyaç duymuşlardır ve kırsal alanlarda gerçekleştirilecek olan turizm faaliyetleri gün geçtikçe bu planlamalar içerisinde geniş ve önemli bir yer tutar hale gelmiştir (Baykal ve Toprak, 2010: 41; Yüksek ve Çakır, 2020: 93).

19. yüzyılın ortalarında Avrupa’da ortaya çıkan kırsal turizm, güzel manzaralara, doğal çevreye, mimariye, kültüre ve çeşitli diğer kaynaklara bağlı olarak kırsallık ile doğal ve beşerî unsurları turistik çekicilik olarak kullanan yeni bir turizm biçimidir (Zang, 2012: 1295). Kırsal turizm uygulamaları bölgelerin ve ülkelerin turizm arz değerine ve kalkınma planlamalarına göre farklılıklar gösterebilmektedir (Yozukmaz, Akıncı Ekiztepe ve Çeken, 2014: 39). Avrupa kıtası başta olmak üzere “Fransa, Avusturya, İtalya, Yeni Zelanda, İrlanda, Kıbrıs, İspanya ve Finlandiya” gibi ülkelerde kırsal turizm ön plana çıkmakta ve önemli yer tutmaktadır. Bu kıta ve ülkelerde kırsal alanların çoğu turistik faaliyetler göz önünde bulundurularak düzenlenmektedir (Albayrak, 2013: 139).

Kitle turizmine alternatif olarak gösterilen kırsal turizme olan ilgi giderek artmaktadır. Kırsal alanlarda gerçekleştirilen turizmin, tüm turizm aktivitelerinin %10-20’sini kapsadığı düşünülmektedir ve Avrupalı turistlerin destinasyon tercihlerinin %23’ünü kırsal alanlar oluşturmaktadır (Uçar vd., 2017: 20).

Kırsal turizm, turizm çeşitleri içerisinde değerlendirilen spesifik bir kavramdır. Yer yer diğer turizm çeşitlerine ve faaliyetlerine kullanım alanı oluşturduğundan dolayı rakamsal olarak kaç turistin kırsal turizme dahil olduğunu açıklamak ve kırsal turizmin gelişimini ölçmek güçtür. Ancak bu alanda gelişim kaydetmiş farklı ülkelere ait detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür (Özçatalbaş, 2006: 276).

1.13.1. Almanya’da Kırsal Turizm

Almanya’da kırsal turizm faaliyetleri 150 yıllık köklü bir geçmişe ve geleneğe sahiptir. 150 yıllık geçmiş göz önüne alındığında, kişilerin tatil tercihlerinin çoğunluğunu kente en yakın olan köyler ve yamaç olan bölgeler oluşturmaktadır (Kiper, 2006: 63). 1970’li yılların ilk diliminde Almanya’da “Federal, Gıda, Tarım ve Orman Bakanlığı” teşvik edici hamleler ile insanları kırsal turizme özendirmeyi başarmıştır. O zamanlar çiftlik turizmi, insanların ilgi odağı olmuş ve ön plana çıkmıştır (Akça, Esengün ve Sayılı, 2001: 32). Almanya’daki çiftliklerin konforlu oluşu ve alt yapılarının eksiksiz olması dikkat çeken önemli unsurlardır (Özçatalbaş, 2000: 84). 2005 yılında ise Almanya’da kırsal turizm alanında hizmet veren işletme sayısı yaklaşık olarak 1.500 civarındadır ve günümüzde ülkenin hemen hemen her yerinde kırsal turizm örneklerine rastlamak mümkündür (Aytüre, 2013: 14). Tüm bunlara ek olarak Almanya’da günümüzde “14 milli park, 101 doğa parkı ve 15 biyosfer koruma alanıyla” ekolojik anlamda geniş bir coğrafyaya yayılmış kırsal turizm faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (Karamehmet, Aydın ve Özgöker, 2015: 109).

1.13.2. Avusturya’da Kırsal Turizm

Avrupa’da kırsal turizmi en etkin şekilde yürüten ülkelerin başında Avusturya gelmektedir. Avusturya’da köyde yaşayan aileler turizmden gelir sağlamak amacıyla turistik tüketicilere evlerinin belirli bir bölümünü kiraya vermektedir ve bu sayede refah seviyelerini arttırmaktadırlar (Uçar vd., 2017: 21). Avusturya kırsal turizmi geleneksel bir şekilde sürdürmeye devam eden ülkeler arasındadır. Tarımı desteklemek ve kırsal alanlardan göçü önlemek adına ülkede 100 yıllık bir agroturizm ağı mevcuttur. Bununla birlikte Avusturya’da 1924 yılında çiftlik tatil ağının da hayata geçirildiği bilinmektedir (Aytüre, 2013: 14).

Avusturya’da kırsal turizmi genel olarak yaş ortalaması yüksek ve emekli kişiler tercih etmektedir. Ülkenin konaklama kapasitesinin %51’ini çiftlikler oluşturmaktadır (Akça vd., 2001: 33). Avusturya ulusal turizm gelirlerinin %80’ini kırsal turizmden elde etmektedir (Breiling, 2005: 1).

1.13.3. Çin’de Kırsal Turizm

Çin’de kırsal turizm 1950’lerde hayata geçirilmiştir. Ülkede, 1990’ların orta ve sonlarına doğru kırsal turizm modeli tanıtılmaya başlanmış ve kırsal turizm geniş bir pazar beklentisi ile hızla gelişim kaydetmiştir (Zang, 2012: 1295). Kırsal turizmin Çin’de gelişim sağlaması sadece çiftçilerin gelirlerini arttırmakla kalmamış birçok kırsal alanda endüstriyel dönüşüm ve ekonomik kalkınmayı başlatmıştır. Ülkenin ağırlıklı olarak kırsal turizm çeşitliliğini ise tarımsal peyzaj, tarımsal üretim faaliyetleri, tarım ürünleri ve tarımsal yaşam gelenekleri oluşturmaktadır (Wang vd., 2013: 119-127). Günümüzde Çin, kırsal ekonomiyi çeşitlendirmek ve kırsal alanlardaki yoksulluğu azaltmak adına etkili bir şekilde kırsal turizm faaliyetlerini kullanma deneyimine sahiptir ve bu sayede dünyanın ilgisini çekmeyi başarmıştır (Su, 2011: 1441).

1.13.4. Finlandiya’da Kırsal Turizm

Finlandiya yaklaşık olarak 5 milyonluk nüfusu ile nispeten düşük bir nüfusa sahiptir. OECD tanımlamalarına göre Finlandiya, nüfusunun yalnızca beşte birlik bir kısmının kentsel alanlarda yaşamasıyla Avrupa Birliği içerisindeki en kırsal ülke konumundadır. Kentte bulunan insanların çoğunun kırsalda arazisi veya yarı zamanlı kırsal uğraşısı bulunmaktadır. Kırsala bağlılık, göl kenarında veya ormanda huzur bulmak Fin kültürünün köklü bir parçasıdır. Kırsal alanlar Finlandiya’da politik hedefler bakımından üç kategoriye ayrılmıştır. Bunlar (Roberts ve Hall, 2001: 76):

- Takımadalar dahil olmak üzere az nüfuslu alanlar,
- Temel kırsal alanlar,
- Kasabalara yakın olan kırsal alanlar.

Finlandiya’da bulunan turizm işletmelerinin %75’ini çiftlikler oluşturmaktadır. Turistik tüketicilere “kar arabaları, ren geyiği, Eskimo köpeği safarisi ve kayak” gibi çeşitli hizmetler sunulmaktadır (Albayrak, 2013: 140). Finlandiya’da kırsal turizm imajının ana unsurlarını ise; kültür, kırsalda yaşayan insanlar, su kütleleri, ormanlar, manzaralar ve dört mevsim oluşturmaktadır (Roberts ve Hall, 2001: 81).

1.13.5. Fransa’da Kırsal Turizm

Fransa’da kırsal turizm köklü bir geleneğe sahiptir ve çok çeşitli arz kaynaklarıyla gerçekleştirilmektedir. Tarım turizminde istenilen başarılarla ulaşılamasa da ülkede özel çiftlik sayıları gün geçtikçe artış göstermektedir. Özel çiftliklerin yoğunlaştığı yerler; Alpler, Pireneler ve Massif Central’ın Akdeniz tarafıdır. Fransa’da kırsal turizmin başarıya ulaşması kamu otoritelerinin özel sektörü desteklemesiyle mümkün olmuştur (Chiran vd., 2016: 228).

Fransa’da kırsal turizmin gelişiminde kırsal yollar önemli bir çekicilik unsuru oluşturmaktadır. Kırsalda oluşturulan her bir yürüyüş yolu güzergahı; hayvancılık, doğal manzara alanları, tarım ve kültür varlıklarının yer aldığı yerleşim yerlerini temsil etmektedir. Kırsalda bulunan evler ve çiftlikler ise turistlerin konaklamalarına imkân sağlayacak şekilde yapılandırılmış ve çiftliklerde üretilen ürünler bulundukları noktalardan satışa sunulmuştur. Tüm bunların yanı sıra bazı çiftliklerde golf gibi özel etkinlikler de gerçekleştirilmektedir ve tarımı öğretmek amacıyla çeşitli eğitici projelere de yer verilmektedir (Kiper, 2006: 61-62).

1.13.6. İrlanda’da Kırsal Turizm

İrlanda Cumhuriyeti’nde turizm politikasından “Devlet Sanat, Spor ve Turizm Bakanlığı” sorumludur ve tanıtım işleri öncelikle devlet kurumları tarafından yürütülür. İrlanda’da kırsal turizmin sorumluluğunu ülkedeki LEADER programını yöneten “The Department of Community” ve “Rural and Gaeltacht Affairs” üstlenmiştir (Cawley, Marsat ve Gilmor, 2007: 409). Ülkede kırsal turizm 1960’larda çiftliklerdeki pansiyonlar için ulusal bir organizasyon olan “İrlanda Çiftlik Evi Derneği” kurulduktan sonra başlamıştır (Teagasc, 2016: 5). İrlanda’da kırsal turizm denildiğinde zengin mirasa sahip, güçlü kültürel kimliği olan ve çoğu zaman muhteşem manzaraları olan Gaeltacht bölgeleri akla gelmektedir. Gaeltacht bölgeleri, İngilizce’nin yanında İrlandaca’nın hâlâ topluluk dili olarak kullanıldığı bölgelerdir. Bu bölgeler kendi içerisinde de “Donegal, Mayo, Galway, Kerry, Cork, Waterford ve Meath” şeklinde yedi spesifik bölüme ayrılmaktadır (Stocks, 2000: 233).

1.13.7. İspanya’da Kırsal Turizm

İspanya’da ilk resmî kırsal turizm girişimi 1968 yılında, konaklama tesisi olarak faaliyet gösteren kırsaldaki evleri desteklemek ve kalkındırmaya çalışmak amacıyla hükümet projesi olarak başlamıştır. 1980’li yılların sonlarına doğru ise İspanya’nın farklı bölgelerinde sübvans edilen çeşitli projeler de olmuştur. Bu projelerle birlikte kırsal turizm günümüze kadar İspanya’da büyümeye devam etmiş ve özel girişimler farklı idari seviyelerce (yerel, bölgesel, Avrupa) desteklenmiştir. İspanya’da kırsal turizmin ana pazarını yerli turistler oluşturmaktadır (Maestro, Gallego ve Requejo, 2007: 951-952). Turist sayısı açısından 2009 yılında 2.708.000 turist İspanya’da kırsal turizm tesislerini kullanmıştır. Bu turistlerin %90’ını yerli, %10’unu ise yabancı turistler oluştururken, toplamda ortalama 2,9 gün konaklama sağlamışlardır (Nieto, Hernández-Maestro ve Muñoz-Gallego, 2011: 18).

İspanya’da kırsal turizm sektörü 1980’li yılların sonunda ve 1990’lı yılların başında ivme kazanarak gelişim kaydetmiştir. Birçok İspanyol bölgesinin tarihi, doğal ve kültürel değerleri göz önünde bulundurularak yeni turistik destinasyonlar geliştirilme sürecine gidilmiştir. Bu destinasyonların seçiminde kullanılan kriterlerin ana özelliklerini; bölgenin küçük dönüşümü, zengin gastronomik sunum, geniş bir yerleşim alanı, doğal manzaralar, geleneksel el sanatları ve folklor oluşturmaktadır (Nieto Masot ve Ríos Rodríguez, 2021: 2).

1.13.8. İtalya’da Kırsal Turizm

İtalya’da kırsal turizm daha çok çiftliklerle ilişkilendirildiğinden dolayı genel olarak “agroturizm” veya “çiftlik turizmi” gibi terimlerle ifade edilmektedir (Aytüre, 2013: 14). Avrupa’da kırsal turizmi büyüten girişimler arasında yer alan 1986 yılında ortaya çıkan “slow food” ve “yavaş turizm” kavramları da İtalya kökenlidir (Wiscombe ve Gelder, 2017: 226). İtalya 2010 yılında 19.973 işletmeci ve yaklaşık 200.000 yatak kapasitesi ile çiftliklerde iki milyondan fazla ziyaretçi ağırlamıştır. Bu ziyaretçilerin %50’lik dilimini yabancı ziyaretçiler oluştururken toplam ziyaretçilerin çiftliklerde ortalama kalış süresi 4,5 gece olmuştur (Santucci, 2013: 186).

2003 yılında İtalya’da bulunan tarımsal çiftlik sayısı 13.019 iken 2013 yılında bu rakam %60,5 artarak 20.897’ye yükselmiştir. 2010 yılında ülkede görülmeye başlayan eğitim çiftlikleri ile ilgili faaliyetler ise 2010-2013 yılları arasında %15’lik bir büyüme kaydetmiştir. İtalya’nın Toskana ve Trentino Alto Adige bölgeleri, en fazla tarım turizmi çiftliğine sahip bölgelerdir. Bu bölgelerde tarımsal misafirperverlik, tarihsel nedenlerden dolayı kök salmıştır. İtalya’da tarım turizmi çiftlikleri Lombardiya, Veneto, Umbria, Piedmont ve Emilia Romagna (1000’den fazla şirketle) ve Lazio, Marche ve Sardini bölgelerinde de yaygındır (Garau, 2015: 6415- 6416).

1.13.9. Japonya’da Kırsal Turizm

Japonya’da kırsal turizm son yıllarda hızla ivme kazanarak büyük bir gelişim göstermiştir. Ülkede 1995 yılında kırsal alanların kırsal turizm amaçlı kullanımını destekleyen yasa çıkarılmasının ardından Tarım Orman ve Balıkçılık Bakanlığı, çiftlik işletmelerinin kurulmasını teşvik etmiştir. Bu çiftlik işletmeleri ziyaretçilere oda ve pansiyon sağlayan ve onların ekim, hasat ve balık tutma gibi çiftliğin işletilmesiyle ilgili faaliyetlere katılmasını sağlayan özel bir çiftlik evi veya bir çiftliğe kurulmuş otel olabilmektedir (Arahi, 1998: 1).

Japonya’da kırsal turizm turistlere kırsal alanlarda hâlâ var olan geleneksel yaşam tarzını deneyimleme, doğa dostu bir tatil, yerel çiftlik, ormancılık ve balıkçı köylerinde insanlarla kaynaşma fırsatı vermektedir. Ayrıca Japonya’da kırsal turizm kapsamında açık hava etkinlikleri, festivaller, folklor müzeleri, bahçeler, el sanatları, doğa yürüyüşleri, bisiklet, su sporları, meyve toplama, yaban hayatı gözlemleme gibi birçok etkinlik ve turistik ürün de mevcuttur (MAFF, 2021).

1.13.10. Kanada’da Kırsal Turizm

Kanada, ülke nüfusunun çoğunluğunun doğuda ikamet ettiği büyük bir ülkedir. Kanada’nın orta ve batı kesiminde kırsal turizm demiryolu durakları boyunca turistik ürünlerin oluşturulmasıyla başlamıştır (Gartner, 2004: 152). Kanada dünyanın en iyi

lkeleri sıralamasında yüksek yaşam kalitesi ve mutluluk oranıyla güçlü ve ulusal bir marka inşa etmiştir. Ülkede turizm cazibe merkezlerini büyük şehirlerden ziyade küçük kasabalar ve topluluklar, otantik yerli turizm deneyimleri, dünyaca ünlü milli parklar, miras alanları ve vahşi doğa oluşturmaktadır. Turizm işlerinin %56'sı kırsal Kanada'da gerçekleşmektedir ve ülkede Calgary, Vancouver, Montreal ve Toronto gibi dinamik, çok kültürlü şehirler mevcuttur (Government of Canada, 2019).

Kanada'nın kırsal kesimlerinde turistler dünyanın başka yerlerinde taklit edilemeyecek, benzersiz deneyimler yaşamaktadır. Ülkenin kırsal turizm arzlarını ise doğal manzaralar, yaban hayatı, flora ve bunlara değer katan zengin kültürel miraslar oluşturmaktadır (Beshiri, 2005: 1).

1.13.11. Kıbrıs'ta Kırsal Turizm

Kıbrıs'ta turizm büyük kıyı tatil alanlarında yoğunlaşan ve denizaşırı tur operatörlerinin egemen olduğu ucuz kitle turizmi ile karakterize olarak gelişim göstermiştir. Geçmişte i kırsal alanlar turizmin odak noktası halindeyken durum tersine dönmüş ve 1991 yılında kırsal alanların sosyo-ekonomik olarak yenilenmesini sağlamak, turizmi çeşitlendirmek ve çeşitli hedefleri gerçekleştirmek adına tarım turizmi programı başlatılmıştır (Sharpley, 2002: 237).

Kıbrıs'ta her ne kadar ekonomik faaliyetlerin çoğu kentsel alanlarda gerçekleşse de ülkenin %91'i kırsal alandır ve bu alanlar nüfusun %59'undan fazlasına ev sahipliği yapmaktadır. Ülkede evreye duyarlılığın artmasıyla birlikte doğal kaynakların kullanımına ve geliştirilmesine olan ilgi de artmaktadır ve toplumda kırsal turizm beklentileri oluşmaktadır. Öyle ki geleneksel kırsal topluluklar daha fazla ilgi görmekte ve kırsal alanlar sadece üretimin gerçekleştiği alanlardan ziyade üretim ve tüketim alanlarına dönüşmektedir (Giannakis, 2014: 39).

Kırsal turizm alanında oldukça gelişmiş olan Kıbrıs'ta yaklaşık 50 adet çiftlik kırsal turizm amaçlı kullanılmaktadır (Albayrak, 2013: 140). Özellikle Kuzey Kıbrıs'ta zm bağlarının olduğu, yöreye ait yemeklerin bulunduğu, halkın gelenek ve göreneklerini yaşatabildiği alanlar ve safari turları gerçekleştirilen alanlar kırsal turizm arzı olarak mevcudiyetini korumaktadır (eken vd., 2007: 8).

1.13.12. Yeni Zelanda’da Kırsal Turizm

Yeni Zelanda’nın turizm ürünü büyük ölçüde el değmemiş doğal alanlara ve kırsal manzaralara dayanmaktadır. Ülkenin el değmemiş doğal alanlarını Milford Sound ve Aoraki/Mount Cook gibi turistik simgeler içeren varış noktaları temsil etmektedir. Ayrıca Rotorua şehrinde bulunan Agrodome çiftlik tema parkı turistik tüketicilere paketlenmiş organizasyonlarla birlikte çiftlikteki ailelerle kalma ve otantik bir kırsal yaşam deneyimi elde etme imkânı sunmaktadır (Keen, 2004: 140).

Yeni Zelanda’da turizm tüketicilerinin konaklamak için çiftlikleri tercih etmeleriyle beraber çiftlikler sadece tarım için kullanılmaktan çıkarak, aile bireylerinin ürettikleri çeşitli ürünleri turistlere satabilecekleri ve ek gelir sağlayabilecekleri bir yer hâline gelmiştir (Çeken vd., 2007: 8).

1.14. Türkiye’de Kırsal Turizm

Türkiye gerek coğrafi konum olarak gerekse iklimsel olarak kırsal turizmin tüm formlarının uygulanabildiği bir ülkedir. Kırsal turizm arz kaynakları bakımından değerlendirilecek olursa; Türkiye’nin diğer birçok ülkeye nazaran köklü tarihinin olması, flora ve fauna bakımından barındırdığı zenginlikler, yedi bölgesinin her birinin kültürel yapı taşı oluşturması ve her bir bölgede otantikliğini yitirmemiş insanların bulunabiliyor olması gibi çok çeşitli avantajları olduğundan bahsetmek mümkündür (Aydın, 2012; Karamehmet vd., 2016; Kuşat, 2016).

Türkiye’de kırsal turizmle ilgili ilk örneklerle 1980’li yıllarda rastlanılmıştır. Bu yıllarda daha çok İskandinav pazara hitap eden “Tursem Seyahat Acentası” Ordu ilinin çeşitli köylerinde yaşayan insanlarla anlaşarak turistlerin bir haftadan üç haftaya kadar köy evlerinde yaşamalarını sağlamıştır. Bu seyahat acentasının 1997 yılında iflas etmesinin ardından uzun süre benzer faaliyetler gerçekleştirilmemiştir (Ahipaşaoğlu ve Çeltek, 2006: 32). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ise 1990 yılında turistik taleplerde meydana gelen değişime cevap vermek adına günümüzde hâlâ devam etmekte olan “Yayla Turizmi Projesi” hayata geçirilmiş, Karadeniz ve Toroslar’da bulunan 26 yayla turizm merkezi olarak belirlenmiştir (Aydın, 2012: 44).

Türkiye’de kırsal turizmi geliştirme açısından gerçekleştirilen uygulamaların büyük kısmı kırsal kalkınma kapsamında yer almaktadır (Kiper, 2006: 69). Öte yandan Türkiye’de kırsal turizme ait istatistikler tutulmamakla birlikte bu konuda ülkenin barındırdığı potansiyelin yeterince değerlendirilemediği görülmektedir. Türkiye’de kırsal turizm kavramı açık hava yürüyüşleri ve doğa sporlarını barındıran açık hava rekreasyon etkinlikleri, alışveriş ve yeme içme eylemlerini kapsayan gününbirlik gerçekleştirilen köy ziyaretleri olarak algılanmaktadır (Demirtaş, 2020: 205). Türkiye’de geçmişte belirli zaman aralıklarında uygulanmış olan ve hâlâ uygulanmaya devam eden bazı kırsal turizm projelerine Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Türkiye’de Kırsal Turizm Projeleri

Akdeniz Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Ege Bölgesi
• Alternatif Kırsal Turizm Potansiyeli ve Gelişim Stratejisi (ATSO)	• Kastamonu Azdavay ve Yanıkali Konağı Restorasyonu Projesi • Küre Dağları ve Zümrüt Köyü Projesi • Ordu- Giresun Kırsal Gelişim Projesi (1996-2004) • Yeşil Yol Projesi	• Buldan Projesi • İzmir Şirince Köyü Projesi • Manisa Tekellioğlu Köyü Projesi • Winpeace (Türkiye Yunanistan Kadın Barış Girişimi)
İç Anadolu Bölgesi	Marmara Bölgesi	Doğu Anadolu Bölgesi
• Beypazarı Projesi • Çorum-Çankırı Kırsal Gelişim Projesi (1976-1984) • Göreme Projesi • Yozgat Kırsal Gelişim Projesi (1991-2001)	• Cumalıkazık Koruma Yaşatma Projesi	• Bingöl-Muş Kırsal Gelişim Projesi (1990-1999) • DAKAP (Doğu Anadolu Kalkınma Programı) • DATUR (Doğu Anadolu Turizm Gelişim Projesi) • Erzurum Kırsal Gelişim Projesi (1984-1989) • Sivas-Erzincan-Tunceli Kırsal Gelişim Projesi (1993-2006)
Türkiye Geneline		
TaTuTa Projesi (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası)		

Kaynak: Berk ve Akdemir, 2006: 1894; ATSO, 2015; DOKAP, 2016; Şerefioğlu, 2009: 99-129; Demirtaş, 2020: 206.

1.14.1. Türkiye’de Kırsal Turizm Politikaları

Türkiye’de kırsal turizme ait stratejileri Kültür ve Turizm Bakanlığı belirlemektedir. Kırsal turizmin ülke ekonomisine katkısı ayrı bir şekilde hesaplanmadığından dolayı ülkede kırsal turizme ilişkin ayrı bir istatistiki bilgi bulunmamaktadır. Türkiye’de kırsal turizm politikalarını; düzenli olarak yürütülen kalkınma planları, Türkiye’nin Avrupa Birliği’ne tam üyelik süreci için uyguladığı programlar ve 2023 Türkiye Turizm Stratejisi çerçevesinde takip etmek ve değerlendirmek mümkündür (Kuşat, 2016: 13).

1.14.1.1. Kalkınma Planlarında Kırsal Turizm

Türkiye’de turizm endüstrisi planlı dönem öncesi (1923-1963) ve planlı dönem sonrası (1963 yılı ve sonrası) olmak üzere iki dönemde gelişim göstermektedir (Büyükkşalvarcı, Şapıcılar ve Bayrakçı, 2016: 186). Cumhuriyet tarihinin ilk beş yıllık kalkınma planı 1963 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Günümüze kadar geçen süreçte kalkınma planları 2007 yılında uygulanan dokuzuncu kalkınma planı hariç (yedi yıllık bir süreci kapsamaktadır), beşer yıllık planlamalardan oluşmaktadır. Bununla birlikte “1962, 1978, 1984, 1995 ve 2006 yıllarında birer yıllık geçiş planlarının uygulandığı görülmektedir” (Kuşat, 2014: 79).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’na (1963-1967) kırsal turizm konu olmamıştır. İlk planda turizmin ödemeler dengesine olan etkisinin altı çizilmiş ve Türkiye’de turizm arzının yüksek olduğu alanlar ön plana çıkarılarak kısa zamanda ülkeye çok sayıda turist çekilmesi hedeflenmiştir (DPT, 1963).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1968-1972) ülke nüfusunun %70’inin kırsal alanlarda yaşadığından ve çoğunun tarımla uğraştığından bahsedilse de kırsal turizm kavramına ilişkin herhangi bir atıfta bulunulmamıştır (DPT, 1968).

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) çerçevesinde de kırsal turizm kavramına rastlanılmamıştır. 1960 yılında kırsalda yaşayan nüfus oranı %73,7 iken 1970 yılında kırsal nüfusun oranı %64,1’e düşmüştür. Bu dönemde Türkiye’nin öncelikli bölgelerinde turizm faaliyetleri gerçekleştirilmek istenmektedir (DPT, 1973).

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1979-1983) da açık bir şekilde kırsal turizmden bahsedilmemektedir. Bu kalkınma planında sektörün öncelikli olarak kitle turizmine yönelik şekil alacağı belirtilse de sezonluk yığılmaların önüne geçmek için bir dizi önlemler alınacağından ve yatırımlar gerçekleştirileceğinden bahsedilmiştir (DPT, 1979).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1985-1989) her ne kadar kitle turizmine öncelik verilecek ibaresi yer alsada turizmin çeşitlendirilmek istenildiği net bir şekilde görülmektedir. Kırsal turizm kavramı açıkça belirtilmemiş olsa da doğal ve kültürel değerlerin turizm amaçlı kullanılması, korunması ve çeşitli stratejilerle desteklenmesi gerektiğine bu kalkınma planında değinilmiştir (DPT, 1985).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) çerçevesinde turizmin çeşitlendirilmesi için teşvik politikalarının gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Bu kalkınma planında doğal ve kültürel güzelliklerin korunmasına öncelik verileceğinden, turizm planlamalarının ve yatırımlarının çevreye duyarlı bir şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Bununla birlikte açıkça kırsal turizm terimine bu kalkınma planında da yer verilmemiştir (DPT, 1990).

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1996-2000) kırsal kalkınmanın sürekli ve kalıcı hale getirilememesinin sonucu olarak kır ve kent arasındaki refah düzeyi farkının açıldığından ve bu bağlamda kırsal nüfusun kentlerde yığılmalar gösterdiğinden bahsedilmiştir. Hem yerel halkın hem de turistlerin beklentilerinin karşılanmasına yönelik adımlar atılacağından, tüketici tercihlerinde meydana gelen değişimler neticesinde turizmde çeşitlendirilmeye gidileceğinden ve turizmin mevsimselliğinin kırılarak coğrafi dağılımının iyileştirileceğinden bahsedilmektedir. Kırsal turizm kavramına bu kalkınma planında da rastlanılmamıştır ancak dağ, yayla ve karavan turizmi gibi kırsal turizm çeşitlerinin geliştirileceğinden bahsedilmiştir (DPT, 1995).

Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (2001-2005) Türkiye'nin turizm alanında tanınan ve bilinen bir ülke hâline geldiğinin altı çizilmiştir. Kırsal bölgelerde tarım dışı sektörlerle önem verilmesi gerektiği, istihdam ve altyapı sorunlarının giderilmeye çalışıldığı vurgulanmıştır. Ayrıca bu plandan yola çıkarak turizmin sadece belirli mevsimlerde ve belirli bölgelere sıkışarak gerçekleşmesinin önüne geçilmek istenildiği sonucu çıkarılabilir. Turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerde turizm

ile ilgili karar alınırken yerel halkın ve yerel yönetimlerin bu kararlara dahil edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu planda da açıkça kırsal turizm terimi geçmemektedir ancak turizmi çeşitlendirmek adına ekoturizm gibi kırsal turizmin kapsadığı turizm çeşitlerinden bazılarına odaklanılması gerektiği belirtilmiştir (DPT, 2001).

Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013) çerçevesinde turizm sektörü, ülkenin refah ve gelişmişlik düzeyindeki dengesizlikleri azaltmak için önemli bir araç olarak görülmektedir. Turizm sektörüyle ilgili tüm yatırımların doğal, tarihi ve sosyal çevreyi koruyarak gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiği hususunun altı çizilmiştir. Diğer birçok planlamada olduğu gibi turizmin çeşitlendirilmesi konusu bu planda da gündeme getirilmiştir. Ayrıca bu planda kırsal alanlarda turizm ve rekreasyon gerçekleştirilerek kırsal kalkınmanın hızlandırılmasına katkı sağlanmak istenmektedir (DPT, 2007).

Onuncu Kalkınma Planı'nda (2014-2018) ilk defa alternatif turizm kavramı açıkça kullanılmıştır ve geliştirilmesi gerektiğinin vurgusu yapılmıştır. Sürdürülebilir bir büyüme için doğal ve kültürel değerlerin turizm sektörünce korunarak kullanılması gerektiğinin altı çizilmiştir. Bu plan kapsamında kırsal turizm kavramına yer verilmese de kırsal turizm kapsamında olan kültür turizminin diğer turizm çeşitleriyle bütünleşik bir şekilde geliştirilmesi konusuna değinilmiştir. Ayrıca kırsal kalkınma politikaları arasında kırsal alanların turizm gibi tarım dışı ekonomik faaliyetlerle çeşitlendirileceği bu kalkınma planında yer almaktadır (SBB, 2014).

On Birinci Kalkınma Planı'nda (2019-2023) çevreye duyarlı turizm tesislerinin sayısı arttırılmak istenmektedir. Ayrıca bu plandan hareketle turizm gelirlerinden daha fazla yararlanılmak istendiği ve turizm çeşitlerinin sürdürülebilir bir anlayışla zenginleştirilmek istendiği de açıkça görülmektedir. Kırsal alanlarda yaşam kalitesini arttırmaya yönelik girişimlerin teşviklerinin arttırılması ve kırsal turizme ilişkin desteklerin sürdürülmesi de bu kalkınma planına konu olduğu görülmektedir (SBB, 2019).

Kalkınma planları incelendiğinde kırsal turizme ilişkin doğrudan oluşturulan politikaların sayısının oldukça az olduğu, kırsalda nüfus kayıplarının giderek arttığı ve önlenmeye çalışıldığı görülmektedir. Planlamaların ortaya çıktığı ilk dönemlerde kitle turizmine ilişkin gelişim kaydetme çabalarının yoğunluğu ile karşılaşılrsa da zamanla turizmde çeşitliliğe gidilmesi gerekliliği oluşturulan politikalara yansımıştır.

1.14.1.2. Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Kırsal Turizm

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylığı 1999 yılının Aralık ayında düzenlenen Helsinki Zirvesi'nde gündeme gelmiştir. 2005 yılının Ekim ayında ise Türkiye ile AB arasında üyelik müzakereleri başlamıştır. Avrupa Birliği'ne uyum süreci birçok alanda gerçekleştirilen politikalara etki etmiştir. Kırsal turizm politikaları da bu süreçten etkilenmiştir. Avrupa Birliği hem kendi bünyesinde bulunan ülkelerde hem de Avrupa Birliği'ne aday olan ülkelere kırsal kalkınma ile ilişik bir şekilde kırsal turizmin geliştirilmesini desteklemektedir. Türkiye kırsal turizm açısından zengin arz kaynaklarına sahiptir ancak AB ülkeleri ile karşılaştırıldığında bu zengin kırsal turizm potansiyelinin yeteri kadar etkin kullanılmadığı görülmektedir (Taş, Eylemer ve Şemsit, 2016: 887).

Avrupa Birliği'nin kırsal kalkınma politikaları sadece AB aday ülkelerin değil potansiyel aday ülkelerin de kırsal kalkınmasına önem vermektedir. IPARD (Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development) programı Türkiye için AB'nin kırsal kalkınma politikası kapsamında yararlanabileceği en önemli fonlardan biridir. IPARD, Avrupa Birliği tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla kurulmuş Katılım Öncesi Yardım Aracının Kırsal Kalkınma bileşenidir. IPARD programları kapsamında belirlenen koşullar dahilinde Türkiye'de kırsal kalkınma aracı olarak kırsal turizm de desteklenmektedir. IPARD'ın hibe desteklerinin %75'i AB tarafından karşılanırken %25'i Türkiye Cumhuriyeti tarafından karşılanmaktadır. Avrupa Birliği bu programı IPARD I (2007-2013) ve IPARD II (2014-2020) olmak üzere Türkiye ile iş birliği içerisinde uygulamıştır (TKDK, 2019; Zengin ve Savgın, 2016: 88-90).

IPARD kapsamında Türkiye'de 42 ilde tarım ve hayvancılık başta olmak üzere 16 sektörde gerçekleştirilen yatırımların niteliğine göre %40 ile %70 arasında hibe desteği verilmektedir (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2021). IPARD kapsamında kırsal turizm desteğinden maksimum 25 (tek/çift) yatak kapasitesine sahip olan kırsal alanda yatırımı gerçekleştirmiş konaklama tesisleri yararlanabilmektedir. Bu işletmelerin kırsal turizm hibe desteğine başvurabilmeleri için 50 kişiden az çalışan bulundurma veya yıllık cirosu ve/veya bilançosu 8 milyon lirayı geçmeyen mikro ve küçük ölçekli işletmeler olması gerekmektedir (TKDK, 2022a).

IPARD desteklerinden yararlanılarak Türkiye’de hayata geçirilmiş kırsal turizm uygulamalarından bazıları: “Beypazarı Anadolu Açık Hava Müzesi Yaşayan Köy”, “Obasya Kırsal Konaklama Tesisi”, “Gölköy Yaşam Resort”, “Kayabaşı Gölet Restoran” ve “Gököz Natural Park” şeklinde örneklenebilir (Baldıran, 2021: 6).

Ordu ili dahil olmak üzere Türkiye’nin 42 ilinde uygulanan IPARD programına günümüzde de koşullar dahilinde katılım sağlanabilmektedir (TKDK, 2022b). 2021 ve 2027 yıllarını kapsayan ve yedi artı üç yıl boyunca yürürlükte kalacak olan “IPARD III Programı” Avrupa Komisyonu tarafından alınan kararla kabul edilmiştir (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022).

1.14.1.3. 2023 Türkiye Turizm Stratejisi’nde Kırsal Turizm

2023 Türkiye Turizm Stratejisi çerçevesinde turizmden, bölgesel eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, istihdam oluşturulması ve yoksullukla mücadele edilmesi gibi konularda etkin bir şekilde yararlanılmak istenmektedir. Bu kapsamda turizmin çeşitlendirilmesi, tüm yurda ve yıla yayılması bu stratejinin temelini oluşturmaktadır (Akıncı Ekiztepe, 2021: 121).

Günümüzde kıyı turizminde kendini kanıtlamış ve talep edilen bir ülke konumuna gelmiş olan Türkiye, birçok alternatif turizm türünün de uygulanması için yüksek potansiyele sahiptir. 2023 Türkiye Turizm Strateji kapsamında ülkenin; doğal, tarihi, kültürel ve coğrafi değerleri sürdürülebilir bir anlayışla turizm için kullanılmak istenmekte ve alternatif turizm geliştirilerek turizmden daha fazla pay sahibi olan bir ülke konumuna gelmesi hedeflenmektedir (Türkiye Turizm Stratejisi-2023, 2007).

2023 Türkiye Turizm Stratejisi kapsamında Türkiye’de kırsal turizmin kapsadığı tüm aktiviteler ve uygulamalar arttırılmak istenmektedir. Kırsal turizm kapsamında yer alan “kamp, golf, kayak, mağaracılık, yamaç paraşütü, rafting, binicilik, balon, balık avlama, foto-safari ve macera sporlarına” yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi önemsenmektedir. Kırsal turizmin çeşitleri olarak sayabileceğimiz ekoturizm, yayla turizmi, mağara turizmi ve macera turizmi gibi doğa temelli turizm çeşitlerine yönelik gerekli alt yapı hizmetlerinin tamamlanması konularına da bu strateji kapsamında değinilmiştir (Akıncı Ekiztepe, 2021: 121-122).

2023 Türkiye Turizm Stratejisi çerçevesinde Türkiye'nin tüm bölgelerinde alternatif turizm çeşitliliği oluşturulmak istenmektedir. Bu sayede hem iç hem dış turizmin gelişeceği öngörülmektedir. Kırsal turizm kapsamında turizmin geliştirilmesi için özellikle kültür turizmi ön planda tutulmak istenmektedir. İç ve dış turizmde gelişim kaydedebilmek ve kültür turizminin önemini vurgulamak için Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından her yıl bir şehir "Kültür Turizmi Kenti" olarak nitelendirilmek istenmektedir. Ayrıca strateji kapsamında "Adıyaman, Amasya, Bursa, Edirne, Gaziantep, Hatay, Konya, Kütahya, Manisa, Nevşehir, Kars, Mardin, Sivas, Şanlıurfa ve Trabzon" illerinde kültür turizminin etkinliğini arttırmak için "marka kültür kentleri" oluşturulmak istenmektedir. Bununla birlikte yerel halkın soyut ve somut kültürel miraslar konusunda bilinçlendirilmesi adına gerekli adımlar atılmak istenmektedir (Türkiye Turizm Stratejisi-2023, 2007).

Türkiye, uygulamaya konulan 2023 Türkiye Turizm Stratejisi kapsamında uluslararası anlamda sadece kitle turizmi ile talep edilen bir ülke olmaktan çıkarılarak, tüm bölgelerinde etkin bir şekilde çeşitlendirilmiş turizm türlerine katılımın talep edildiği bir ülke konumuna getirilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda yayla turizmi, ekoturizm, kültür turizmi, mağara turizmi, macera turizmi, tarım ve çiftlik turizmi gibi kırsal turizm formlarının ön plana çıkarılması, eksikliklerinin giderilmesi, ulaşımının kolaylaştırılması ve tanıtımlarının gerçekleştirilmesi gibi hususlara 2023 Türkiye Turizm Stratejisi içerisinde yer verilmiştir (Türkiye Turizm Stratejisi-2023, 2007).

İKİNCİ BÖLÜM

2. YAŞAM KALİTESİ

2.1. Yaşam Kalitesi Kavramı

Yaşam kalitesi kavramı ile ilgili ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde kavramın tanımsal olarak net bir şekilde ortaya konulmasına ilişkin tartışmaların hâlâ devam ettiği görülmektedir. Yaşam kalitesi kavramının, “mutluluk” ve “iyi yaşam” gibi çeşitli konuları saf haliyle ortaya koymaya çalışan Aristoteles ve Platon’a kadar tarihsel temelleri bulunmaktadır (Edisan ve Kadioğlu, 2013: 1). Yıldız (2007) yaşam kalitesi kavramının bilim insanları tarafından 1960’lı yıllarda “yaşam koşulları” başlığı altında birden fazla konuyu irdelendiğini, 1990’lı yıllardan itibaren ise “yaşam kalitesi” adı altında sosyologların araştırmalarında yer aldığını belirtmektedir.

Yaşam kalitesi kavramı üzerinde ortak görüşe ve fikir birliğine sahip tek bir tanım bulunmamasına karşın birçok araştırmacı kavramı açıklamaya çalışmıştır. Szalai (1980)’e göre yaşam kalitesi, yaşamın mükemmellik derecesini veya yaşamın tatmin ediciliğini ifade etmektedir. Bu tanıma ek olarak araştırmacı, kişilerin refahının ve hayattan tatmin oluşlarının; maruz kaldıkları dışsal (nesnel) gerçeklikler ile içsel (öznel) algı ve değerlendirmelerinin toplamında ortaya çıktığını belirtmiştir.

Liu, Mulvey ve Hsieh (1986: 131)’e göre yaşam kalitesi, aynı doğal ve kurumsal ortamda yaşayan insanların fiziksel ve psikolojik refah algılarının koşullu bir ifadesidir.

Susniene ve Jurkauskas (2009: 58) ise yaşam kalitesi kavramını disiplinlerarası bir bakış açısıyla; sosyolojik olarak bireylerin ihtiyaç ve anlayışlarını temel alan öznel iyi oluş hali, ekonomik olarak insanların yaşam standardı, tıp alanında ise kişinin sağlıklı bir şekilde yaşam sürmesine etki eden faktörler ile sağlıklı veya hasta oluşu arasındaki etkileşimler şeklinde tanımlamışlardır.

Gebhart ve Schmidt (2013: 3333)’e göre yaşam kalitesi, bireyin içerisinde yaşadığı kültür ve değer sistemlerinin ön planda tutulduğu, yaşamı içerisindeki hedefleri, beklentileri, standartları ve endişeleri ile ilgili konumuna ilişkin algısıdır.

Stolerman ve Price (2015: 1418)’a göre yaşam kalitesi, birey veya grupların hissettikleri sağlık, rahatlık ve mutluluk kavramlarıyla açıklanabilen iyilik halidir ve fiziksel ve psikolojik olmak üzere iki bileşen insanların yaşam kalitesi algısını oluşturmaktadır.

Keleş (2021: 59)’e göre yaşam kalitesi kişinin refahı, yaşamdan memnun olma derecesi veya yaşamıyla mutlu olup olmamasıyla ilgilidir. Genel olarak ise bireysel ve toplumsal yaşam memnuniyetini ifade etmektedir.

Eurostat (2022) yaşam kalitesi olgusunu sadece ekonomik çıktıların ve yaşam standartlarının oluşturmadığını, kavramın kişilerin yalnızca maddi açıdan değer biçebildikleri şeyleri değil hayatlarında değer verdikleri her şeyi içerdiğini belirtmiştir.

Birçok araştırmacı tarafından farklı açılardan ele alınarak tanımlanmaya çalışılan yaşam kalitesi kavramının temelde dört özelliği bulunmaktadır. Bunlar; “dinamik bir yapıda olması”, “çok boyutlu olması”, etkileşimli bir yapısının bulunması, kişinin beklentileri ile karşı karşıya kaldığı durumlardan ve olaylardan etkilenmesidir (McDaniel ve Bach, 1994). Yaşam kalitesi çalışmalarında asıl hedef ise kişinin; sosyal, psikolojik, ekonomik ve fiziksel durumundan ne düzeyde memnun olduğunun ortaya konulmasıdır (Eriş ve Anıl, 2016: 492).

Yaşam kalitesi, insan haklarının gelişim kaydetmesinin paralelinde küresel anlamda politik kararlara yansıyan, farklı toplumların ulaşmak istedikleri amaçlar arasında yerini almıştır. Yaşam kalitesinin evrensel manada bir amaç olarak görülmesinde ise insanların giderek bilinçlenmesi ve ihtiyaçlarını daha kaliteli bir şekilde karşılamak istemeleri yatmaktadır. Bu bağlamda günümüzde kişilerin kaliteye ilişkin sorgulamalar gerçekleştirmeleri, kaliteyi aramaları, kaliteye ilişkin beklentilere girmeleri ve yaşamlarının kalitelerini sorgulamaları gayet doğal karşılanmaktadır (Evinç Torlak ve Savaş Yavuzçehre, 2008: 23; Aydın Boylu ve Paçacıoğlu, 2016: 138).

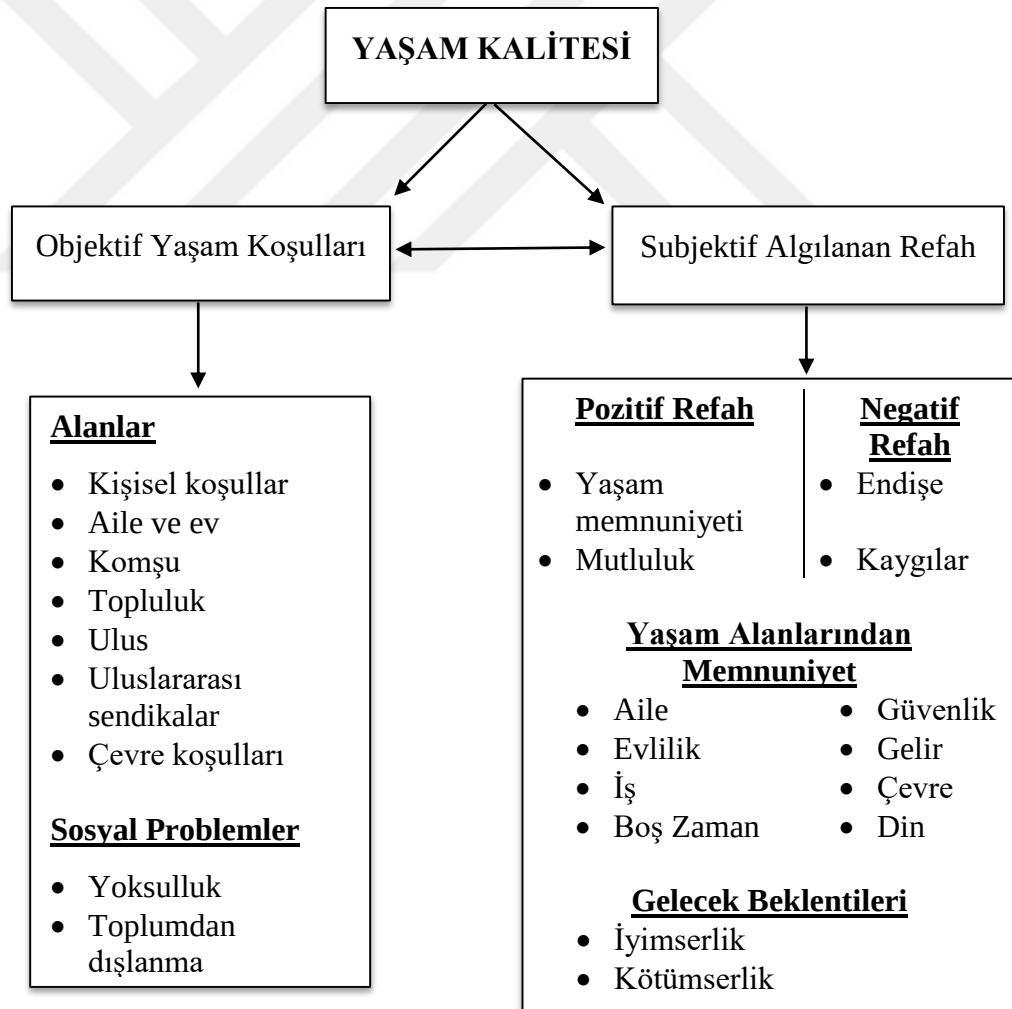
Tüm bu tanımlardan ve açıklamalardan hareketle yaşam kalitesi kavramı; farklı disiplinlerde ve farklı boyutlarda ele alınan, kişinin veya toplumun genel esenlik hali olarak nitelendirilebilir. Birbiriyle ilişkili veya ilişkisiz olan birçok unsur bireylerin yaşam kaliteleri üzerinde olumlu veya olumsuz değişikliklere neden olabilmekteyken kişilerin yaşam kalitesi algısına ilişkin nihai değerlendirmeleri öznelidir. Bu sebepten dolayı aynı koşul, durum veya olaylar farklı kişilerin yaşam kalitesi algısı üzerinde farklı düzeyde etkiye sahip olabilmektedir (Taylor ve Bogdan, 1990: 34).

2.2. Yaşam Kalitesinin Objektif ve Subjektif Göstergeleri

Yaşam kalitesini daha iyi kavramsal temellere dayandırmak adına araştırmacılar (Szalai 1980; Felce ve Perry, 1995; Bowling 2003; Rapley 2003; Glatzer, 2006) kavramı, nesnel ve öznel yaşam kalitesi göstergeleri üzerinden irdellemektedirler.

Günümüzde toplumların çoğu yaşam kalitesine ulaşmayı önemli bir hedef olarak görmektedir. Yaşam kalitesinin belirlenmesinde üzerinde uzlaşıya varılmış belirli bir standart veya gösterge sistemi yoktur. Kavram “objektif” ve “subjektif” olarak iki açıdan ele alınıp irdelenmektedir (Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu, 2016: 137). Yaşam kalitesinin objektif ve subjektif göstergelerine Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2. Yaşam Kalitesinin Objektif ve Subjektif Göstergeleri

Kaynak: Glatzer, 2006: 171.

Temel olarak yaşam kalitesi, objektif yaşam koşullarının ve subjektif olarak algılanan refah koşullarının bileşenlerinden meydana gelmektedir. Objektif yaşam koşulları genel olarak sosyal bilimler ve doğa bilimleri uzmanları tarafından izlenilmektedir. Aynı zamanda objektif koşullar, nüfusun koşullara farkındalığından bağımsız olarak da mevcuttur. Subjektif olarak algılanan iyi oluş ise, kişinin gerçekleştirdiği algı ve değerlendirmenin ürünüdür (Glatzer, 2006: 171-172).

Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu (2016: 138-139) araştırmacıların bir kısmının yaşam kalitesini ifade ederken objektif göstergeleri, diğer kısmının ise subjektif göstergeleri önemli olarak kabul ettiğini belirtmişlerdir. Her iki göstergenin de çeşitli açılardan etkileşim içerisinde olduğu yadsınamaz bir gerçek olsa da yaşam kalitesinin objektif ve subjektif göstergelerine ilişkin kabul görmüş belirli bir evrensel standart yoktur. Yaşam kalitesi kavramına ilişkin alanyazında sıklıkla kullanılan objektif ve subjektif diğer göstergelere ise Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7. Sıklıkla Kullanılan Objektif ve Subjektif Yaşam Kalitesi Göstergeleri

Objektif Göstergeler	Subjektif Göstergeler
Ortalama yaşam süresi	Topluluk duygusu
Suç oranları	Maddi varlıklara sahip olma
İşsizlik oranları	Güvenlik hissi
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	Mutluluk
Yoksulluk oranları	Bütün olarak yaşamdan memnuniyet
Okula devam etme	Aile ilişkileri
Haftalık çalışma saati	İş memnuniyeti
Yenidoğan ölüm oranı	Cinsel hayat
İntihar oranı	Adaletli dağıtım algısı
	Sınıf kimliği
	Hobiler ve kulüplere üyelik

Kaynak: Rapley, 2003: 11.

Genel olarak devletlerin gerçekleştirdiği veya ortaya koyduğu; sayımlar, ölçümler, istatistiki veriler ve raporlar objektif göstergeleri tanımlarken, kişilerin objektif göstergeleri kendi süzgecinden geçirmesi ve yaşam şartlarına ilişkin öznel değerlendirmelerde bulunması subjektif göstergeleri oluşturmaktadır (Evcil Türksever, 2001: 21-22).

2.3. Yaşam Kalitesi Bileşenleri

Yaşam kalitesi kavramı birey merkezli “esenlik” veya konum merkezli “iyi yer” gibi kavramları kapsayarak farklı kişiler için farklı anlamlar taşıyabilmektedir. Çeşitli yaklaşımlarla irdelenen ve açıklık kavuşturulmaya çalışılan yaşam kalitesi kavramı, hangi yaklaşımla ele alınırsa alınsın geleceğe ilişkin planlama yapma konusunda kilit rol oynamaktadır. Öyle ki yaşam kalitesi göstergeleri, planlamacıların toplumları için yeni planlar hazırlamalarına veya mevcut planlarını iyileştirmeye yönelik girişimlerde bulunmalarına yardımcı olmaktadır (Dissart ve Deller 2000: 135-136). Alanyazında sıklıkla tartışılan yaşam kalitesi modellerinin temel bileşenleri, göstergeleri ve açıklamaları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Yaşam Kalitesi Bileşenlerinin Göstergeleri ve Tanımlayıcıları

Temel Yaşam Kalitesi Bileşenleri	Göstergeler	Tanımlayıcılar
İçsel Refah Düzeyi	Memnuniyet	Memnuniyet, ruh halleri, zevk
	Benlik kavramı	Kendini tanıma, kendine değer verme, öz saygı
	Stressiz yaşam	Öngörülebilirlik, kontrol
Kişilerarası İlişkiler	Etkileşimler	Sosyal ağlar, sosyal ilişkiler
	İlişkiler	Aile, arkadaşlar, akranlar
	Destekler	Fiziksel, duygusal, finansal, geri bildirim
Ekonomik Refah Düzeyi	Mali durum	Gelir, sosyal haklar
	İstihdam	Çalışma durumu, iş çevresi
	Konut	İkamet türü, mülkiyet
Kişisel Gelişim	Eğitim	Başarılar, mevcut durum
	Kişisel yeterlilik	Bilişsel, sosyal, pratik
	Performans	Başarı, verimlilik
Fiziksel Refah Düzeyi	Sağlık	Beslenme, spor, hareket
	Günlük yaşam aktiviteleri	Kişisel bakım, hareketlilik
	Boş zaman	Rekreasyon, hobiler
Özgür İrade	Özerklik/kişisel kontrol	Bağımsızlık
	Amaçlar ve kişisel değerler	Arzular, beklentiler
	Seçenekler	Fırsatlar, seçenekler, tercihler
Sosyal İçerme	Topluluk entegrasyonu ve katılım	
	Topluluk rolleri	Katkıda bulunmak, gönüllü olmak
	Sosyal destekler	Destek ağı, hizmetler
Haklar	İnsan	Saygı, haysiyet, eşitlik
	Yasalar	Vatandaşlık, erişim, kanun

Kaynak: Schalock, 2004: 206.

Yaşam kalitesi kavramına ilişkin literatür incelendiğinde farklı alanlarda farklı konuların yaşam kalitesi ile ilişkilendirilerek tartışıldığı görülmektedir (Felce ve Perry 1995; Cummins, 1997). Birçok ülkenin hedeflerine yansıyan, farklı disiplinlere uzun süre araştırma konusu olan ve güncelliğini yitirmeyen yaşam kalitesi kavramı, turizm alanında da çeşitli çalışmalara konu olmuştur (Özyurt, 2018: 45; Altıntaş, 2021: 58).

Yaşam kalitesinin özellikle turizm endüstrisine etki eden ve etki etkileyebilecek olan bileşenleri şunlardır (Aref, 2011: 27; Puczkó ve Smith, 2011: 167; Aylan, 2019: 97; Altıntaş, 2021: 37-38):

- Ekonomik refah düzeyi (geçim, gelir, istihdam),
- İçsel refah düzeyi (boş zaman veya ruhsal esenlik ile ilgili faktörler),
- Sağlık ve güvenlik (kişisel ve toplumsal sağlık ve güvenlik faktörleri),
- Toplumun refah düzeyi (toplumu oluşturan insanlar, kamusal alanlar, yaşam ve hizmetler).

Turizm, birçok yönü ile paydaşlarının yaşam kalitesine etki eden sektörlerden yalnızca biridir. Turizm sektörünün içerisinde yer alan tüm paydaşların; güvenlik ihtiyaçlarının karşılanabiliyor olması, fiziksel ve ruhsal sağlıkları, bireysel ve toplumsal refah seviyeleri, maddi durumları ve manevi değerleri yaşam kaliteleriyle alakalı dinamik ölçütlerdir (Puczkó ve Smith, 2011: 167). Bununla birlikte akademik anlamda turizmin paydaşlarına yönelik gerçekleştirilen yaşam kalitesi çalışmaları yeni başlamış değildir. Ancak gerek turizmin gerekse yaşam kalitesi olgusunun merkezinde insan faktörünün yer alması, bu çalışmaların güncelliğinin korunmasını sağlamakta ve farklı perspektiflerle irdelenmesinin önünü açmaktadır.

2.4. Yaşam Kalitesine Etki Eden Sebepler

Kişilerin yaşam kalitesi, sağlık, eğitim, barınma koşulları, medeni durum, sosyal ve ekonomik durum gibi hayatın genel akışında var olan birçok faktör tarafından etkilenmektedir. Yaşam kalitesini etkileyen faktörlere ilişkin genel kabul görmüş tek bir çeşit sınıflandırma yoktur (Yetim, 2018: 14). Farklı araştırmacılar çalışma alanlarının ve seçtikleri konunun doğası gereği yaşam kalitesine etki eden faktörleri farklı biçimde okuyucuyla buluşturmuşlardır.

Aydiner Boylu ve Paçacıoğlu (2016: 139-144)’na göre yaşam kalitesini etkileyen faktörler; “cinsiyet”, “yaş”, “medeni durum”, “eğitim”, “gelir”, “sağlık”, “sosyal destek”, “yaşanılan konut ve özellikleri”, “iş yaşamı” ve “boş zaman aktiviteleri” şeklinde sınıflandırılmıştır. Dinamik bir yapıda olan ve farklı araştırmacılar tarafından çeşitli faktörlerden etkilendiği öne sürülen yaşam kalitesi kavramına etki eden diğer sebepler ise şunlardır (Akyüz vd., 2017: 255- 256):

- Bireysel Özellikler: Cinsiyet ve doğuştan gelen kalıtsal özelliklerdir.
- Sosyal Değişkenler: Toplumun kişi üzerindeki desteğini ifade eden geniş çaplı değişkenlerdir.
- Ekonomik Değişkenler: Bireyin insani yaşam standartlarında varlığını sürdürebilmesi için sahip olması gereken sürekli gelirdir.
- Psikolojik Değişkenler: Bireyin genel mutluluğunu ve yaşam doyumunu konu alan değişkenlerdir.
- Sağlık Durumu Değişkenleri: Bireylerin sağlığına etki eden değişkenlerdir.
- Çevresel Değişkenler: Bireyin hayatını idame ettirdiği fiziksel çevrenin, kişinin sağlık durumu ve hareket kabiliyeti üzerindeki etkisidir.

Diener ve Seligman (2004: 25)’a göre insanların iyi bir yaşam kalitesine sahip olmaları için gereken koşullar şunlardır:

- Maddi boyuttaki ihtiyaçları karşılayabilen, demokratik ve istikrarlı bir toplumda hayatlarını sürdürmek,
- Ailesi ve arkadaş çevresi tarafından desteklenmek,
- Sevilen ve maddi anlamda karşılığı alınan bir işe sahip olmak,
- Sağlıklı biri olmak ve ihtiyaç duyulduğunda tedavi edilebilmek,
- Kendi değerleri doğrultusunda amaçlarının olması,
- Kişinin, hayatına amaç ve anlam katan, aynı zamanda kişiye rehberlik edecek felsefi görüş veya dine sahip olmasıdır.

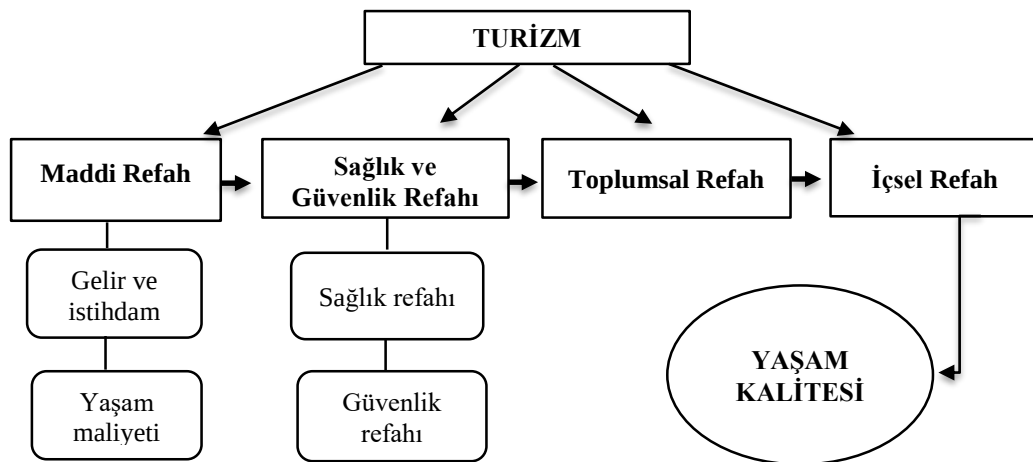
Yaşam kalitesi, insani ve sosyal gelişmeyi etkileyen sosyal, sağlık, ekonomik ve çevresel koşullar arasındaki etkileşimin ürünüdür (Gandhi, Shah ve Shah, 2019: 141). Namazi vd., (2021)’e göre yaşam kalitesi endeksi bir bölgede veya ülkede yaşayan tüm insanların durumunu ortaya koymaktadır. Spilker (1996)’e göre psikolojik, fiziksel, sosyal, dinsel ve ekonomik faktörler kişilerin yaşam kalitelerini etkilemektedir.

2.5. Turizm ve Yaşam Kalitesi İlişkisi

Yaşam kalitesi kavramı birbirinden farklı disiplinlere çalışma konusu olmuş ve özellikle son yıllarda turizmle ilişkilendirilen önemli bir kavram olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Taylor ve Bogdan (1990: 34)'a göre yaşam kalitesi kişinin yaşamdan duyduğu memnuniyeti, yeryüzündeki deneyimlerinden elde ettiği memnuniyeti ve tatmin duygularını ifade etmektedir. Aynı zamanda yaşam kalitesi insanların hayata nasıl baktığı veya hayatı nasıl hissettiğiyle de ilgilidir. Bu sebeptendir ki benzer durumlar farklı kişiler tarafından farklı algılanabilmektedir.

Yaşam kalitesi kavramı turizm literatüründe genel olarak iki açıdan ele alınmaktadır. Bunlardan ilki; turizm faaliyetleri ile turistlerin yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan bilimsel çalışmalardır (Griffin ve Stacey, 2011). İkincisi ise; turizm bölgelerinde yaşayan yerel halkın turizm ile etkileşiminden meydana gelen yaşam kalitesi değişimlerinin incelendiği çalışmalardır (Sarı ve Özdemir, 2014). Turizmin etkin bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve sürdürülebilir olması için yerel halk faktörü hayati öneme sahiptir. Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerinde oluşturduğu pozitif etkiler; yerel halkın turizme destek vermesini ve turizme olumlu yaklaşmasını sağlamaktadır. Diğer taraftan yerel halkın yaşam kalitesinin turizm kaynaklı olarak olumsuz etkilenmesi ise; yerel halkın turizmin gelişimden rahatsız olmasına ve bölgede turizmin yerel halk tarafından istenilmemesine yol açmaktadır (Türker vd., 2016: 2).

Şekil 3. Turizmin Yaşam Kalitesine Etkisi

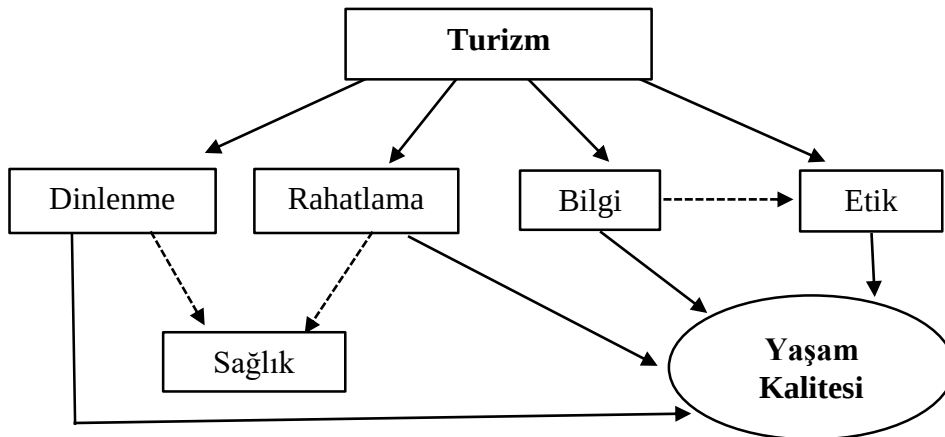

Kaynak: Aref, 2011: 27.

Şekil 3'ten hareketle turizmin insanların yaşam kalitesine dört farklı ve birbiriyle etkileşimi olan boyutlar çerçevesinde etki ettiği söylenebilir. Bu boyutlar farklı çalışmalarda temelde turizm açısından insanların yaşam kalitesini etkileyen boyutlar olarak ele alınmaktadır (Aref, 2011: 27; Aylan, 2019: 97; Altıntaş, 2021: 37-38; Keleş, 2021: 81). Maddi refah boyutu; gelir, geçim istihdam gibi ekonomik etkileri temsil etmektedir. Sağlık ve güvenlik refahı boyutu; bireysel ve toplumsal anlamda sağlıklı ve güvenilir bir şekilde yaşamaya etki eden tüm değişkenleri simgelemektedir. Toplumsal refah boyutu; içerisinde bulunulan toplumun esenliğini, çevresel ve kamusal şartları temsil etmektedir. İçsel refah boyutu ise; memnuniyet, özsaygı ve ruhsal esenlik ile ilgili faktörleri simgelemektedir (Kim, 2002: 87-89; Schalock, 2004: 206).

Turizm ve yaşam kalitesi kavramlarının ilişkilendirildiği çalışmalara yönelik ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde farklı çalışmalarda turizmin yaşam kalitesine etkisinin sadece Şekil 3'te verilen boyutlara bağlı kalınmaksızın açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir (Rátz, Michalkó ve Kovács, 2008: 130; Puczkó ve Smith, 2011: 164; Altıntaş, 2021: 42). Rahman, Mittelhammer ve Wandschneider (2005: 21) turizmin yaşam kalitesine etkilerini başka bir model üzerinden açıklarken; maddi refah, sağlık ve güvenlik refahı, toplumsal refah, içsel refah, aile ve arkadaşlık ilişkileri, çevrenin kalitesi ve üretkenlik boyutlarını kullanmışlardır. Bu bağlamda ilgili alanyazında; her iki kavramın da birbiriyle olan ilişkisi paradigma olarak ele alınırken veya açıklanmaya çalışılırken tek bir modele bağlı kalınmadığı, farklı boyutlar da dahil edilerek çeşitli modellerin öne sürüldüğü görülebilmektedir.

Şekil 4. Turizmin Yaşam Kalitesine Etki Yönlere

Kaynak: Enea ve Tanasou, 2009.

Enea ve Tanasou (2009) turizmin yaşam kalitesini arttırmadaki etkisini ortaya koyabilmek için gerçekleştirdikleri çalışmalarında, turizmin yaşam kalitesine etki yönleri modelini geliştirmişlerdir. Bu model üzerinden turizmin oluşturduğu; dinlenme, rahatlama, bilgi alışverişi ve etik değerlerin turizme katılan bireylerce algılanarak davranışsal olarak bu kişilerde bir takım farklılaşma meydana gelebileceği ve buna bağlı olarak da yaşam kalitelerinin etkilenebileceği açıklanmaya çalışılmıştır.

Turizm ile yaşam kalitesi kavramı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan araştırmalar yeni başlamış değildir. Ancak turizmin hem ziyaretçilerin hem de yerel halkın yaşam kalitelerinin olumlu yönde etkilenecek şekilde gerçekleştirilmek istenmesi anlayışı yeni gelişmektedir (Uysal vd., 2012: 433; Özyurt ve Gülmez 2020: 53). Turizm ve yaşam kalitesi kavramlarını ele alan farklı çalışmalara ilişkin örnekler ise şunlardır:

Jurowski ve Brown (2001) Amerika'nın Kentucky eyaletinde bulunan ve Lenxington şehrinde yaşayan 400 kişiden telefon görüşmesi ile anket toplayarak gerçekleştirdikleri çalışmalarında, yerel halkın turizmden etkilenecek şekilde gruplara ayırarak incelemişlerdir. Çalışmanın bulgularına göre; turizmle ilgisi bulunanlar turizmle ilgisi olmayanlara nazaran yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

Lee ve Tideswell (2005) 60 yaş üstü Korelilerin belirli seyahat davranışlarını anlamak amacıyla Güney Kore'nin başkenti olan Seul'ün Dobongu, Mapogu ve Sungbokgu semtlerindeki sosyal yardım merkezlerinde bulunan 200 Koreli turiste anket uygulamışlardır. Çalışmanın sonucunda; tatil için gerçekleştirilen seyahatin yaşlıların yaşam kalitelerini iyileştirdiği ve yaşlıların hayatlarıyla ilgili yeni ilgi alanları doğurduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Michalko vd., (2009) Macaristan'da 11.500 Macar vatandaşın ankete katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, Macarların turizm deneyimlerinin yaşam kalitelerine olan etkisini belirlemek istemişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre; seyahat etmenin ve turizm faaliyetlerinin Macar halkının yaşam kalitelerini önemli ölçüde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca daha eğitilmiş, daha genç ve maddi durumu daha iyi olan kişilerin seyahatin/turizmin rolüne daha fazla ilgi gösterdiği de araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

Andereck ve Nyaupane (2011) Amerika'nın Arizona eyaletinde gerçekleştirdikleri çalışmalarında, yerel halkın turizmin rolüne ilişkin algıları ile yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bu bağlamda 696 hane halkına posta yolu ile anket uygulamışlardır. Araştırmanın sonucunda; turizmin gelişiminin toplumun yaşam kalitesi üzerindeki ekonomik faydaları, yerel halkın turizmin faydalarını algılamasına aracılık etmektedir sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte turizmin gelişiminin yerel halkın yaşam kalitesini arttırdığı da belirlenmiştir.

Aref (2011) İran'ın Şiraz kentinde turizm destinasyonlarında yaşayan 200 kişiye anket uygulayarak turizmin yaşam kalitesi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada, turizmin bölge sakinleri üzerinde olumlu etki yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte turizmin yaşam kalitesiyle ilgili en güçlü etkisinin içsel refahla bağlantılı olduğu tespit edilmiştir.

Dolnicar, Yanamandram ve Cliff (2012) Avustralya'da tatillerin kişinin yaşam kalitesine katkılarını ve farklı insanların yaşam kalitelerine ne düzeyde etki ettiğini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Bu kapsamda araştırmacılar 20 kişi ile mülakat gerçekleştirmiş, 1000 kişiden de anket toplamışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre; yaşam kalitesi kavramının farklı insanlar için hayatlarının belirli dönemlerinde farklı şeyleri ifade eden dinamik bir yapısı bulunmakta ve tatil faaliyetleri insanların çoğunun yaşam kalitesine katkı sağlamaktadır.

Eusebio ve Carneiro (2014) turizmin, genç turistlerin yaşam kaliteleri üzerindeki etkilerini ortaya koymak amacıyla nicel araştırma yöntemi kullanarak çalışma gerçekleştirmişlerdir. 2011 yılı Nisan ve Mayıs aylarında, Portekiz'in Aveiro Üniversitesinde son 5 yıl içerisinde en az bir kez gezi yapmış üniversite öğrencilerinin katılımıyla 412 geçerli anket elde etmişlerdir. Araştırmanın neticesinde ise turizmin genç turistlerin yaşam kalitelerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türker vd., (2016)'ın nicel araştırma yöntemiyle gerçekleştirdikleri çalışmalarında, Safranbolu'daki turizmin yerel halkın yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemişlerdir. Bu kapsamda evreni temsil yeteneğine sahip 457 geçerli anket ile veri seti oluşturmuşlardır. Çalışmada turizmin; ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerinin yerel halkın yaşam kalitesini olumlu etkilediği, turizmin sosyal etkilerinin ise yerel halkın yaşam kalitesini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Uysal vd., (2016) turizm ve yaşam kalitesi ilişkisini hem turistlerin hem de yerel halkın perspektifinden ele alarak kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirmişlerdir. Çalışma, turizm faaliyetlerinin ve deneyimlerinin hem yerel halkın refahı üzerinde hem de turistlerin genel yaşam memnuniyeti üzerinde önemli etkisinin bulunduğunu göstermektedir.

Avcı (2018) turizmin yerel halkın yaşam kalitesine olan etkisini ortaya koymak için İzmir'in Çeşme ilçesinde nicel araştırma yöntemi kullanarak çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma kapsamında 2017 yılı Eylül ve Ekim ayları arasında Çeşme yerel halkından geçerli 420 anket toplanmıştır. Çalışmada, turizmin etkileri; ekonomik, sosyal, çevresel ve kültürel boyutta ele alınmıştır. Bu boyutlardan çevresel boyut dışında kalan boyutların yerel halkın yaşam kalitesi üzerinde etki oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özer ve Ataman (2020) turizmin olumlu ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerinin Mardin yerel halkının yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini belirlenmeye çalışmışlardır. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, anket kullanılarak 509 kişiden elde edilen veriler aracılığıyla veri seti oluşturulmuştur. Çalışmanın neticesinde; turizmin olumlu çevresel ve ekonomik etkileri Mardin yerel halkının yaşam kalitesini pozitif etkilerken, turizmin sosyokültürel etkileri ise yerel halkın yaşam kalitesini negatif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Özyurt ve Gülmez (2020) turizm ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkiyi; yerel halkın bireysel ve toplumsal yaşam kalitesinin, turizmin gelişiminden etkilenme düzeyiyle ilişkilendirerek çalışmışlardır. Bu çalışmada yerel halk kendi içerisinde turizmden gelir elde eden ve turizmden gelir elde etmeyen olarak ikiye ayrılmıştır. Çalışmada nicel araştırma deseni kullanılmakla birlikte verilerin elde edilmesinde anket formu kullanılmıştır. 2017 yılı Mayıs ve Kasım ayları arasında Alanya ilçesindeki yerel halkın katılımıyla 679 geçerli anket elde edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre; turizmin gelişiminin, turizmden gelir elde eden ve gelir elde etmeyen yerel halkın bireysel ve toplumsal yaşam kalitesi üzerinde anlamlı etkileri bulunmaktadır. Bu çalışmaya yönelik diğer sonuçlar ise; toplumsal yaşam kalitesinin bireysel yaşam kalitesi üzerinde anlamlı etkilerinin bulunması, turizmin ekonomik etkilerinin hem yaşam kalitesi üzerinde hem de turizme verilen destek üzerinde en fazla etki derecesine sahip değişken olarak belirlenmesi şeklinde verilmiştir.

2.6. Kırsal Turizm ve Yaşam Kalitesi İlişkisi

1960'lı yıllardan günümüze kadar geçen süreçte boş zamanın ve seyahatin bireyin duygusal iyi oluş ve yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini irdeleyen aynı zamanda turizmin gelişiminin yerel halkın yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini inceleyen çok sayıda akademik çalışma ortaya koyulmuştur (Uysal, Perdue ve Sirgy, 2012: 1). Özellikle turizmin paydaşları üzerine yoğunlaşan bu çalışmalar, genellikle turistlerin ve yerel halkın yaşam kalitelerinin turizmden ne derece etkilendiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Birçok turizm türü üzerinde farklı değişkenler baz alınarak ilişkilendirilen yaşam kalitesi kavramı, turizmin spesifik bir alt dalı veya alt başlığı olarak nitelendirebileceğimiz kırsal turizm ile de ilişkilendirilmektedir.

Kırsal turizm kırsalda gerçekleşen, diğer turizm çeşitleri ve faaliyetleri ile kolayca entegre olabilen, katılımcılarına farklı turistik deneyimler sunan alternatif bir turizm çeşididir. Kırsal turizm ve yaşam kalitesi ilişkisi irdelendiğinde, kırsal turizmin hem kırsal turizm katılımcılarının hem de yerel halkın yaşam kalitesi üzerinde bir takım pozitif ve negatif etkilere sahip olduğu söylenilebilir. Kırsal turizmin yaşam kalitesi üzerinde bırakabileceği pozitif ve negatif etkiler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Kırsal Turizmin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Pozitif ve Negatif Etkileri

Kırsal Turizmin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Pozitif Etkileri	Kırsal Turizmin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Negatif Etkileri
Kişisel gelişime katkı sağlar.	Kırsal alanlardaki nüfus artabilir.
Doğal alanların daha etkili korunmasına katkı sağlar.	Kırsal alanların yoğun talep görmesi üzerine kırsal alanlarda kalabalıklaşmalar meydana gelebilir.
Toplumsal refahın artmasına katkı sağlar.	Kırsal alanlarda trafik sorunları yaşanabilir.
Genel güvenlik koşullarının etkin sağlanmasına yardımcı olur.	Kırsal alanlarda gürültü kirliliği meydana gelebilir.
Yaşam standartlarının arttırılmasına yardımcı olur.	Kırsal alanlarda çarpık yapılaşmalar ortaya çıkabilir.
İnsanların yaşama dair kaygılarının azalmasını sağlar.	Gayrimenkul işlerinde spekülasyonlar meydana gelebilir.
İnsanların fiziksel ve ruhsal sağlığına olumlu yönde katkıda bulunur.	Ürün ve hizmet fiyatlarında artışlar meydana gelebilir ve hayat pahalılığı ortaya çıkabilir.
Kişilerin özgürlük alanlarının genişlemesini sağlar.	
İnsanların hayatlarının değer kazanmasına ve hoşnutluk duygularının artmasına olanak sağlar.	

Kaynak: Gül ve Yıldız, 2020: 282.

Turistik tüketiciler tarafından son zamanlarda alternatif turizm çeşitlerinin rağbet görmesiyle birlikte kırsal turizm, turistlerin odak noktası hâline gelmiştir. Kırsal turistler, kırsal turizm faaliyetleri için ödedikleri bedel karşısında yaşam kalitelerinin olumsuz yönde etkilenmesini istememektedirler. Buna paralel olarak kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın da kırsal turizm kaynaklı yaşam kalitelerinin negatif yönlü etkilenmesi, kırsal turizmin gelişimini ve sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu bağlamda kırsal alanlarda gerçekleştirilen veya gerçekleştirilmek istenilen turizm faaliyetlerinin hem turistik katılımcıların hem de yerel halkın yaşam kalitesi düşürülmeden, mümkünse arttırılarak uygulanması daha etkin ve sürdürülebilir bir kırsal turizm temeli oluşturulmasına yardımcı olur (Latkova, 2008: 28; Özyurt, 2018: 45; Gül ve Yıldız, 2020: 282).

Günümüzde ulusal ve uluslararası literatürde kırsal turizm ile yaşam kalitesi kavramını ilişkilendiren sayıca az çalışma olsa da turizmin önemli bir kısmını ifade eden ve günümüz turizm tüketicilerinin alternatif arayışlarına karşılık vermeye çalışan kırsal turizmin, paydaşların yaşam kalitesine ne derece etki ettiği gün geçtikçe önem kazanan bir konu hâline gelmektedir. Kachniewska (2015: 500)'ya göre kırsal turizm, kırsal alanlarda yaşam kalitesinin hem bir sonucu hem de belirleyicisidir.

Önemli bir turizm çeşidi olan ve aynı zamanda birden fazla turizm türünü kapsayan kırsal turizm, insanların yaşam kalitesi üzerinde olumlu veya olumsuz etkilere neden olabilmektedir. İnsanların yaşam kalitesi üzerinde kırsal turizm kaynaklı meydana gelebilecek olan pozitif ve negatif etkiler ise; kırsal turizmin etkin bir şekilde hayata geçirilebilmesini, sürdürülebilir oluşunu, turizm tüketicilerin kırsalı tercih etmelerini, yerel halkın kırsal turizmin gelişimini desteklemelerini etkileyebilmektedir. Doğrudan kırsal turizm ve yaşam kalitesi ilişkisini inceleyen veya kırsal turizmin kapsadığı/kesiştiği turizm çeşitlerinin yaşam kalitesiyle ilişkisini inceleyen çalışmalara yönelik örnekler ise şunlardır:

Ezzati, Refahi ve Qeltash (2016) yarı deneysel bir araştırma ile ekoturizmin yaşlıların yaşam kalitesi ve yaşam yönelimi üzerindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. 55 yaş üstü 32 emeklinin katılımıyla gerçekleştirilen çalışmada; ekoturizmin 55 yaş üstü katılımcıların yaşam kalitelerini ve yaşam yönelimlerini iyileştirmede önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca doğanın, fiziksel ve ruhsal sağlık ile yaşam kalitesine etki edebileceğinin de altı çizilmiştir.

Lee vd., (2018) doğa yürüyüşü için Yunanistan'ın Astraka ve Lapatos dağları arasındaki Astraka Barınağı'nda bulunan 340 turiste anket uygulamış ve 333 geçerli anket elde etmişlerdir. Elde ettikleri veriler neticesinde turistlerin algıladıkları değerlerin yürüyüş turizmine katılmalarını ve doğa ile bağlantı kurmalarını etkilediği, katılımcıların yaşam kalitelerini arttırdığı tespit edilmiştir.

Podovac, Dordevic ve Milicevic (2018) Goç Dağı'nda kırsal turizmi iyileştirme olanaklarını ve bu turizm türünün bölgedeki kırsal nüfusun yaşam kalitesini nasıl etkileyebileceğini belirlemek amacıyla çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma kapsamında daha önce Goç Dağı'nı ziyaret eden 150 katılımcıdan e-posta yolu ile anket toplanmış ve veriler analiz edilmiştir. Araştırmada kırsal turizmin Goç Dağı'nda yaşayan kırsal nüfusun yaşam kalitesini iyileştirmeye katkıda bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Chase (2019) tarım turizminin ABD'nin Kuzeydoğu bölgesindeki çiftçilerin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerini bir vaka çalışması ile incelemiştir. Araştırma kapsamında çiftçilerden hem çevrimiçi hem de telefon vasıtasıyla 98 geçerli anket toplanmıştır. Çalışmanın sonucu; tarım turizminin yaşam kalitesi üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olabileceğini göstermektedir. Çiftçilerin çoğu için ise tarım turizminin olumlu etkileri olumsuz etkilerinden daha fazla algılanmaktadır.

Gül ve Yıldız (2020) kırsal turizmin yaşam kalitesi üzerindeki etkisini nitel araştırma yöntemi kullanarak çalışmışlardır. Bu kapsamda ulusal ve uluslararası boyutta literatür taraması gerçekleştirmişlerdir. Gerçekleştirdikleri literatür taraması sonucunda ise; kırsal turizmin yaşam kalitesi üzerinde olumlu ve olumsuz birçok etkisinin olduğunu belirtmişlerdir. Kırsal turizmin özellikle yerel halkın yaşam kalitesini çok yönlü olarak etkilediği de bu çalışmada vurgulanmıştır.

Guo, Liu ve Song (2021) bisiklet turizmi ile ilgili gizil değişkenler arasındaki ilişkiyi istatistiksel analiz yoluyla kanıtlamak amacıyla çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada turizm motivasyonu, ciddi boş zaman, turizm tatmini ve yaşam kalitesine dayalı varsayımsal ilişkiler, araştırma modeli olarak sunulmuştur. Bununla birlikte araştırma kapsamında Çin'de bulunan Qinghai Gölü'nü ziyaret eden bisiklet turistlerinden 300 geçerli anket elde edilmiştir. Qinghai Gölü'nü ziyaret eden bisiklet turistleri üzerinde yürütülen bu çalışmada, bisiklet turizminin tüketicilerin yaşam kalitelerinin iyileştirilmesine katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YEREL HALKIN KIRSAL TURİZM ALGISININ YAŞAM KALİTESİNE ETKİSİ: ORDU İLİ ÖRNEĞİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın temel amacı, Türkiye'nin zengin kırsal turizm arzına sahip illerinden biri olan Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algılarının yaşam kaliteleri üzerindeki etkisini belirlemektir. Bu amaçla, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algıları ve yaşam kalitelerinin tespit edilmesi ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin ortaya koyulması hedeflenmektedir.

Kaynakların bugünün tekelinde sınırlı olmadığı, gelecek nesilleri de düşünerek hareket edilmesi gerekliliği bilinci sürdürülebilirlik kavramını ortaya çıkarmış ve küresel anlamda birçok sektörün işleyiş felsefesini değiştirmiştir. Öyle ki sürdürülebilirlik kavramı hemen her alanda hayatımızın bir parçası olmaya başlamış ve günlük hayatta sıkça duymaya alıştığımız bir terim hâline gelmiştir. Turizm sektörü, sürdürülebilir bir anlayışla hareket edilmesi gerekliliğini hem küresel fayda hem de tüketici ile bağ kurarak pazarlama stratejisi geliştirme hususunda değerlendirmektedir. Bu bağlamda turizm sektörü, gelişen ve değişen tüketici taleplerini de göz önünde bulundurarak uzun yıllar benimsenen kitle turizmi anlayışına birçok alternatif turizm çeşidi geliştirerek yanıt vermektedir. Kırsal turizm de rağbet gören önemli alternatif turizm türleri arasında yer almaktadır.

Günümüzde kırsal turizm, alternatif turizmin doğal kaynaklara dayalı bir formu olarak görülmektedir ve uygulandığı alanlarda olumlu ve olumsuz etkiler oluşturduğundan bahsetmek mümkündür. Bu etkiler ancak; doğru planlama, politika, uygulama ve denetleme mekanizmasıyla, minimum zararla maksimum fayda sağlayacak sonuçlar elde edilmesine olanak sağlayacaktır. Turizm kaynaklı oluşan olumlu ve olumsuz sonuçlar yerel halkın ve turizm tüketicilerinin turizme karşı davranış ve tutumlarını belirleyen önemli etkenlerdir. Turizmin önemli iki paydaşı

konumunda olan yerel halkın ve turistlerin turizmin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması hususunda oynadıkları rollerin büyüklüğü ise yadsınamaz bir gerçektir. Bu iki paydaşın turizm alanında önemli kesişim noktalarından biri de yaşam kaliteleridir. Her iki paydaşın yaşam kaliteleri birçok unsur tarafından etkilenebildiği gibi doğrudan veya dolaylı bir şekilde birbirlerinden de etkilenebilmektedir.

1960'lı yıllardan günümüze birçok disiplin tarafından farklı çalışmalara konu olan yaşam kalitesi kavramı turizm alanında da çok sayıda araştırmaya konu olmuştur. Turizm ve yaşam kalitesi çalışmaları köklü bir geçmişe sahip olsa da hem turizm tüketicilerinin hem de yerel halkın yaşam kalitelerinin turizmden olumlu anlamda etkilenmesini sağlama anlayışı yeni gelişim kaydetmektedir (Uysal vd., 2012: 433; Özyurt ve Gülmez, 2020: 53). Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde turizm ve yaşam kalitesi kavramlarına yönelik çalışmaların sayısının oldukça fazla olduğu; ancak spesifik olarak kırsal turizm ve yaşam kalitesi kavramının ilişkilendirildiği çalışmaların sayısının oldukça az olduğunun altını çizerek bu çalışmanın önemine ilişkin diğer unsurları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Kırsal turizm ve yaşam kalitesi kavramları hakkında bilgi vermek,
- Kırsal turizm çeşitleri hakkında bilgi vermek ve farklı ülkelerin kırsal turizm uygulamalarını okuyucu ile buluşturmak,
- Türkiye'deki kırsal turizm politikaları ve projeleri hakkında bilgi vermek,
- Ordu ilinde gerçekleştirilen kırsal turizm çeşitlerini belirtmek,
- Yaşam kalitesinin objektif ve subjektif göstergeleri hakkında bilgi vermek,
- Yaşam kalitesi bileşenlerinin ve yaşam kalitesine etki eden sebeplerin açıklanması,
- Gelecekte gerçekleştirilecek olan kırsal turizm ve yaşam kalitesi çalışmalarına ışık tutmak,
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algılarına ve yaşam kalitelerine yönelik elde edilen bulgular neticesinde bilgi vermek,
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerini olumsuz etkileyen kırsal turizm etkilerinin saptanması ve iyileştirme çabalarına yönelik önerilerde bulunmak.

3.2. Araştırmanın Bölgesi

Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesinde yer almakta olan Ordu ili, Doğu Karadeniz Bölgesinin başlangıcı konumunda olup batısında Samsun, doğusunda Giresun, güneyinde Tokat ve Sivas, kuzeyinde ise Karadeniz ile çevrilidir. Kışları ılık, yazları ise ılıman bir iklime sahip olan Ordu ili yılın bütün aylarında yağış alabilmektedir (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022a). Doğasıyla ve kıyısıyla ön plana çıkan Ordu ilinin sahip olduğu 19 ilçesi bulunmaktadır. Güncellenmiş veriler ışığında halihazırdaki Ordu ili nüfusu 760.872 olmakla birlikte ilin yüzölçümünün 6001,00 km² olduğu bilinmektedir (Ordu Valiliği, 2022a). Tüm bu bilgilere ek olarak Ordu ilinin Karadeniz’e yaklaşık 100 kilometre kıyısı bulunmaktadır ve bu kıyı şeridinin 60 kilometresini kumsallar oluşturmaktadır (Balık, 2017: 37).

Şehirde ilk yerleşimin izleri VII. yüzyıla kadar uzandığı bilinmektedir ve ilk yerleşim yeri “Kotyora” yani bugünkü adıyla Kirazlımanı yakınında yer alan Bozukkale’dir. Ordu ili Türkler tarafından ancak 14. yüzyılın sonlarında alınabilmektedir. İsmi nereden geldiği konusunda çeşitli rivayetler olsa da Ordu ismini Türkler bu bölgede var oldukları andan itibaren kullanmışlardır. Yusuf Has Hacıp’in “Kutad Kubilig” adlı yapıtında Ordu isminin anlamının saray, şehir, sahil şehri, baş şehir olarak geçtiği de bilinmektedir (Ordu Valiliği, 2022b).

Bal ve kivi üretiminde dikkatleri üzerine çekmeyi başaran Ordu ilinin en önemli ürünü fındıktır. Bununla birlikte tarihsel açıdan bakıldığında Ordu ilinde sırasıyla; Hititler, Persler, Pontuslar, Romalılar, Bizanslar, Selçuklular ve Osmanlılar 17.000 yıl boyunca hakimiyet kurmuşlardır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018: 743). Bölgede süregelen farklı egemenliklerin oluşu zengin tarihe ve kültürel değerlere işaret etmektedir. Ayrıca 2012 ve 2019 yılları göz önünde bulundurulduğunda Ordu ilini ziyaret eden yerli ve yabancı turist sayısının her yıl bir önceki yıla oranla artış gösterdiği görülmektedir. Bu veriler her ne kadar Ordu ilinin bölgesel ve ülkesel açıdan önemli turizm merkezi hâline geleceğinin sinyallerini veriyor olsa da küresel anlamda etkisini gösteren ve halihazırda devam eden koronavirüs pandemisi Ordu iline gelen yerli ve yabancı turist sayısını olumsuz anlamda etkilemiştir ve bu durum 2020/2021 yılında Ordu’da ağırlanan yerli ve yabancı turist sayısı istatistiklerine yansımıştır (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2022b).

Ordu ili Türkiye’de kırsal turizmin ilk örneklerinin gerçekleştirildiği ve kırsal turizm çeşitlerinin hemen hepsinin aktif bir şekilde yürütüldüğü varış noktası olması sebebiyle dikkatleri üzerine çekmektedir. Ordu ilinde gerçekleştirilen kırsal turizm türlerine Tablo 10’da yer verilmiştir.

Tablo 10. Ordu İlinde Gerçekleştirilen Kırsal Turizm Çeşitleri

Akarsu Turizmi	Kamp ve Karavan Turizmi
Atlı Doğa Yürüyüşü	Kuş Gözlemciliği
Bisiklet Turizmi	Kültür Turizmi
Botanik Turizmi	Macera Turizmi
Çiftlik ve Tarım Turizmi	Mağara turizmi
Dağ Turizmi	Yaban Hayatı Gözlemciliği
Doğa Yürüyüşü (Hiking ve Trekking)	Yayla Turizmi
Ekoturizm	

Kaynak: Ordu İli Doğa Master Planı 2013-2023.

Tablo 10’dan hareketle Ordu ilinin zengin kırsal turizm arz kaynaklarına sahip olduğu ve dolayısıyla çok çeşitli kırsal turizm türünü bünyesinde barındırdığı çıkarımı yapılabilir. Hem yerli hem de yabancı turistlere kırsal turizmin hemen hemen tüm formlarını sunabilen Ordu ili, bulunduğu coğrafi konum ve arazi yapısı sebebiyle turizm tüketicilerine kırsal turizm çeşitlerini genellikle dağınık varış noktalarında sunmaktadır.

3.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halka yönelik gerçekleştirilen bu çalışmadaki sınırlılıkları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Araştırma, Ordu ili merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halk ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma, evrenin tamamını temsil edecek örneklem ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırmadan elde edilecek olan veriler; “Kırsal Turizm” ve “Yaşam Kalitesi” ölçeği ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma verilerinin değerlendirilmesi, kullanılan istatistiksel yöntemler ile sınırlandırılmıştır.
- Araştırma verilerini toplama süreci 24.07.2021 ve 24.10.2021 tarihleri arasında sınırlandırılmıştır.

- Verilerin elde edilmesi için kullanılan ankete asgari katılım yaşı 18 olarak belirlenmiştir.
- Verilerin merkez ve ilçeler dahil olmak üzere Ordu ili yerel halkından toplanılmak istenilmesi sebebiyle araştırmaya katılacak olan kişilerin en aşağı 1 yıl Ordu ilinde ikamet etmiş olması gerekmektedir.

3.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmaya yönelik varsayımları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Araştırma için kullanılan ölçeklerin araştırmanın hedefine uygun ve geçerli olduğu varsayılmaktadır.
- Araştırma anketinde bulunan ifadelerin katılımcılar tarafından kolaylıkla anlaşıldığı varsayılmaktadır.
- Araştırmaya katılan kişilerin anketteki soruları doğru ve içtenlikle yanıtladıkları varsayılmaktadır.
- Araştırma için seçilen örneklemin, evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

3.5. Araştırmanın Yöntemi

Bilimsel araştırmalar için hayati öneme sahip olan yöntem kısmı, araştırma sürecine ilişkin tüm aşamaları somut bir şekilde içermektedir (Miles ve Huberman, 1994: 16). Yöntem bölümünde sunulan bilgiler ışığında okuyucular çalışmayı daha kolay değerlendirmektedirler. Bununla birlikte yöntem bölümünün detaylı bir şekilde açıklanması, araştırmanın gelecekte tekrarlanabilir olmasını sağlamaktadır ve çalışmanın bilimsel bir nitelik taşıdığını kanıtlamaktadır (Humphries, 2017: 151).

Bu çalışma için nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırma kapsamında birincil ve ikincil veri kaynaklarından faydalanılmıştır. Araştırmanın yöntemi açıklanırken araştırmanın hipotezlerine, araştırmanın modeline, araştırmanın evren ve örneklemine, veri toplama araçlarına ve verilerin analizine alt başlıklar halinde yer verilerek bu alt başlıklara ilişkin detaylı bilgi sunulmuştur.

3.5.1. Araştırmanın Hipotezleri

Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkı ile sınırlandırılan bu çalışmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezler şu şekildedir:

H1: Yerel halkın kırsal turizm algıları yaşam kalitelerini etkilemektedir.

H1a: Yerel halkın olumlu kırsal turizm etkilerine ilişkin algıları yaşam kalitelerini etkilemektedir.

H1b: Yerel halkın olumsuz kırsal turizm etkilerine ilişkin algıları yaşam kalitelerini etkilemektedir.

Araştırmanın alt hipotezleri ise şu şekilde kurulmuştur:

H2a: Yerel halkın cinsiyet durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2b: Yerel halkın cinsiyet durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2c: Yerel halkın medeni durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2d: Yerel halkın medeni durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2e: Yerel halkın ikamet ettiği yer ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2f: Yerel halkın ikamet ettiği yer ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2g: Yerel halkın yaş durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2h: Yerel halkın yaş durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2i: Yerel halkın eğitim durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2i: Yerel halkın eğitim durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2j: Yerel halkın meslek durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2k: Yerel halkın meslek durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2l: Yerel halkın aylık gelir durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2m: Yerel halkın aylık gelir durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

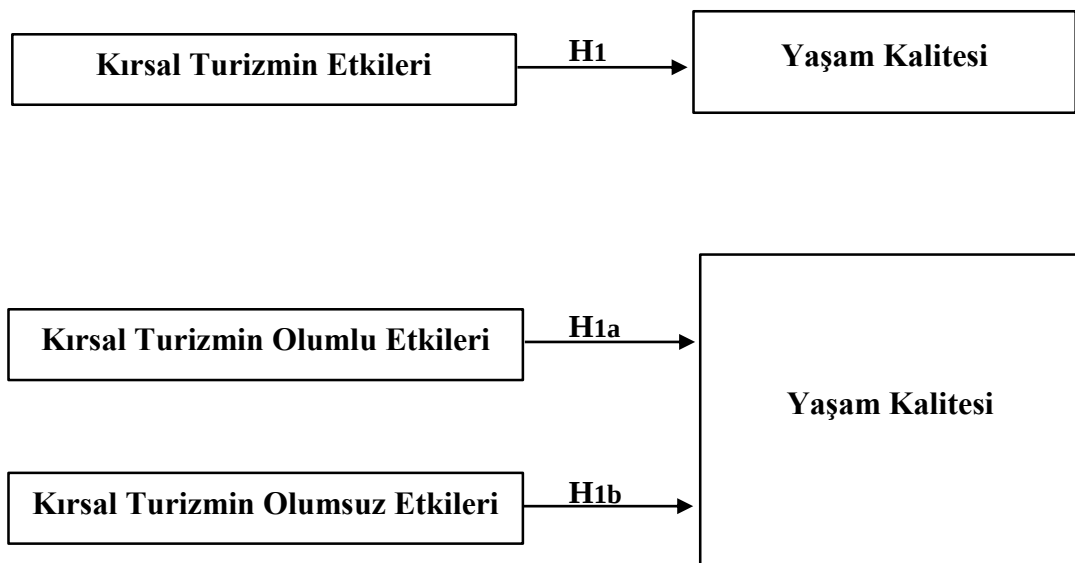
H2n: Yerel halkın Ordu ilinin merkez veya ilçesindeki ikamet süresi ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H2o: Yerel halkın Ordu ilinin merkez veya ilçesindeki ikamet süresi ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.

3.5.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma hipotezlerini test etmek amacıyla oluşturulan bu model, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkının kırsal turizm ve alt boyutlarına ilişkin algılarının yaşam kalitelerine etkisini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur.

Şekil 5. Araştırmanın Modeli

3.5.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. TÜİK (2022) Ordu ilinin toplam nüfusunu 2021 yılı verilerinden hareketle 760.872 olarak açıklamıştır. Araştırma evreninin geniş olması tüm evrene ulaşmayı güçleştirmekle birlikte zaman ve maliyet açısından tasarrufta bulunmak adına evreni temsil yeteneğine sahip örneklem üzerinde çalışma gerçekleştirilmiş ve araştırma sonuçları tüm evren için genellenmiştir. Bu çalışmada olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma evrenini temsil yeteneğine sahip örneklem büyüklüğü belirlenirken Tablo 11'deki veriler dikkate alınmıştır.

Tablo 11. Nicel Araştırma Yöntemlerinde Örneklem Büyüklüğü

Evren Büyüklüğü	Hesaplanan Örneklem Büyüklüğü		
	%90 güvenilirlik düzeyi ve evrenin heterojen varsayımı	%95 güvenilirlik düzeyi ve evrenin heterojen varsayımı	%99 güvenilirlik düzeyi ve evrenin heterojen varsayımı
100	74	80	88
1.000	214	278	400
10.000	264	370	623
50.000	270	381	655
100.000	270	383	660
500.000	271	384	663
1.000.000	271	384	664
10.000.000	271	384	664
100.000.000	271	384	664

Kaynak: Kozak, 2018: 103.

Tablo 11'den hareketle %95 güvenilirlik düzeyinde bu çalışmanın evrenini temsil etmesi planlanan örneklem sayısı minimum 384 olarak belirlenmelidir.

Tablo 12. Araştırmanın Evreni, Örneklemi ve Temsil Sayısı

Araştırmanın Evreni	Ulaşılmaması Gereken Anket Sayısı	Ulaşılan Anket Sayısı	Geçersiz ve Eksik Anket Sayısı	Outliers (Uç Değerler)	Geçerli Anket Sayısı
760.872	384	610	30	41	539

Araştırma kapsamında Ordu ilinin merkezinde ve ilçelerinde yaşayan yerel halkından hem yüz yüze hem de çevrimiçi ortamda toplamda 610 adet anket toplanmıştır. Katılımcıların anket formunda yer alan ifadeler eksik veya geçersiz yanıt vermelerinden kaynaklı 30 adet anket veri setine dahil edilmemiştir. Aynı zamanda verilerin normallliğini ve doğrusallığını sağlamak amacıyla yapılan

mahalanobis testi ve z testleri sonucunda 41 adet anket outliers (uç değerler) olarak belirlenmiştir ve araştırma verilerinin analizinde yer almamıştır. Bu araştırmanın birincil verilerine, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halktan elde edilen geçerli 539 adet anket formu vasıtasıyla ulaşılmıştır.

3.5.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak anket formundan faydalanılmıştır. Üç bölümden oluşan ankete, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın hem çevrimiçi ortamda hem de yüz yüze katılım gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Burada bahsi geçen çevrimiçi ortamdan kasıt; “google formlar” üzerinden oluşturulan anketin url’sinden faydalanılarak sosyal medya ve e-posta aracılığıyla Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halka dağıtılması ve katılımcıların çevrimiçi bir şekilde anketlere yanıt vermesidir.

Anketler 24.07.2021 ve 24.10.2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Anketin ilk bölümünde katılımcıların demografik özelliklerini ölçmeye yönelik ifadeler yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde kırsal turizm ölçeğine, üçüncü bölümünde ise yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Kırsal turizm ölçeği 13 ifade ve 2 boyuttan (olumlu kırsal turizm etkileri, olumsuz kırsal turizm etkileri) oluşmaktadır. Yaşam kalitesi ölçeği ise tek boyut 4 ifadeden oluşmaktadır. Araştırma iznine ilişkin E-50288587-050.01.04-24479 sayılı Etik Kurul Kararı’na Ek 1’de, araştırmada kullanılan ölçeklerin kullanım izinlerine ilişkin yazarlardan alınan izinlere Ek 2’de, araştırma için kullanılan anket formuna ise Ek 3’te yer verilmiştir.

3.5.4.1. Demografik Bilgiler

Bu çalışmada Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın demografik özelliklerine ulaşmaya yönelik oluşturulan sorular; cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim durumu, meslek, aylık gelir, Ordu’da ikamet edilen yer, Ordu’da ikamet süresi başlıkları altında katılımcılara yöneltilmiştir.

3.5.4.2. Kırsal Turizm Ölçeği

Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algılarını ölçmeye yönelik kullanılan kırsal turizm ölçeği; 2012 yılında Nurettin AYAZ, Murat YEŞİLTAS ve Fatih TÜRKMEN tarafından “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışma için geliştirilmiştir. Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen (2012) kırsal turizm ölçeğine ilişkin soruları belirlerken Wang ve Pfister (2008) ile Park ve Yoon (2009)’un literatür çalışmalarından yararlanmışlardır. Kırsal turizm ölçeği 13 ifade ve 2 boyuttan (olumlu kırsal turizm etkileri, olumsuz kırsal turizm etkileri) oluşmaktadır. Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen (2012)’in kırsal turizm ölçeğine ilişkin gerçekleştirdikleri güvenilirlik analizi sonucunda elde ettikleri güvenilirlik (Cronbach Alpha) katsayıları ise şu şekildedir:

- Olumlu kırsal turizm etkileri: $\alpha = 0,839$.
- Olumsuz kırsal turizm etkileri: $\alpha = 0,794$.
- Genel kırsal turizm etkileri: $\alpha = 0,786$.

Bu çalışma için kırsal turizm ölçeği 5’li likert tipi “(1) Hiç katılmıyorum”, “(2) Katılmıyorum”, “(3) Ne katılıyorum ne katılmıyorum”, “(4) Katılıyorum”, “(5) Tamamen katılıyorum” şeklinde derecelendirilerek sınıflandırılmıştır. Kırsal turizm ölçeğine ilişkin yazarlardan alınan ölçek kullanım izinlerine Ek 2’de yer verilmiştir.

3.5.4.3. Yaşam Kalitesi Ölçeği

Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkının yaşam kalitelerini ölçmeye yönelik kullanılan yaşam kalitesi ölçeği; 2015 yılında Ivana PAVLIC, Ana PORTOLAN ve Barbara PUH tarafından “The Social Impacts of Tourism on Local Community’s Quality of Life” adlı çalışma için geliştirilmiştir. Yaşam kalitesi ölçeği tek boyut 4 ifadeden oluşmaktadır. Pavlic, Portolan ve Puh (2015)’un yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin gerçekleştirdikleri güvenilirlik analizi sonucunda elde ettikleri güvenilirlik Cronbach Alpha) katsayısı $\alpha = 0,742$ ’dir.

Bu çalışma için yaşam kalitesi ölçeği 5’li likert tipi “(1) Hiç katılmıyorum”, “(2) Katılmıyorum”, “(3) Ne katılıyorum ne katılmıyorum”, “(4) Katılıyorum”, “(5) Tamamen katılıyorum” şeklinde derecelendirilerek sınıflandırılmıştır. Yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin yazarlardan alınan ölçek kullanım iznine Ek 2’de yer verilmiştir.

3.5.5. Verilerin Analizi

Bu araştırma için hem yüz yüze hem de online ortamda anket gerçekleştirilerek 580 kişiden elde edilen veriler, veri seti oluşturmak ve araştırma hedeflerine uygun istatistiksel analizler gerçekleştirmek adına “IBM SPSS Statistics 20” programına işlenmiştir. Araştırma kapsamında outliers (uç değerler) olarak tespiti gerçekleştirilen 41 adet anket veri setinden çıkarılmıştır. Toplamda geçerli 539 anket verisi ile araştırmanın amacına uygun diğer istatistiksel analizlere geçilmiştir.

Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda veri seti üzerinde gerçekleştirilen istatistiksel analizleri ve bu analizlerin gerekçelerini şu şekilde ifade etmek mümkündür:

- Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla frekans ve yüzde analizi gerçekleştirilmiştir.
- Katılımcıların kırsal turizm ölçek ifadelerine ve alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtlar ile yaşam kalitesi ölçek ifadelerine yönelik verdikleri yanıtların genel ortalamasına ve standart sapma sonuçlarına ulaşmak için mean (ortalama) analizi gerçekleştirilmiştir.
- Kırsal turizm ve yaşam kalitesi ölçeğinin yapı geçerliliğini test etmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir.
- Ölçeklerin açımlayıcı faktör analizine tabi tutulmak için uygunluğu; KMO (Kaiser Meyer Olkin) değeri ve Bartlett küresellik testi ile kontrol edilmiştir.
- Kırsal turizm ve yaşam kalitesi ölçeklerine ilişkin güvenilirlik değerlerini ortaya koymak ve sınamak adına güvenilirlik analizi gerçekleştirilmiştir.
- Araştırmanın normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığına; her iki ölçek ifadelerinin basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerlerine bakılarak karar verilmiştir.

- İki değişkene sahip olan demografik faktörlerin ortalamaları (cinsiyet, medeni durum, ikamet yeri) araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarına ilişkin elde edilen ortalamalar ile karşılaştırılarak aralarında anlamlı farklılıklar olup olmadığı veri seti üzerinde “bağımsız örneklem t-testi” uygulanarak ortaya koyulmuştur.
- Üç veya daha fazla değişkene sahip olan demografik faktörlerin ortalamaları (yaş, eğitim durumu, meslek, aylık gelir, yerel halkın Ordu ilindeki ikamet süresi) araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarına ilişkin elde edilen ortalamalar ile karşılaştırılarak aralarında anlamlı farklılıklar olup olmadığı veri seti üzerinde “tek yönlü varyans analizi” uygulanarak ortaya koyulmuştur.
- Tek yönlü varyans analizi sonucunda elde edilen anlamlı farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla post hoc (çoklu karşılaştırma) testlerinden biri olan bonferroni testinden yararlanılmıştır.
- Ölçekler arasındaki ilişkinin düzeyini ve yönünü belirlemek amacıyla “basit korelasyon analizi” yapılmıştır.
- Son olarak, ölçekte yer alan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni yordayıp yordamadığını tespit etmek ve eğer bir yordama söz konusu ise bu yordamanın bağımlı değişken üzerindeki açıklayıcılığının yüzdesini ortaya koymak amacıyla; bir bağımlı bir bağımsız değişken şeklinde regresyon analizi gerçekleştirmemize imkân veren “basit doğrusal regresyon analizi” yapılmıştır.

3.6. Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu kısmında, çalışmanın hedeflerine yönelik gerçekleştirilen istatistiksel analizlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Elde edilen bulgular ise okuyucuların rakamsal verileri daha kolay algılaması adına yorumlanmıştır. Ayrıca çalışmanın bu kısmında araştırmaya yönelik gerçekleştirilen istatistiksel analizlerin detaylarına, gerekçelerine ve bu analizlerden elde edilen sayısal verilerin ne anlam ifade ettiklerine de ulaşmak mümkündür.

3.6.1. Demografik Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla frekans ve yüzde analizi gerçekleştirilmiş, ortaya çıkan sonuçlar ise yorumlanmıştır.

Tablo 13. Demografik Bulgular

Değişkenler	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Erkek	275
	Kadın	264
	Toplam	539
Yaş	18-25 yaş arası	31,7
	26-35 yaş arası	29,1
	36-45 yaş arası	18,7
	46-60 yaş arası	13,7
	61 yaş ve üzeri	6,7
	Toplam	100,0
Medeni Durum	Bekâr	51,6
	Evli	48,4
	Toplam	100,0
Eğitim Durumu	İlköğretim	21,5
	Lise	21,2
	Ön lisans	14,3
	Lisans	43,0
	Toplam	100,0
Meslek	Özel Sektör Çalışanı	38,8
	Kamu Çalışanı	20,4
	Öğrenci	16,7
	Emekli	6,7
	Çalışmıyor	17,4
	Toplam	100,0
Aylık Gelir Durumu	Asgari Ücretten Az	38,0
	Asgari Ücret-3500 TL	28,0
	3501 TL-5000 TL	16,5
	5001 TL ve üzeri	17,4
	Toplam	100,0
İkamet Yeri	Merkez	34,1
	İlçe	65,9
	Toplam	100,0
İkamet Süresi	1-5 yıl arası	19,3
	6-10 yıl arası	16,9
	11 yıl ve üzeri	63,8
	Toplam	100,0

Tablo 13'te Ordu ilinde yaşayan yerel halkın demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim, meslek, aylık gelir, ikamet yeri ve ikamet süresi) ilişkin bulgular verilmiştir. Tablo 13 incelendiğinde:

- Ankete katılan yerel halkın 275'ini erkekler (%51), 264'ünü ise kadınlar (%49) oluşturmaktadır.
- Ankete katılan yerel halkın yaş dağılımları incelendiğinde; araştırmaya en fazla katılımın %31,7 oran ile 18-25 yaş arası kişiler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu oranı sırasıyla; %29,1 ile 26-35 yaş arası kişiler, %18,7 ile 36-45 yaş arası kişiler, %13,7 ile 46-60 yaş arası kişiler ve en düşük katılımcı yaş ortalamasına sahip olan %6,7 ile 61 yaş ve üzeri kişiler takip etmektedir.
- Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde; 278 (%51,6) kişinin bekâr, 261 kişinin (%48,4) ise evli olduğu görülmektedir.
- Eğitim durumları açısından bakıldığında ise araştırmaya katılanların çoğunluğunu 232 kişi (%43) ile lisans mezunları oluşturmaktadır. Bu oranı sırasıyla; 116 kişi (%21,5) ile ilköğretim, 114 kişi (%21,2) ile lise, 77 kişi (%14,3) ile ise ön lisans mezunları takip etmektedir.
- Araştırmaya katılan yerel halkın meslek durumları incelendiğinde; araştırmaya en fazla katılımın 209 kişi (%38,8) ile özel sektör çalışanları tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu orana en yakın 110 kişiyi (%20,4) ise kamu çalışanları oluşturmaktadır. Çalışmadığını belirten 94 kişi (%17,4) bulunmaktayken bu oranları sırasıyla; 90 kişi (%16,7) ile öğrenci, 36 kişi (%6,7) ile ise emekliler takip etmektedir.
- Ankete katılan yerel halkın aylık gelirleri incelendiğinde; 205 kişi (%38) ile çoğunluğun aylık gelirinin asgari ücretten az olduğu görülmektedir. Bu oranı sırasıyla; 151 kişi (%28,0) ile aylık asgari ücret-3500 TL arası kazananlar, 94 kişi (%17,4) ile aylık 5001 TL ve üzeri kazananlar, 89 kişi (%16,5) ile aylık 3501 TL-5000 TL arası kazananlar takip etmektedir.
- Ordu ilinde ankete katılan yerel halkın; 355'i (%65,9) ilçede yaşarken, 184'ü (%34,1) ise merkezde yaşamaktadır.
- Ankete katılan yerel halkın Ordu ilindeki yaşama süreleri incelendiğinde; 344 kişi (%63,8) ile katılımcıların çoğunluğunun 11 yıl ve üzeri Ordu'da yaşadığı görülmektedir. Bu oranı sırasıyla; 104 kişi (%19,3) ile 1-5 yıl arası Ordu'da yaşayanlar ve 91 kişi (%16,9) ile 6-10 yıl arası Ordu'da yaşayanlar takip etmektedir.

3.6.2. Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmanın bu kısmında Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın; kırsal turizm ifadelerine ve alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtlar ile yaşam kalitesi ifadelerine yönelik verdikleri yanıtların genel ortalaması ve standart sapmalarına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Bununla birlikte araştırma ölçeğinde bulunan alt boyutların ve ifadelerin ortalamalarına ilişkin elde edilen istatistiki oranlar bu bölümde yorumlanmıştır.

3.6.2.1. Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algılarına ilişkin elde edilen bulgular Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14. Yerel Halkın Kırsal Turizm Algılarına İlişkin Bulgular

Kırsal Turizmin Alt Boyutlarına İlişkin Ölçek İfadeleri		Ortalama	Standart Sapma
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	Kırsal turizm, doğal çevreyi ve biyo-çeşitliliği korur.	3,32	1,20
	Kırsal turizm, yeni iş imkânları yaratır.	3,88	1,02
	Kırsal turizm, yerel halkı kültür ve çevreyi değerlendirmeye teşvik eder.	3,85	1,04
	Kırsal turizm, yerel halkın yaşam standardını yükseltir.	3,67	1,09
	Kırsal turizm, yeni turizm işletmeleri ile yerel ekonomiyi canlandırır ve çeşitlendirir.	3,95	1,05
	Kırsal turizm, yerel ortaklıkları ve iş birliğini artırır.	3,77	1,02
	Kırsal turizm, kadınlara yeni iş imkânları yaratır.	3,86	1,1
	Kırsal turizm, tarihi yapıların korunmasını sağlar.	3,42	1,21
Olumlu Genel Etki		3,71	0,87
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	Kırsal turizm, doğal çevrenin bozulmasına ve kirlenmesine neden olur.	2,91	1,28
	Kırsal turizm, kırsal bölgelerde sosyokültürel bozulmalara yol açar.	2,79	1,22
	Kırsal turizm, kırsal bölgelerde emlak fiyatlarını artırır.	3,68	1,24
	Kırsal turizm, kırsal yollarda trafik sıkışıklığına neden olur.	3,24	1,28
	Kırsal turizm, dışarıdan gelen zengin girişimciler tarafından kırsal bölgelerin sömürülmesine yol açar.	3,38	1,32
Olumsuz Genel Etki		3,20	1,02
Kırsal Turizmin Etkilerine Ait Genel Ortalama ve Standart Sapma		3,52	0,71

Çok Düşük 1,00 – 1,79, Düşük 1,80 – 2,59, Orta 2,60 – 3,39, Yüksek 3,40 4,19, Çok Yüksek 4,20 – 5,00. **Kaynak:** Özdamar, 2003: 32.

Tablo 14 incelendiğinde, Ordu'daki yerel halkın kırsal turizme ilişkin genel algılarının 3,52 ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Özdamar (2003: 32)' a göre bu ortalama, Ordu'da yaşayan yerel halkın kırsal turizm algılarının yüksek derecede olduğunu göstermektedir.

Kırsal turizm ölçeğinin olumlu etkileri alt boyutu incelendiğinde, bu alt boyutun genel etki ortalamasının 3,71 olduğu görülmektedir. Bu ortalama, yerel halkın kırsal turizmin olumlu etkilerine ilişkin algılarının yüksek olduğunu göstermektedir. Kırsal turizmin olumlu etkileri alt boyutu içerisinde yer alan ifadelerin ortalaması incelendiğinde ise en yüksek ortalama değere sahip olan ifade 3,95 ile “Kırsal turizm, yeni turizm işletmeleri ile yerel ekonomiyi canlandırır ve çeşitlendirir” ifadesi olmuştur. Aynı zamanda her iki alt boyut içerisinde en yüksek ortalama değere sahip olan bu ifade; Ordu'daki yerel halkın yeni açılacak olan kırsal turizm işletmelerine ekonomik çeşitlilik yaratacağı ve ekonomiye yeni bir soluk getireceği düşüncesinden yola çıkarak olumlu yaklaşıtlarını göstermektedir. Olumlu kırsal turizm etkileri alt boyutu içerisindeki en düşük ortalama değere sahip olan ifade ise 3,32 ile “Kırsal turizm, doğal çevreyi ve biyo-çeşitliliği korur” ifadesi olmuştur. Bu ifadenin ortalama değeri, katılımcıların kırsal turizmin doğal çevreyi ve biyolojik çeşitliliği koruyabileceği yönündeki algılarının orta dereceli olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada kırsal turizmin olumlu etkileri alt boyutu içerisinde yer alan ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde 3,95 ile en yüksek ortalama değere sahip olan ifade “Kırsal turizm, yeni turizm işletmeleri ile yerel ekonomiyi canlandırır ve çeşitlendirir” ifadesi olmuştur. Elde edilen bu sonuç, bu çalışma için kullanılan ölçeğin orijinalinin alındığı “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada elde edilen kırsal turizmin olumlu etkileri alt boyutu ifadeleri ortalama değerleri sonucuna benzerlik (Ort. 3,91) göstermektedir (Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen, 2012).

Kırsal turizm ölçeğinin olumsuz etkileri alt boyutu incelendiğinde, bu alt boyutun genel etki ortalamasının 3,20 olduğu görülmektedir. Bu ortalama, yerel halkın kırsal turizmin olumsuz etkilerine ilişkin algılarının orta dereceli olduğunu ifade etmektedir. Kırsal turizmin olumsuz etkileri alt boyutu içerisinde yer alan ifadelerin ortalamaları incelendiğinde ise en yüksek ortalama değere sahip olan ifade 3,68 ile “Kırsal turizm, kırsal bölgelerde emlak fiyatlarını artırır” ifadesi olmuştur. Ordu'daki

yerel halk, kırsal turizmin kırsal alanlardaki emlak fiyatlarını arttıracakını düşünmektedir ve kırsal turizmin olumsuz özelliklerine ilişkin bu algıları yüksektir. Olumsuz kırsal turizm etkileri alt boyutu içerisindeki en düşük ortalama değere sahip olan ifade ise 2,79 ile “Kırsal turizm, kırsal bölgelerde sosyokültürel bozulmalara yol açar” ifadesi olmuştur. Aynı zamanda her iki alt boyut içerisinde en düşük ortalama değere sahip olan bu ifade; Ordu’daki yerel halkın, kırsal turizmin kırsal alanlarda sosyokültürel bozulmaya neden olabileceği yönündeki algılarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada kırsal turizmin olumsuz etkileri alt boyutu içerisinde yer alan ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde 3,68 ile en yüksek ortalama değere sahip olan ifade “Kırsal turizm, kırsal bölgelerde emlak fiyatlarını artırır” ifadesi olmuştur. Elde edilen bu sonuç; bu çalışma için kullanılan ölçeğin orijinalinin alındığı “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada elde edilen kırsal turizmin olumsuz etkileri alt boyutu ifadeleri ortalama değerleri sonucuna benzerlik (Ort. 3,25) göstermektedir (Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen, 2012).

3.6.2.2. Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerine ilişkin elde edilen bulgular Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Yerel Halkın Yaşam Kalitelerine İlişkin Bulgular

Yaşam Kalitesine İlişkin Ölçek İfadeleri	Ortalama	Standart Sapma
Hayatımın koşulları mükemmel.	2,53	1,22
Birçok pahalı şeyi karşılayabilirim.	2,31	1,20
Turizmin gelişmesi yaşam kalitesini olumlu yönde etkiledi.	3,29	1,17
Hayatımdan memnunum.	2,92	1,33
Yaşam Kalitesi Genel Ortalama ve Standart Sapma	2,76	0,98

Çok Düşük 1,00 – 1,79, Düşük 1,80 – 2,59, Orta 2,60 – 3,39, Yüksek 3,40 – 4,19, Çok Yüksek 4,20 – 5,00. **Kaynak:** Özdamar, 2003: 32.

Tablo 15 incelendiğinde, yaşam kalitesi ölçeğinin genel ortalamasının 2,76 olduğu görülmektedir. Özdamar (2003: 32)’ a göre bu ortalama, Ordu’da yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin orta düzeyde olduğunu göstermektedir.

Yaşam kalitesi ölçek ifadeleri incelendiğinde, en yüksek ortalama değeri 3,29 ile “Turizmin gelişmesi yaşam kalitesini olumlu yönde etkiledi” ifadesinin aldığı görülmektedir. Bu ifadenin aldığı ortalama değer, katılımcıların algılarının; Ordu ilinde gelişen turizmin yaşam kalitelerine orta derecede olumlu etki yaratabileceği yönünde olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte yaşam kalitesi ölçeğinin en düşük ortalama değere sahip olan ifadesi ise 2,31 ile “Birçok pahalı şeyi karşılayabilirim” ifadesi olmuştur. Bu sonuçla, araştırmaya katılan yerel halkın maddi durumunun, pahalı şeyler satın almak için çok da elverişli olmadığı görülmektedir.

3.6.3. Araştırmanın Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizleri

Araştırmanın bu kısmında, kırsal turizm ve yaşam kalitesi ölçeğinin yapı geçerliliğini tespit etmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte ölçeklerin güvenilirlik (Cronbach Alpha) değerlerine de bu kısımda yer verilmiştir.

Açımlayıcı faktör analizine başlamadan önce KMO (Kaiser Meyer Olkin) ve Bartlett küresellik testlerinin sonuçlarının alınması önemli ön koşuldur. Ölçek geliştirme ve uyarlama süreçlerinde veri seti üzerinde bu iki koşul sağlandıktan sonra faktör analizine başlanabilir (Seçer, 2015: 158). Başka bir deyişle; verilerin faktör analizi için uygunluğu KMO (Kaiser Meyer Olkin) ve Bartlett testi ile incelenmektedir (Büyüköztürk, 2020: 136).

KMO (Kaiser Meyer Olkin) testi, kullanılan örneklemin yeterli olup olmadığını ortaya koymaktadır (Kozak, 2018: 136). Bartlett küresellik testi ise bir korelasyon matrisinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır (Plichta, Kelvin ve Munro, 2013: 384). Başka bir deyişle; Bartlett küresellik testi, değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığını bilmemizi sağlamaktadır (Hinton, McMurray ve Brownlow, 2014: 347). Faktör analizi yapılabilmesi için KMO (Kaiser Meyer Olkin) değerinin 0,50'nin üzerinde olması ve Bartlett küresellik testi değerinin anlamlı ($p < 0,05$) olması gerekmektedir (Hinton vd., 2014: 347).

Güvenilirlik analizi, araştırmaya katılanların ölçekte bulunan ifadelere verdikleri yanıtlardan hareketle katılımcılara yöneltilen ifadelerin hepsinin aynı konuyu ölçüp ölçmediğini test etmek için gerçekleştirilmektedir. Güvenilirlik (Cronbach Alpha) katsayısı 0 ile 1 arasında değerler almaktadır ve bu değer 1'e yaklaştıkça güvenilirlik artmaktadır (Ural ve Kılıç, 2021: 268). Yockey (2016: 49)'e göre güvenilirlik (Cronbach Alpha) değerleri şu şekilde yorumlanmaktadır:

- 0,90 ve üzeri ise güvenilirlik mükemmel,
- 0,80- 0,89 ise güvenilirlik iyi,
- 0,70- 0,79 ise güvenilirlik uygun/makul,
- 0,60- 0,69 ise güvenilirlik düşük,
- 0,59 ve altında ise zayıf derecededir.

Tablo 16. Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin Geçerlilik ve Güvenilirlik

Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği		0,901		
Bartlett Küresellik Testi	Ki-kare değeri		4374,811	
	df		78	
	p değeri		,000	
Alt Boyutlar	Kırsal Turizm Ölçek İfadeleri	Faktörün Yükleri	Faktörün Açıklayıcılığı %	Güvenilirlik (Cronbach Alpha)
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri (8 İfade)	Kırsal turizm, yeni turizm işletmeleri ile yerel ekonomiyi canlandırır ve çeşitlendirir.	0,865	40,316	0,918
	Kırsal turizm, yerel ortaklıkları ve iş birliğini artırır.	0,854		
	Kırsal turizm, yeni iş imkânları yaratır.	0,846		
	Kırsal turizm, yerel halkın yaşam standardını yükseltir.	0,842		
	Kırsal turizm, yerel halkı kültür ve çevreyi değerlendirmeye teşvik eder.	0,841		
	Kırsal turizm, kadınlara yeni iş imkânları yaratır.	0,799		
	Kırsal turizm, tarihi yapıların korunmasını sağlar.	0,680		
	Kırsal turizm, doğal çevreyi ve biyo-çeşitliliği korur.	0,678		
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri (5 İfade)	Kırsal turizm, kırsal yollarda trafik sıkışıklığına neden olur.	0,824	25,990	0,866
	Kırsal turizm, kırsal bölgelerde sosyokültürel bozulmalara yol açar.	0,814		
	Kırsal turizm, dışarıdan gelen zengin girişimciler tarafından kırsal bölgelerin sömürülmesine yol açar.	0,811		
	Kırsal turizm, doğal çevrenin bozulmasına ve kirlenmesine neden olur.	0,786		
	Kırsal turizm, kırsal bölgelerde emlak fiyatlarını artırır.	0,776		
GENEL			66,306	0,858

Araştırmaya katılan Ordu ili yerel halkının kırsal turizm algılarını oluşturan boyutları belirlemek amacıyla kırsal turizm ölçeğinde bulunan 13 ifade açımlayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Kırsal turizm ölçek ifadelerine yönelik gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen KMO (Kaiser Meyer Olkin) değeri 0,901 olarak bulunmuştur. Kırsal turizm ölçeğinin bartlett küresellik testi p (anlamlılık) değeri ise $p < 0,05$ olarak elde edilmiştir. Hinton, McMurray ve Brownlow (2014: 347)'a göre elde edilen bu değerler faktör analizi yapılabilmesi için yeterlidir.

Kırsal turizm ölçeğine ilişkin gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda iki faktör elde edilmiştir. Elde edilen iki faktör toplam varyansın %66,306'sını açıklamaktadır. Açıklanan varyansın %50'nin üzerinde olması bulunan faktör sayısının uygun olduğunu teyit etmektedir (Güçlü, 2020: 247). Bu durum araştırma için kullanılan kırsal turizm ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi için uygunluğunu doğrulamaktadır.

Kırsal turizm ölçeği için gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan iki faktör ve faktörlerin altındaki ifadelerin dağılımları; Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen'in 2012 yılında yapmış oldukları "Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma" isimli çalışmadan elde edilen sonuçlara benzerlik göstermektedir. Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen (2012) kırsal turizm ölçeğinin sorularını belirlerken; Wang ve Pfister (2008) ile Park ve Yoon (2009)'un literatür çalışmalarını kullanmışlardır. Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen (2012) tarafından "Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Dinçerler Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda" ve "Cumhuriyet Üniversitesi Cumhuriyet Meslek Yüksekokulundaki" lisans ve ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin kırsal turizme bakış açılarını ve algılarını ölçmeye yönelik hazırlanan bu ölçek, Ordu ilindeki yerel halkın kırsal turizm algılarını ölçmek için de faktör ve ifadelerde aynı sonucu vermiştir.

Açımlayıcı faktör analizi uygulandıktan sonra kırsal turizm ölçeğine ilişkin gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonuçları şu şekildedir:

- Olumlu kırsal turizm etkileri boyutunun güvenilirlik düzeyi: $\alpha=0,918$.
- Olumsuz kırsal turizm etkileri boyutunun güvenilirlik düzeyi: $\alpha=0,866$.
- Genel kırsal turizm etkilerinin güvenilirlik düzeyi: $\alpha=0,858$.

Yockey (2016: 49)’e göre elde edilen güvenilirlik değeri 0,90 ve üzeri ise güvenilirlik mükemmel, 0,80 ile 0,89 arasında ise güvenilirlik iyi derecededir. Bu bilgidan hareketle kırsal turizm ölçeğinin olumlu kırsal turizm etkileri boyutunun güvenilirlik derecesinin mükemmel, olumsuz kırsal turizm etkileri boyutunun ve kırsal turizmin genel etkilerinin güvenilirliğinin iyi dereceye sahip olduğu görülmektedir. Kırsal turizm ölçeğinin orijinalinin alındığı (Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen, 2012); “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmada kırsal turizm ölçeğine ilişkin elde edilen güvenilirlik analizi sonuçları ise (0,786) uygun değerler arasında yer almaktadır.

Tablo 17. Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin Geçerlilik ve Güvenilirlik

Kaiser Meyer Olkin Ölçek Geçerliliği			0,731
Bartlett Küresellik Testi	Ki-kare değeri		814,307
	df		6
	p değeri		,000
Yaşam Kalitesi Ölçek İfadeleri	Faktörün Yükleri	Faktörün Açıklayıcılığı %	Güvenilirlik (Cronbach Alpha)
Hayatımın koşulları mükemmel.	0,874	63,508	0,804
Birçok pahalı şeyi karşılayabilirim.	0,853		
Hayatımdan memnunum.	0,807		
Turizmin gelişmesi yaşam kalitesini olumlu yönde etkiledi.	0,630		

Araştırmaya katılan Ordu ili yerel halkının yaşam kalitelerini oluşturan boyutları belirlemek amacıyla yaşam kalitesi ölçeğinde bulunan 4 ifade açımlayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Yaşam kalitesi ölçek ifadelerine yönelik gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen KMO (Kaiser Meyer Olkin) değeri 0,731 olarak bulunmuştur. Yaşam kalitesi ölçeğinin bartlett küresellik testi p (anlamlılık) değeri ise $p < 0,05$ olarak elde edilmiştir. Hinton, McMurray ve Brownlow (2014: 347)’a göre elde edilen bu değerler faktör analizi yapılabilmesi için yeterlidir.

Yaşam kalitesi ölçeği için gerçekleştirilen açımlayıcı faktör analizi sonucunda tek faktör belirlenmiştir. Elde edilen tek faktör toplam varyansın %63,508’ini açıklamaktadır. Açıklanan varyansın %50’nin üzerinde olması bulunan faktör sayısının uygun olduğunu teyit etmektedir (Güçlü, 2020: 247). Bu durum, araştırmada kullanılan yaşam kalitesi ölçeğinin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğunu doğrulamaktadır.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ortaya çıkan tek faktör, Pavlic, Portolan ve Puh'un 2015 yılında ortaya koydukları "The Social Impacts of Tourism on Local Community's Quality of Life" isimli çalışmalarında elde ettikleri sonuçlara benzerlik göstermektedir. Pavlic, Portolan ve Puh (2015) tarafından Hırvatistan'ın Dubrovnik şehrinde yaşayan yerel sakinlerin yaşam kalitelerini ölçmeye yönelik hazırlanan bu ölçek, Ordu ilindeki yerel halkın yaşam kalitelerini ölçmek için de faktör ve ifadelerde aynı sonucu vermiştir.

Açımlayıcı faktör analizi uygulandıktan sonra yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin gerçekleştirilen güvenilirlik analizi sonuçlarına göre; yaşam kalitesi ölçeğinin güvenilirliği $\alpha=0,804$ bulunmuştur. Yockey (2016: 49)'e göre elde edilen güvenilirlik değerleri 0,80-0,89 aralığında ise güvenilirlik iyi derecededir. Bu bilgiden hareketle yaşam kalitesi ölçeğinin güvenilirliğinin iyi dereceye sahip olduğu görülmektedir. Yaşam kalitesi ölçeğinin orijinalinin alındığı (Pavlic, Portolan ve Puh, 2015); "The Social Impacts of Tourism on Local Community's Quality of Life" başlıklı çalışmada yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin elde edilen güvenilirlik analizi sonuçları ise (0,742) uygun değerler arasında yer almaktadır.

3.6.4. Normallik Testi

Normallik varsayımı, araştırmada parametrik veya parametrik olmayan bir testin kullanılıp kullanılmayacağı kararını verebilmek için gereklidir. Normalliği test etmek için literatürde farklı yollar önerilmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının değerlendirilmesi bu yollardan biridir (Orcan, 2020: 255). Kline (2011: 60)'a göre verilerin normallik varsayımına uygunluğu basıklık ve çarpıklık katsayıları kullanılarak teyit edilebilir. Bu bağlamda araştırma verilerinin normallik varsayımını sağlayıp sağladığını gözlemlemek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerlerine başvurulmuştur. George ve Mallery (2020: 114-115)'in verileri, kırsal turizm ve yaşam kalitesi ölçeğinin basıklık ve çarpıklık katsayıları yorumlanırken esas alınmıştır. George ve Mallery (2020: 114-115)'e göre basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) katsayılarının ± 2 aralığında olması normallik varsayımının kabul edilmesi için yeterlidir.

Araştırmanın bu bölümünde, Ordu ilinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm ve yaşam kalitesi değişkenlerine ilişkin verdikleri yanıtların basıklık ve çarpıklık değerlerine yer verilmiştir. Bununla birlikte araştırmada kullanılan ölçek ifadelerine ilişkin elde edilen basıklık ve çarpıklık değerleri bu bölümde yorumlanmıştır. Kırsal turizm ve yaşam kalitesi ölçeklerinden elde edilen basıklık ve çarpıklık katsayılarına Tablo 18’de yer verilmiştir.

Tablo 18. Kırsal Turizm ve Yaşam Kalitesi Ölçeğinin Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

Alt Boyutlar	Kırsal Turizm Ölçek İfadeleri	Basıklık (Kurtosis)	Çarpıklık (Skewness)
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	Kırsal turizm, doğal çevreyi ve biyo-çeşitliliği korur.	-,858	-,384
	Kırsal turizm, yeni iş imkânları yaratır.	,747	-1,043
	Kırsal turizm, yerel halkı kültür ve çevreyi değerlendirmeye teşvik eder.	,740	-1,085
	Kırsal turizm, yerel halkın yaşam standardını yükseltir.	-,221	-,698
	Kırsal turizm, yeni turizm işletmeleri ile yerel ekonomiyi canlandırır ve çeşitlendirir.	,875	-1,148
	Kırsal turizm, yerel ortaklıkları ve iş birliğini artırır.	,431	-,915
	Kırsal turizm, kadınlara yeni iş imkânları yaratır.	,354	-,996
	Kırsal turizm, tarihi yapıların korunmasını sağlar.	-,681	-,491
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	Kırsal turizm, doğal çevrenin bozulmasına ve kirlenmesine neden olur.	-1,067	,008
	Kırsal turizm, kırsal bölgelerde sosyokültürel bozulmalara yol açar.	-,969	,110
	Kırsal turizm, kırsal bölgelerde emlak fiyatlarını artırır.	-,465	-,768
	Kırsal turizm, kırsal yollarda trafik sıkışıklığına neden olur.	-1,038	-,316
	Kırsal turizm, dışarıdan gelen zengin girişimciler tarafından kırsal bölgelerin sömürülmesine yol açar.	-,974	-,394
Yaşam Kalitesi Ölçek İfadeleri		Basıklık (Kurtosis)	Çarpıklık (Skewness)
Hayatımın koşulları mükemmel.		-1,000	,269
Birçok pahalı şeyi karşılayabilirim.		-,579	,629
Turizmin gelişmesi yaşam kalitesini olumlu yönde etkiledi.		-,606	-,406
Hayatımdan memnunum.		-1,227	-,070

Tablo 18 incelendiğinde, araştırmada kullanılan her iki ölçekte yer alan ifadelerin tamamının basıklık ve çarpıklık katsayılarının ± 2 aralığında olduğu saptanmıştır. George ve Mallery (2020: 114-115)’in normallik varsayımı için yeterli gördüğü katsayı değeri göz önünde bulundurulduğunda (± 2), bu araştırmada kullanılan her iki ölçek ifadelerinin tümünün normallik varsayımını sağladığı görülmektedir.

3.6.5. Bağımsız Örneklem T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi

Mevcut veri setini oluşturan değişkenlerin normallik varsayımını sağlaması, değişkenlerin normal dağıldığını ve veri seti üzerinde parametrik testlerin uygulanabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte parametrik testlerin nonparametrik testlere göre daha güçlü olduklarının altını çizmek gerekmektedir (Sönmez Çakır, 2019: 127). Araştırma kapsamında gerçekleştirilen normallik testi bulguları (Tablo 18) ışığında bu çalışma için parametrik testlerin kullanılmasında herhangi bir sakınca görülmemiştir. Bu bağlamda, ikili değişkenler için “bağımsız örneklem t-testi”, üç ve daha fazla değişkenler için ise “tek yönlü varyans analizinden” faydalanılmıştır.

3.6.5.1. Bağımsız Örneklem T-Testi Analiz Sonuçları

T-Testi iki ortalama arasındaki farklılıkları test etmeye yarayan parametrik bir testtir. T-Testinin bir çeşidi olan “bağımsız örneklem t-testi” ise iki bağımsız örneklem grubundan elde edilen ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığını karşılaştırmak için kullanılmaktadır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2020: 143-145).

Araştırmanın bu bölümünde, iki değişkene sahip olan demografik faktörlerin ortalamaları (cinsiyet, medeni durum, ikamet yeri) araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarına ilişkin elde edilen ortalamalar ile karşılaştırılarak aralarında anlamlı farklılıklar olup olmadığı veri seti üzerinde “bağımsız örneklem t-testi” uygulanarak ortaya koyulmuştur.

Tablo 19. Cinsiyet Değişkeninin Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Cinsiyet				t	P
	Erkek		Kadın			
	$\bar{x}$	S.S.	$\bar{x}$	S.S.		
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	3,74	0,91	3,69	0,83	0,631	0,528
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	3,23	1,06	3,17	0,98	0,673	0,501
Genel Kırsal Turizm Etkileri	3,54	0,77	3,49	0,63	0,857	0,392

p<0,05

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın cinsiyet durumları ile kırsal turizm ölçeğinin alt boyutlarına ve genel etkilerine ilişkin elde edilen bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre:

- Yerel halkın cinsiyet durumları ile olumlu kırsal turizm etkilerine yönelik algıları ($p=0,528 > 0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın cinsiyet durumları ile olumsuz kırsal turizm etkilerine yönelik algıları ($p=0,501 > 0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın cinsiyet durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine yönelik algıları ($p=0,392 > 0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 20. Cinsiyet Değişkeninin Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek	Cinsiyet				t	P
	Erkek		Kadın			
	$\bar{x}$	S.S.	$\bar{x}$	S.S.		
Yaşam Kalitesi	2,80	1,04	2,72	0,90	1,014	0,311

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın cinsiyet durumları ile yaşam kalitelerine ilişkin elde edilen bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre:

- Yerel halkın cinsiyet durumları ile yaşam kaliteleri ($p=0,311 > 0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 21. Medeni Durum Değişkeninin Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Medeni Durum				t	P
	Bekâr		Evli			
	$\bar{x}$	S.S.	$\bar{x}$	S.S.		
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	3,74	0,94	3,69	0,79	0,691	0,490
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	3,19	1,04	3,21	1,01	-0,200	0,841
Genel Kırsal Turizm Etkileri	3,53	0,77	3,50	0,64	0,412	0,680

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın medeni durumları ile kırsal turizm ölçeğinin alt boyutlarına ve genel etkilerine ilişkin elde edilen bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre:

- Yerel halkın medeni durumları ile olumlu kırsal turizm etkilerine yönelik algıları ($p=0,490 > 0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın medeni durumları ile olumsuz kırsal turizm etkilerine yönelik algıları ($p=0,841 > 0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

- Yerel halkın medeni durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine yönelik algıları ($p=0,680>0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 22. Medeni Durum Değişkeninin Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek	Medeni Durum				t	P
	Bekâr		Evli			
	$\bar{x}$	S.S.	$\bar{x}$	S.S.		
Yaşam Kalitesi	2,68	1,02	2,85	0,92	-2,000	0,046

$p<0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın medeni durumları ile yaşam kalitelerine ilişkin elde edilen bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre:

- Yerel halkın medeni durumları ile yaşam kaliteleri ($p=0,046<0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır.

Yerel halkın yaşam kalitelerine yönelik elde edilen anlamlı farklılığa ilişkin ortalamalar incelendiğinde, Ordu ilinde yaşayan yerel halkın evli olanlarının (Ort. 2,85) bekâr olanlara (Ort. 2,68) oranla yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 23. Yerel Halkın İkamet Ettiği Yer ile Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	İkamet Edilen Yer				t	P
	Merkez		İlçe			
	$\bar{x}$	S.S.	$\bar{x}$	S.S.		
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	3,79	0,77	3,67	0,92	1,619	0,106
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	3,22	0,99	3,19	1,04	0,391	0,696
Genel Kırsal Turizm Etkileri	3,57	0,63	3,48	0,74	1,379	0,168

$p<0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın ikamet ettiği yer ile kırsal turizm ölçeğinin alt boyutlarına ve genel etkilerine ilişkin elde edilen bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre:

- Yerel halkın ikamet ettiği yer ile olumlu kırsal turizm etkilerine yönelik algıları ($p=0,106>0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın ikamet ettiği yer ile olumsuz kırsal turizm etkilerine yönelik algıları ($p=0,696>0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın ikamet ettiği yer ile kırsal turizmin genel etkilerine yönelik algıları ($p=0,168>0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 24. Yerel Halkın İkamet Ettiği Yer ile Yaşam Kalitesi Ölçeğine İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek	İkamet Edilen Yer				t	P
	Merkez		İlçe			
	$\bar{x}$	S.S.	$\bar{x}$	S.S.		
Yaşama Kalitesi	2,70	1,00	2,79	0,96	-0,997	0,319

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın ikamet ettiği yer ile yaşam kalitelerine ilişkin elde edilen bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına göre:

- Yerel halkın ikamet ettiği yer ile yaşam kaliteleri ($p = 0,319 > 0,05$) arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

3.6.5.2. Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü (2020: 165) varyans analizinin güçlü bir parametrik test olduğunun altını çizmektedirler. Yaratan (2020: 135)’a göre gerçekleştirilen çalışma bir bağımlı, bir bağımsız değişken içeriyorsa ve bağımsız değişkenin üç veya daha fazla kategorisi mevcutsa ilgili karşılaştırmada “tek yönlü varyans analizi” kullanılmaktadır. Tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilen bu karşılaştırmalar arasında önemli farklılıklar olup olmadığını dair bir anlamlılık değeri vermektedir (George ve Mallery, 2020: 160). Diğer bir deyişle tek yönlü varyans analizi ikiden fazla bağımsız grubun bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırıldığı durumlarda kullanılmaktadır (Ural ve Kılıç, 2021: 199).

Araştırmanın bu bölümünde, üç veya daha fazla değişkene sahip olan demografik faktörlerin ortalamaları (yaş, eğitim durumu, meslek, aylık gelir, yerel halkın Ordu ilindeki ikamet süresi) araştırmada kullanılan ölçekler ve alt boyutlarına ilişkin elde edilen ortalamalar ile karşılaştırılarak aralarında anlamlı farklılıklar olup olmadığı veri seti üzerinde “tek yönlü varyans analizi” uygulanarak ortaya koyulmuştur. Bu bağlamda:

- Varyans analizinin temel varsayımı olarak görülen varyansların homojenliğine Levene testi ile bakılmıştır. Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü (2020: 166)’ye göre varyans analizi güçlü bir parametrik teknik olduğundan dolayı homojen evrenlere sahip olmayan çalışmalarda da kullanılabilir.

Pallant (2005: 258)'a göre ise hücre başına düşen örneklem sayısının 30'dan fazla olması durumunda varyansların homojen olmayışı tolere edilebilir. Tüm bu bilgiler ışığında bu çalışma için tek yönlü varyans analizi gerçekleştirmekte sakınca görülmemiştir.

- Tek yönlü varyans analizi sonucunda elde edilen anlamlı farklılıkların hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla post hoc (çoklu karşılaştırma) testlerinden biri olan bonferroni testinden yararlanılmıştır (Plichta vd., 2013: 462; Hinton vd., 2014: 366).

Tablo 25. Yerel Halkın Yaş Durumları ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek ve Alt Boyutlar	Yaş Durumu	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	A. 18-25	3,74	0,89	1,132	0,340	-
	B. 26-35	3,60	1,02			
	C. 36-45	3,82	0,77			
	D. 46-60	3,76	0,75			
	E. 61 yaş ve üzeri	3,72	0,54			
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	A. 18-25	3,13	1,04	3,776	0,005	C>A C>B
	B. 26-35	3,04	1,06			
	C. 36-45	3,52	0,97			
	D. 46-60	3,18	0,96			
	E. 61 yaş ve üzeri	3,33	0,90			
Genel Kırsal Turizm Etkileri	A. 18-25	3,50	0,72	3,242	0,012	C>B
	B. 26-35	3,38	0,84			
	C. 36-45	3,70	0,62			
	D. 46-60	3,54	0,52			
	E. 61 yaş ve üzeri	3,57	0,42			

p<0,05

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın yaş durumları ile kırsal turizm ölçeğinin alt boyutlarına ve genel etkilerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın yaş durumu ile olumlu kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,340>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın yaş durumu ile olumsuz kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,005<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Olumsuz kırsal turizm etkileri alt boyutuna ait anlamlı farklılığın hangi yaş grubu arasında olduğunu belirlemek amacıyla bonferroni Testi yapılmış ve anlamlı

farklılıkların; 18-25 yaş arası (Ort. 3,13) ile 36-45 (Ort. 3,52) yaş arasında ve 26-35 yaş arası (Ort. 3,04) ile 36-45 (Ort. 3,52) yaş arasında olduğu belirlenmiştir. Olumsuz kırsal turizm etkileri alt boyutuna ilişkin yaş durumu ifadelerinin aldığı ortalama değerlerden hareketle; 36-45 yaş arasında olan yerel halkın (Ort. 3,52) olumsuz kırsal turizm etkilerine ilişkin algılarının hem 18-25 yaş arası olan yerel halka (Ort. 3,13) hem de 26-35 yaş arasında olan yerel halka (Ort. 3,04) oranla daha yüksek olduğu söylenebilir.

- Yerel halkın yaş durumu ile kırsal turizmin genel etkileri algıları arasında ($p=0,012<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin elde edilen anlamlı farklılığın hangi yaş grubu arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni Testi yapılmış ve anlamlı farklılığın; 26-35 yaş arası (Ort. 3,38) ile 36-45 yaş (Ort. 3,70) arasında olduğu belirlenmiştir. Kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin yaş durumu ifadelerinin aldığı ortalama değerlerden hareketle; 36-45 yaş arasında olan yerel halkın (Ort. 3,70) 26-35 yaş arası olan yerel halka (Ort. 3,38) oranla kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 26. Yerel Halkın Yaş Durumları ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek	Yaş Durumu	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Yaşam Kalitesi	A. 18-25	2,69	1,01	1,072	0,369	-
	B. 26-35	2,72	0,99			
	C. 36-45	2,93	0,92			
	D. 46-60	2,75	0,96			
	E. 61 yaş ve üzeri	2,80	0,95			

$p<0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın yaş durumları ile yaşam kalitelerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın yaş durumu ile yaşam kaliteleri arasında ($p=0,369>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 27. Yerel Halkın Eğitim Durumları ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek ve Alt Boyutlar	Eğitim Durumu	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	A. İlköğretim	3,82	0,72	0,697	0,554	-
	B.Lise	3,70	0,95			
	C.Önlisans	3,69	0,95			
	D. Lisans	3,68	0,87			
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	A. İlköğretim	3,04	0,99	3,337	0,019	D>A
	B.Lise	3,09	1,03			
	C.Önlisans	3,12	1,16			
	D. Lisans	3,36	0,97			
Genel Kırsal Turizm Etkileri	A. İlköğretim	3,52	0,57	0,506	0,678	-
	B.Lise	3,46	0,80			
	C.Önlisans	3,47	0,83			
	D. Lisans	0,68	0,68			

p<0,05

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın eğitim durumları ile kırsal turizm ölçeğinin alt boyutlarına ve genel etkilerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın eğitim durumu ile olumlu kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,554>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın eğitim durumu ile olumsuz kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,019<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Olumsuz kırsal turizm etkilerine ilişkin anlamlı farklılığın hangi eğitim durumu grubu arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni Testi yapılmış ve anlamlı farklılığın; ilköğretim mezunu yerel halk (Ort. 3,04) ile lisans mezunu olan yerel halk (Ort. 3,36) arasında olduğu belirlenmiştir. Olumsuz kırsal turizm etkileri alt boyutuna ilişkin eğitim durumu ifadelerinin aldığı ortalama değerlerden hareketle; lisans mezunu olan yerel halkın (Ort. 3,36) ilköğretim mezunu olan yerel halka (Ort. 3,04) oranla olumsuz kırsal turizm etkileri algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Yerel halkın eğitim durumu ile kırsal turizmin genel etkileri algıları arasında ($p=0,678>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 28. Yerel Halkın Eğitim Durumları ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek	Eğitim Durumu	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Yaşam Kalitesi	A. İlköğretim	2,66	0,92	0,599	0,616	-
	B.Lise	2,76	0,98			
	C.Önlisans	2,83	1,08			
	D. Lisans	2,79	0,96			

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın eğitim durumları ile yaşam kalitelerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın eğitim durumu ile yaşam kaliteleri arasında ($p = 0,616 > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 29. Yerel Halkın Meslek Durumları ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek ve Alt Boyutlar	Meslek Durumu	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	A. Özel sektör çalışanı	3,84	0,79	3,371	0,010	A>B
	B. Kamu çalışanı	3,48	1,00			
	C. Öğrenci	3,66	0,94			
	D. Emekli	3,83	0,84			
	E. Çalışmıyor	3,72	0,78			
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	A. Özel sektör çalışanı	3,19	1,06	0,763	0,550	-
	B. Kamu çalışanı	3,31	1,08			
	C. Öğrenci	3,07	0,96			
	D. Emekli	3,27	0,88			
	E. Çalışmıyor	3,19	1,01			
Genel Kırsal Turizm Etkileri	A. Özel sektör çalışanı	3,59	0,68	1,594	0,174	-
	B. Kamu çalışanı	3,42	0,83			
	C. Öğrenci	3,43	0,75			
	D. Emekli	3,61	0,60			
	E. Çalışmıyor	3,52	0,59			

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın meslek durumları ile kırsal turizm ölçeğinin alt boyutlarına ve genel etkilerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın meslek durumları ile olumlu kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p = 0,010 < 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Olumlu kırsal

turizm etkileri alt boyutuna ait anlamlı farklılığın hangi meslek grubu arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni Testi yapılmış ve anlamlı farklılığın özel sektör çalışanları (Ort. 3,84) ile kamu çalışanları (Ort. 3,48) arasında olduğu belirlenmiştir. Olumlu kırsal turizm alt boyutuna ilişkin meslek durumu ifadelerinin aldığı ortalama değerlerden hareketle; Ordu ilindeki özel sektör çalışanlarının (Ort. 3,84) kamu çalışanlarına (Ort. 3,48) oranla olumlu kırsal turizm etkilerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

- Yerel halkın meslek durumları ile olumsuz kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,550>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın meslek durumları ile kırsal turizmin genel etkileri algıları arasında ($p=0,174>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 30. Yerel Halkın Meslek Durumları ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek	Meslek Durumu	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Yaşam Kalitesi	A. Özel sektör çalışanı	2,89	1,01	3,586	0,007	A>E
	B. Kamu çalışanı	2,88	0,99			
	C. Öğrenci	2,58	0,89			
	D. Emekli	2,72	0,99			
	E. Çalışmıyor	2,52	0,90			

$p<0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın meslek durumları ile yaşam kalitelerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın meslek durumları ile yaşam kaliteleri arasında ($p=0,007<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Yerel halkın yaşam kalitelerine ilişkin tespit edilen anlamlı farklılığın hangi meslek grupları arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni Testi yapılmış ve anlamlı farklılığın özel sektör çalışanları (Ort. 2,89) ile çalışmayanlar (Ort. 2,52) arasında olduğu belirlenmiştir. Yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin yerel halkın meslek durumlarına ait olan ortalama değerlerden hareketle; Ordu ilindeki özel sektör çalışanlarının (Ort. 2,89) çalışmayanlara (Ort. 2,52) oranla yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 31. Yerel Halkın Gelir Durumları ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek ve Alt Boyutlar	Gelir Durumu	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	A. Asgari ücretten az	3,73	0,86	1,017	0,385	-
	B. Asgari ücret-3500 TL	3,79	0,77			
	C. 3501 tl-5000 TL	3,65	0,99			
	D. 5001 TL ve üzeri	3,61	0,92			
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	A. Asgari ücretten az	3,21	1,04	1,233	0,297	-
	B. Asgari ücret-3500 TL	3,17	0,96			
	C. 3501 TL-5000 TL	3,06	0,98			
	D. 5001 TL ve üzeri	3,35	1,12			
Genel Kırsal Turizm Etkileri	A. Asgari ücretten az	3,53	0,71	0,645	0,586	-
	B. Asgari ücret-3500 TL	3,55	0,62			
	C. 3501 tl-5000 TL	3,43	0,76			
	D. 5001 TL ve üzeri	3,51	0,78			

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın gelir durumları ile kırsal turizm ölçeğinin alt boyutlarına ve genel etkilerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın gelir durumları ile olumlu kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,385 > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın gelir durumları ile olumsuz kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,297 > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın gelir durumları ile kırsal turizmin genel etkileri algıları arasında ($p=0,586 > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 32. Yerel Halkın Gelir Durumları ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek	Gelir Durumu	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Yaşam Kalitesi	A. Asgari ücretten az	2,50	0,93	8,805	0,000	B>A C>A D>A
	B. Asgari ücret-3500 TL	2,83	0,93			
	C. 3501 TL-5000 TL	3,02	0,95			
	D. 5001 TL ve üzeri	2,96	1,05			

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın gelir durumları ile yaşam kalitelerine ilişkin

elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın gelir durumları ile yaşam kaliteleri arasında ($p=0,000<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır.

Yerel halkın yaşam kalitelerine ilişkin tespit edilen anlamlı farklılığın hangi gelir grupları arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni Testi yapılmıştır. Bonferroni testi sonuçlarına göre:

- Aylık geliri asgari ücretten az olan yerel halk (Ort. 2,50) ile aylık asgari ücret-3500 tl geliri olan yerel halk (Ort. 2,83) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin yerel halkın gelir durumlarına ait olan ortalama değerlerden hareketle; aylık asgari ücret-3500 tl arasında gelire sahip olan yerel halkın (Ort. 2,83) aylık asgari ücret kazanan yerel halka (Ort. 2,50) oranla yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Aylık geliri asgari ücretten az olan yerel halk (Ort. 2,50) ile aylık 3501-5000 tl kazanan yerel halk (Ort. 3,02) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin yerel halkın gelir durumlarına ait olan ortalama değerlerden hareketle; aylık 3501-5000 tl arasında kazanan yerel halkın (ort. 3,02) aylık asgari ücret kazanan yerel halka (Ort. 2,50) oranla yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.
- Aylık geliri asgari ücretten az olan yerel halk (Ort. 2,50) ile aylık 5001 tl ve üzeri kazanan yerel halk (Ort. 2,96) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin yerel halkın gelir durumlarına ait olan ortalama değerlerden hareketle; aylık 5001 tl ve üzeri kazanan yerel halkın (Ort. 2,96) aylık asgari ücret kazanan yerel halka (Ort. 2,50) oranla yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 33. Yerel Halkın İkamet Ettiği Süre ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek ve Alt Boyutlar	İkamet Edilen Süre	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	A. 1-5 yıl arası	3,62	0,98	0,820	0,441	-
	B. 6-10 yıl arası	3,73	0,83			
	C. 11 yıl ve üzeri	3,74	0,85			
	A. 1-5 yıl arası	3,06	1,03			

Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	B. 6-10 yıl arası	3,14	1,00	1,675	0,188	-
	C. 11 yıl ve üzeri	3,26	1,03			

Tablo 33 (Devam). Yerel Halkın İkamet Ettiği Süre ile Kırsal Turizm Etkileri Algılarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Genel Kırsal Turizm Etkileri	A. 1-5 yıl arası	3,40	0,78	1,874	0,154	-
	B. 6-10 yıl arası	3,50	0,59			
	C. 11 yıl ve üzeri	3,55	0,71			

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın ikamet ettiği süre ile kırsal turizm ölçeğinin alt boyutlarına ve genel etkilerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın Ordu ilindeki ikamet süresi ile olumlu kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,441 > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın Ordu ilindeki ikamet süresi ile olumsuz kırsal turizm etkileri algıları arasında ($p=0,188 > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.
- Yerel halkın Ordu ilindeki ikamet süresi ile kırsal turizmin genel etkileri algıları arasında ($p=0,154 > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır.

Tablo 34. Yerel Halkın İkamet Ettiği Süre ile Yaşam Kalitelerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi ve Bonferroni Testi Sonuçları

Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way Anova) Sonuçları						Bonferroni Testi Sonuçları
Ölçek	İkamet Edilen Süre	$\bar{x}$	S.S.	F	p	
Yaşam Kalitesi	A. 1-5 yıl arası	2,54	0,87	7,619	0,001	B>A B>C
	B. 6-10 yıl arası	3,08	0,91			
	C. 11 yıl ve üzeri	2,74	1,00			

$p < 0,05$

Ordu ilinde yaşayan yerel halkın ikamet ettiği süre ile yaşam kalitelerine ilişkin elde edilen “tek yönlü varyans analizi” sonuçlarına göre:

- Yerel halkın Ordu ilindeki ikamet süresi ile yaşam kaliteleri arasında ($p=0,001 < 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır.

Yerel halkın yaşam kalitelerine ilişkin tespit edilen anlamlı farklılığın hangi gelir grupları arasında olduğunu belirlemek amacıyla Bonferroni testi yapılmıştır. Bonferroni testi sonuçlarına göre:

- Ordu’da 1-5 yıl arası ikamet eden yerel halk (Ort. 2,54) ile 6-10 yıl arası ikamet eden yerel halk (Ort. 3,08) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin yerel halkın ikamet ettiği süre durumlarına ait olan ortalama değerlerden hareketle; Ordu’da 6-10 yıl arası ikamet eden yerel halkın (Ort. 3,08) 1-5 yıl arası ikamet eden yerel halka

(Ort. 2,54) oranla yaşam kaliteleri daha yüksektir.

- Ordu’da 6-10 yıl ikamet eden yerel halk (Ort. 3,08) ile 11 yıl ve üzeri ikamet eden yerel halk (Ort. 2,74) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yaşam kalitesi ölçeğine ilişkin yerel halkın ikamet ettiği süre durumlarına ait olan ortalama değerlerden hareketle; Ordu’da 6-10 yıl arası ikamet eden yerel halkın (Ort. 3,08) 11 yıl ve üzeri ikamet eden yerel halka (Ort. 2,74) oranla yaşam kaliteleri daha yüksektir.

3.6.6. Basit Korelasyon Analizi

Basit korelasyon analizi, iki değişken arasındaki ilişkinin düzeyini ve yönünü belirlemek için gerçekleştirilmektedir. Korelasyon katsayısı “r” ile gösterilmektedir ve $-1 \leq r \leq +1$ arasında değerler almaktadır. Basit korelasyon analizi sonucunda elde edilen rakamların büyüklüğü değişkenler arasındaki ilişkinin düzeyini belirlemektedir. Değişkenler arasındaki ilişki yönünü ise rakamların önündeki pozitif (+) veya negatif (-) işareti belirlemektedir. Korelasyon katsayısının pozitif olması ($r > 0$) değişkenler arasında doğru yönlü bir ilişki olduğu anlamına gelmektedir. Bir değişkene ait verilerin artması durumunda diğerinin de artması veya bir değişkene ilişkin verilerin azalması durumunda diğerinin de azalması doğru yönlü ilişkiyi tanımlamaktadır. Korelasyon katsayısının negatif olması ($r < 0$) değişkenler arasında ters yönlü bir ilişki olduğu anlamına gelmektedir. Bir değişkene ilişkin verilerin artması durumunda diğerinin azalması veya bir değişkene ait verilerin azalması durumunda diğerinin artması ters yönlü ilişkiyi tanımlamaktadır (Ural ve Kılıç 2021: 231).

Araştırmanın bu kısmında ölçekler arasındaki ilişkinin düzeyini ve yönünü belirlemek amacıyla “basit korelasyon analizi” yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi yorumlamada ise Pearson Korelasyon Katsayısından yararlanılmıştır. Kalaycı (2005: 116)’ya göre Pearson Korelasyon Katsayısının:

- 0,00-0,25 arasında olması çok zayıf düzeyde bir ilişki,
- 0,26-0,49 arasında olması zayıf düzeyde bir ilişki,
- 0,50-0,69 arasında olması orta düzeyde bir ilişki,
- 0,70-0,89 arasında olması yüksek düzeyde bir ilişki,

- 0,90-1,00 arasında olması ise çok yüksek düzeyde ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 35. Kırsal Turizm Ölçeği ve Alt Boyutları ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Basit Korelasyon Analizi Sonuçları

Kırsal Turizm Ölçeği ve Alt Boyutları		Yaşam Kalitesi
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	Pearson Correlation	0,321
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	539
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	Pearson Correlation	0,171
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	539
Genel Kırsal Turizm Etkileri	Pearson Correlation	0,338
	Sig. (2-tailed)	0,000
	N	539

p<0,01

Tablo 35'e göre elde edilen basit korelasyon analizi sonuçları değerlendirilecek olursa (Kalaycı, 2005: 116):

- Ordu ilinde yaşayan yerel halkın olumlu kırsal turizm etkileri algılarıyla yaşam kaliteleri arasında $p<0,01$ anlamlılık düzeyinde zayıf ($0,26<0,321<0,49$) ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre; Ordu ilinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin olumlu etkilerine yönelik algılarının artması durumunda yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde artacağı, yerel halkın kırsal turizmin olumlu etkilerine ilişkin algılarının azaldığı durumlarda ise yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde azalacağı çıkarımı yapılabilir.
- Ordu ilinde yaşayan yerel halkın olumsuz kırsal turizm etkileri algılarıyla yaşam kaliteleri arasında $p<0,01$ anlamlılık düzeyinde çok zayıf ($0,00<0,171<0,25$) ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre; Ordu ilinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin olumsuz etkilerine yönelik algılarının artması durumunda yaşam kalitelerinin de çok zayıf düzeyde artacağı, yerel halkın kırsal turizmin olumsuz yönlerine ilişkin algılarının azaldığı durumlarda ise yaşam kalitelerinin de çok zayıf düzeyde azalacağı çıkarımı yapılabilir.
- Ordu ilinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin genel etkileri algılarıyla yaşam kaliteleri arasında $p<0,01$ anlamlılık düzeyinde zayıf ($0,26<0,338<0,49$) ve pozitif doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre; Ordu ilinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin genel etkilerine yönelik algılarının artması durumunda yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde artacağı, yerel halkın kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algılarının azaldığı durumlarda ise yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde

azalacağı çıkarımı yapılabilir.

3.6.7. Basit Doğrusal Regresyon Analizi

Regresyon analizi, bir bağımlı değişken ile bu değişken üzerinde etkisi olduğu varsayılan bir veya daha fazla bağımsız değişken arasındaki ilişkinin matematiksel bir model ile açıklanmasıdır (Ural ve Kılıç, 2021: 237). Bu bağlamda korelasyon analizi neticesinde aralarında daha önceden ilişki olduğu belirlenen iki veya daha fazla değişkenden en az birinin bağımlı değişken (yordanan değişken), bir veya birden fazlasının ise bağımsız değişken (yordayan değişken) olarak veri seti üzerinde tanımlanması gerekmektedir (Seçer, 2015: 135). Başka bir deyişle “istatistiksel analizlerde, değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla korelasyon analizi ve değişkenlerin birbirini yordama düzeylerini araştırmak amacıyla da regresyon analizi gerçekleştirilmektedir” (Bursal, 2019: 129).

Regresyon analizinin öncelikli amacı bağımsız değişken/değişkenlerin bağımlı değişkeni anlamlı olarak yordayıp yordamadığını tespit etmektir ve elde edilen bulgular anlamlı düzeyde bir yordama gerçekleştiğini işaret ediyorsa bağımsız değişken/değişkenlerin bağımlı değişken üzerinde gözlenen değişimin ne kadarını açıkladıklarını belirlemektir. Basit doğrusal regresyon analizinde bir bağımlı ve bir bağımsız değişken mevcuttur ve iki değişken arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır (Seçer, 2015: 135-136).

Araştırmanın bu bölümünde, ölçekte yer alan bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni yordayıp yordamadığını tespit etmek ve eğer bir yordama söz konusu ise bu yordamanın bağımlı değişken üzerindeki açıklayıcılığının yüzdesini ortaya koymak amacıyla; bir bağımlı bir bağımsız değişken şeklinde regresyon analizi gerçekleştirmemize imkân veren “basit doğrusal regresyon analizi” kullanılmıştır. Bununla birlikte “basit doğrusal regresyon analizi” sonucunda elde edilen bulgular bu kısımda yorumlanmıştır.

Olumlu kırsal turizm etkileri bağımsız, yaşam kalitesi bağımlı değişken olmak üzere değişkenler arası doğrusal ilişkiyi test etmek, yaşam kalitesi değişkeninin ne kadarının olumlu kırsal turizm etkileri tarafından açıklanabildiğini araştırmak ve değişkenler arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak ifade etmek amacıyla “basit doğrusal regresyon analizi” yapılmıştır. Bu bağlamda elde edilen bulgular Tablo 36’da

verilerek akabinde yorumlamalar gerçekleştirilmiştir.

Tablo 36. Olumlu Kırsal Turizm Etkileri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Regresyonel İlişkiye Yönelik Bulgular

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken					
	Yaşam Kalitesi					
	B	Standart Hata	Beta	R ²	t	P (Anlamlılık)
(Sabit)	1,424	0,174			8,165	0,000
Olumlu Kırsal Turizm Etkileri	0,359	0,046	0,321	0,103	7,859	0,000
F=61,768; R= 0,321; R ² =0,103; p<0,01						

Tablo 36 incelendiğinde, Ordu ilinde yaşayan yerel halkın olumlu kırsal turizm etkileri algılarının yaşam kaliteleri üzerinde zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür (F=61,768; R=0,321; R²=0,103; p<0,01). Bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama oranı olan R² değeri 0,103 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç: Ordu ilinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin %10,3'ünün olumlu kırsal turizm etkileri ile açıklandığını göstermektedir. Standardize edilmiş (Beta) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde, yerel halkın olumlu kırsal turizm etkileri algılarının yaşam kaliteleri üzerinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Olumsuz kırsal turizm etkileri bağımsız, yaşam kalitesi bağımlı değişken olmak üzere değişkenler arası doğrusal ilişkiyi test etmek, yaşam kalitesi değişkeninin ne kadarının olumsuz kırsal turizm etkileri tarafından açıklanabildiğini araştırmak ve değişkenler arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak ifade etmek amacıyla “basit doğrusal regresyon analizi” yapılmıştır. Bu bağlamda elde edilen bulgular Tablo 37’de verilerek akabinde yorumlamalar gerçekleştirilmiştir.

Tablo 37. Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Regresyonel İlişkiye Yönelik Bulgular

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken					
	Yaşam Kalitesi					
	B	Standart Hata	Beta	R ²	t	P (Anlamlılık)
(Sabit)	2,240	0,136			16,476	0,000
Olumsuz Kırsal Turizm Etkileri	0,162	0,040	0,171	0,029	4,013	0,000

F= 16,103; R= 0,171; R²=0,029; p<0,01

Tablo 37 incelendiğinde, Ordu ilinde yaşayan yerel halkın olumsuz kırsal turizm etkileri algılarının yaşam kaliteleri üzerinde çok zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür (F= 16,103; R= 0,171; R²=0,029; p<0,01). Bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama oranı olan R² değeri 0,029 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç: Ordu ilinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin %2,9'unun olumsuz kırsal turizm etkileri ile açıklandığını göstermektedir. Standardize edilmiş (Beta) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde, yerel halkın olumsuz kırsal turizm etkileri algılarının yaşam kaliteleri üzerinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Genel kırsal turizm etkileri bağımsız, yaşam kalitesi bağımlı değişken olmak üzere değişkenler arası doğrusal ilişkiyi test etmek, yaşam kalitesi değişkeninin ne kadarının genel kırsal turizm etkileri tarafından açıklanabildiğini araştırmak ve değişkenler arasındaki ilişkiyi matematiksel olarak ifade etmek amacıyla “basit doğrusal regresyon analizi” yapılmıştır. Bu bağlamda elde edilen bulgular Tablo 38’de verilerek akabinde yorumlamalar gerçekleştirilmiştir.

Tablo 38. Kırsal Turizmin Genel Etkileri ile Yaşam Kalitesi Arasındaki Regresyonel İlişkiye Yönelik Bulgular

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken					
	Yaşam Kalitesi					
	B	Standart Hata	Beta	R ²	t	P (Anlamlılık)
(Sabit) Genel Kırsal Turizm Etkileri	1,120	0,201			5,582	0,000
	0,466	0,056	0,338	0,114	8,333	0,000
F=69,433; R=0,338; R ² =0,114; p<0,01						

Tablo 38 incelendiğinde, Ordu ilinde yaşayan yerel halkın genel kırsal turizm etkileri algılarının yaşam kaliteleri üzerinde zayıf düzeyde ve anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür (F=69,433; R=0,338; R²=0,114; p<0,01). Bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama oranı olan R² değeri 0,114 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç: Ordu ilinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin %11,4'ünün genel kırsal turizm etkileri ile açıklandığını göstermektedir. Standardize edilmiş (Beta) katsayısı ve t değerleri incelendiğinde, yerel halkın genel kırsal turizm etkileri algılarının yaşam

kaliteleri üzerinde anlamlı bir yordayıcısı olduğu söylenebilir.

3.7. Hipotez Sonuçları

Araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan hipotezlerin sonuç durumuna Tablo 39’da yer verilmiştir.

Tablo 39. Araştırma Hipotezlerinin Sonuç Durumu

HİPOTEZLER	SONUÇ
H1: Yerel halkın kırsal turizm algıları yaşam kalitelerini etkilemektedir.	Kabul
H1a: Yerel halkın olumlu kırsal turizm etkilerine ilişkin algıları yaşam kalitelerini etkilemektedir.	Kabul
H1b: Yerel halkın olumsuz kırsal turizm etkilerine ilişkin algıları yaşam kalitelerini etkilemektedir.	Kabul
H2a: Yerel halkın cinsiyet durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2b: Yerel halkın cinsiyet durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2c: Yerel halkın medeni durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2d: Yerel halkın medeni durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul
H2e: Yerel halkın ikamet ettiği yer ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2f: Yerel halkın ikamet ettiği yer ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2g: Yerel halkın yaş durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul
H2h: Yerel halkın yaş durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2ı: Yerel halkın eğitim durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2i: Yerel halkın eğitim durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2j: Yerel halkın meslek durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2k: Yerel halkın meslek durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul
H2l: Yerel halkın aylık gelir durumları ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red
H2m: Yerel halkın aylık gelir durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul
H2n: Yerel halkın Ordu ilinin merkez veya ilçesindeki ikamet süresi ile kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Red

H2o: Yerel halkın Ordu ilinin merkez veya ilçesindeki ikamet süresi ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır.	Kabul
--	--------------

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algıları ile yaşam kaliteleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Nicel araştırma yöntemi benimsenerek gerçekleştirilen çalışmada Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halktan geçerli 539 anket formu toplanmıştır. Elde edilen veriler üzerinde araştırmanın amaçları doğrultusunda analizler (açımlayıcı faktör analizi, mean analizi, normallik testi, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi, basit korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizi) gerçekleştirilmiştir.

Demografik Sonuçlar:

- Araştırmaya katılan yerel halkın 275'i (%51) erkek, 264'ü (%49) ise kadındır. Katılımcıların cinsiyet durumlarına bakıldığında, erkek katılımcı sayısı ile kadın katılımcı sayısının birbirine yakın olduğu görülmektedir ancak erkek katılımcı sayısının kadınlara oranla fazla olduğunu söylemek mümkündür.
- Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde, araştırmaya en fazla katılımın 171 kişi (%31,7) ile 18-25 yaş arası kişiler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu oranı sırasıyla; 26-35 yaş arası 157 kişi (%29,1), 36-45 yaş arası 101 kişi (%18,7), 46-60 yaş arası 74 kişi (%13,7) ve en düşük katılımcı yaş ortalamasına sahip olan 61 yaş ve üzeri 36 kişi (%6,7) takip etmektedir. Anket formlarının toplanma tarihinin koronavirüs pandemi sürecine denk gelmesi (24.07.2021-24.10.2021) açık alanlarda ve çevrimiçi ortamda yaşlı nüfusa ulaşımı zorlaştırmıştır. Bu bağlamda katılımcıların çoğunu genç ve orta yaş nüfus grubu kişilerin oluşturmaktadır ve katılımcıların yaşlarının büyüdükçe araştırmaya katılma oranlarının düştüğü görülmektedir.
- Katılımcıların medeni durumları incelendiğinde, 278 (%51,6) kişinin bekâr, 261 kişinin (%48,4) ise evli olduğu görülmektedir. Katılımcıların medeni durumları birbirine yakın değerler almış olsa da ankete katılanların çoğu bekârdır.

- Eğitim durumları açısından bakıldığında araştırmaya katılanların çoğunluğunu 232 kişi (%43) ile lisans mezunları oluşturmaktadır. Bu oranı sırasıyla; 116 kişi (%21,5) ile ilköğretim, 114 kişi (%21,2) ile lise, 77 kişi (%14,3) ile ise ön lisans mezunları takip etmektedir. Katılımcıların çoğunluğunu lisans düzeyinde eğitim alan kişilerin oluşturduğunu söylemek mümkündür.
- Yerel halkın meslek durumları incelendiğinde, araştırmaya en fazla katılımın 209 kişi (%38,8) ile özel sektör çalışanları tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu orana en yakın 110 kişiyi (%20,4) ise kamu çalışanları oluşturmaktadır. Çalışmadığını belirten 94 kişi (%17,4) bulunmaktayken bu oranları sırasıyla; 90 kişi (%16,7) ile öğrenci, 36 kişi (%6,7) ile ise emekliler takip etmektedir. Bu bulgular ışığında katılımcıların çoğunluğunun aktif bir iş hayatı olduğu görülmektedir. Ancak eğitim hayatına devam eden ve çalışmayan kitlenin toplamı da azımsanmayacak kadar çoktur.
- Ankete katılan yerel halkın aylık gelirleri incelendiğinde, 205 kişi (%38) ile çoğunluğun aylık gelirinin asgari ücretten az olduğu görülmektedir. Bu oranı sırasıyla; 151 kişi (%28,0) ile aylık asgari ücret-3500 TL arası kazananlar, 94 kişi (%17,4) ile aylık 5001 TL ve üzeri kazananlar, 89 kişi (%16,5) ile aylık 3501 TL-5000 TL arası kazananlar takip etmektedir. Yerel halkın aylık gelir ortalamasına işsizler, eğitim hayatına devam edenler ve asgari ücretin altında emekli maaşı alan kişiler yansımaktadır.
- Yerel halkın 355'i (%65,9) ilçede yaşarken, 184'ü (%34,1) ise merkezde yaşamaktadır. Katılımcıların çoğunluğu Ordu ilinin merkez olmayan ilçesinde ikamet etmektedir.
- Ankete katılan yerel halkın Ordu ilindeki yaşama süreleri incelendiğinde, 344 kişi (%63,8) ile katılımcıların çoğunluğunun 11 yıl ve üzeri Ordu'da yaşadığı görülmektedir. Bu oranı sırasıyla; 104 kişi (%19,3) ile 1-5 yıl arası Ordu'da yaşayanlar ve 91 kişi (%16,9) ile 6-10 yıl arası Ordu'da yaşayanlar takip etmektedir. Araştırmaya katılan yerel halkın çoğunluğunu uzun süre Ordu'da ikamet eden kişiler oluşturmaktadır.

Kırsal Turizme İlişkin Sonuçlar:

- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algılarının (Ort. 3,52) yüksek derecede olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgu ışığında yerel halkın kırsal turizm hakkında bilgi ve fikir sahibi olduğu çıkarımı yapılabilir. Bununla birlikte yerel halkın kırsal turizmin olumlu etkilerine ilişkin algılarının da yüksek düzeyde olduğu (Ort. 3,71), olumsuz kırsal turizm etkilerine ilişkin algılarının ise orta düzeyde (Ort. 3,20) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizme ilişkin bakış açılarının daha çok olumlu olduğu, kırsal turizmin olumsuz etkilerine ilişkin bakış açılarının ise kırsal turizmin olumlu etkilerine nazaran daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum bölgede kırsal turizmin gelişiminin yerel halk tarafından destekleneceği kanısını güçlendirmekle birlikte kırsal turizmin hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin yerel halk üzerinde etki oluşturduğu savını desteklemektedir. Bu araştırma kapsamında yerel halkın kırsal turizm etkileri algılarına yönelik elde edilen sonuçlara benzerlik gösteren çalışmalar şunlardır: Sezer, Küçükaltan ve Çakır (2013)'ın gerçekleştirdiği "Edirne-Çamlıca Beldesi'nde Kırsal Turizm ve Turizm Algısı" adlı çalışmada, Çamlıca Beldesi yerel halkının kırsal turizmin olumlu etkilerine ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Deniz (2016)'in gerçekleştirdiği "Kayaagıl Köyünde (Uşak) Turizmin Etkileri Üzerine Yerel Halkın Turizm Algısı" adlı çalışmada, yöre halkının çoğunluğunun kırsal turizme ilişkin algılarının olumlu yönde olduğunu tespit etmiştir. Salha, Cinnioğlu ve Demirkol (2020)'un gerçekleştirdiği "Evaluation of Local People's Perspective on Rural Tourism: Sample of Tekirdağ Province" adlı çalışmada ise Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi tarafından kırsal turizm eğitiminin verildiği köylerde yaşayan halkın kırsal turizm algısının olumlu veya olumsuz olup olmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgular neticesinde kırsal turizm eğitimi alan köylülerin kırsal turizmin olumlu etkilerine ilişkin algılarının yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

- Kırsal turizmin olumlu etkileri alt boyutu içerisindeki ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde, “Kırsal turizm, yeni turizm işletmeleri ile yerel ekonomiyi canlandırır ve çeşitlendirir” ifadesinin en yüksek ortalama değere (Ort. 3,95) sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın bölgede gerçekleştirilecek olan kırsal turizm yatırımlarının ekonomik çeşitlilik yaratacağına ve yerel ekonomiye olumlu etkilerinin olacağına inandıklarını göstermektedir. Aynı zamanda bu sonuç, “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada elde edilen kırsal turizmin olumlu etkileri alt boyutu ifadeleri ortalama değerleri sonucuna da benzerlik (Ort. 3,91) göstermektedir (Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen, 2012).
- Kırsal turizmin olumlu etkileri alt boyutu içerisindeki ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde, “Kırsal turizm, doğal çevreyi ve biyo-çeşitliliği korur” ifadesinin en düşük ortalama değere (Ort. 3,32) sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin doğal çevreyi ve biyolojik çeşitliliği koruyabileceği yönündeki algılamalarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Yerel halk ile kırsal turizm tüketicilerinin ortak buluşma alanı olan kırsal alanlar aynı zamanda birçok bitki ve hayvan türüne ev sahipliği yapmaktadır. Kırsal turizm çeşitlerinde ekolojik dengenin sağlanması ve sürdürülebilirliği kırsal turizm paydaşlarının sorumlu davranışlarına bağlıdır.
- Kırsal turizmin olumsuz etkileri alt boyutu içerisindeki ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde, “Kırsal turizm, kırsal bölgelerde emlak fiyatlarını artırır” ifadesinin en yüksek ortalama değere (Ort. 3,68) sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin kırsal alanlardaki emlak fiyatlarında spekülasyona neden olacağına inandıklarını göstermektedir. Aynı zamanda bu sonuç, “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmada elde edilen kırsal turizmin olumsuz etkileri alt boyutu ifadeleri ortalama değerleri sonucuna da benzerlik (Ort. 3,25) göstermektedir (Ayaz, Yeşiltaş ve Türkmen, 2012).

- Kırsal turizmin olumsuz etkileri alt boyutu içerisindeki ifadelerin ortalama değerleri incelendiğinde, “Kırsal turizm, kırsal bölgelerde sosyokültürel bozulmalara yol açar” ifadesinin en düşük ortalama değere (Ort. 2,79) sahip olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin kırsal alanlarda sosyokültürel bozulmalara yol açacağına yönelik algılamalarının orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Yerel halkın sosyokültürel değerlere ilişkin farkındalık sahibi olması bu değerlerin korunmasına ve geleceğe aktarılmasına yardımcı olmaktadır. Kırsal turizmin, otantikliğini koruyan yerel sakinlerin sosyokültürel yapısını zedelemekten gelişim göstermesi beklenilmektedir.
- Yerel halkın yaş durumları ile olumsuz kırsal turizm etkileri algıları arasında anlamlı bir fark mevcuttur. 36-45 yaş arasında olan yerel halkın (Ort. 3,52) olumsuz kırsal turizm etkilerine ilişkin algılarının hem 18-25 yaş arası olan yerel halka (Ort. 3,13) hem de 26-35 yaş arasında olan yerel halka (Ort. 3,04) oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Ordu’daki 36-45 yaş arasında olan yerel halkın gençlere oranla olumsuz kırsal turizm etkilerine ilişkin algıları daha yüksektir. Orta yaş grubu olarak nitelendirebileceğimiz 36-45 yaş arası yerel halkın kırsal turizme daha temkinli yaklaştıkları görülmektedir. Bu yaklaşımın geçmişte edinilen tecrübelerden kaynaklı gelişim gösterip göstermediği irdelenebilir ve sorgulanabilir.
- Yerel halkın yaş durumları ile kırsal turizmin genel etkileri algıları arasında anlamlı bir fark vardır. 36-45 yaş arasında olan yerel halkın (Ort. 3,70) 26-35 yaş arası olan yerel halka (Ort. 3,38) oranla kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.
- Ordu ilinin merkez ve ilçesinde yaşayan yerel halkın eğitim durumları ile olumsuz kırsal turizm etkileri algıları arasında anlamlı bir fark vardır. Lisans mezunu olan yerel halkın (Ort. 3,36) ilköğretim mezunu olan yerel halka (Ort. 3,04) oranla olumsuz kırsal turizm etkileri algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, kişilerin kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin geliştirdikleri bakış açılarının sahip oldukları eğitim seviyesiyle de alakalı olduğunu göstermektedir.

Bir bölgede herhangi bir turizm çeşidinin uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği ev sahibi konumunda olan yerel halkın onayıyla mümkün olmaktadır. Günümüzde yerel halk da turistik tüketiciler gibi; bir taraftan turizmin faydalarından doğrudan veya dolaylı bir şekilde yararlanmayı arzu etmekteyken, diğer taraftan turizmin kaçınılmaz olarak oluşturduğu olumsuz etkileri minimum düzeyde hissetmek istemektedirler. Kırsal kalkınmanın lokomotifi olarak görülen kırsal turizm, kırsal alanlarda birçok olumlu ve olumsuz etkiler meydana getirmektedir. Kırsal turizmin ortaya çıkardığı olumlu etkiler yerel halkın kırsal alanlarda gerçekleştirilmek istenen turizm biçimlerine verdikleri desteğin artmasını sağlarken, kırsal turizmin olumsuz çıktıları ise yerel halkın kırsal alanlarda gerçekleştirilmek istenen turizm çeşitlerine verdiği desteğin azalmasına veya yerel halkın tamamen turizme karşı olmalarına sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla alternatif turizm formları arasında yer alan kırsal turizmin etkin bir şekilde gelişim göstermesi ve sürdürülebilirliği yerel halkın kırsal turizme ilişkin geliştirdiği algı neticesinde şekillenmektedir.

Yaşam Kalitesine İlişkin Sonuçlar:

- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin orta düzeyde olduğu (Ort. 2,76) saptanmıştır. Elde edilen bu bulgu ışığında Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın ortalama düzeyde bir yaşam kalitesine sahip olduğu söylenebilir.
- Yaşam kalitesi ölçek ifadeleri incelendiğinde, “Turizmin gelişmesi yaşam kalitesini olumlu yönde etkiledi” ifadesinin en yüksek ortalama değeri (Ort. 3,29) aldığı görülmektedir. Bu sonuç, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın bölgede gelişen turizmin yaşam kalitelerine orta düzeyde olumlu etki yaratabileceğine inandıklarını göstermektedir. Bu bağlamda yerel halkın turizmin olumlu etkilerini daha fazla hissetmeye ihtiyaç duyduklarından bahsedilebilir.
- Yaşam kalitesi ölçeğinin en düşük ortalama değere sahip olan ifadesi ise (Ort. 2,31) “Birçok pahalı şeyi karşılayabilirim” ifadesi olmuştur. Bu sonuç, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın maddi durumlarının pahalı şeyler almak için çok da elverişli olmadığını göstermektedir.

Kişilerin satın alma güçleri yaşam kaliteleri algılarının oluşmasında önemli bir yere sahiptir (Campbell, Converse ve Rodgers, 1976).

- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın medeni durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılık mevcuttur. Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın evli olanlarının (Ort. 2,85) bekârlara oranla (Ort. 2,68) yaşam kaliteleri daha yüksektir. Literatür incelendiğinde evli olmanın veya bir eş ile birlikte yaşamının kişinin yaşam kalitesini arttırdığı görülmektedir (Ganz, Jack Lee ve Siau, 1991; Baydur, 2001; Avcı ve Pala, 2004; Luttik vd., 2006; Perim, 2007). Daha düzenli bir hayat, yalnızlık algısındaki düşüş ve hayatı her anlamda paylaşabilecek bir eşe sahip olmak, kişilerin evliliği yaşam kalitesini arttıran bir unsur olarak görmelerine sebep olabilir.
- Yerel halkın meslek durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Ordu ilinin merkez ve ilçesindeki yerel halkın özel sektörde çalışanlarının (Ort. 2,89) çalışmayanlara (Ort. 2,52) oranla yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Düzenli bir gelire sahip olan özel sektör çalışanlarının hiç çalışmayan yerel halka oranla ekonomik olarak daha fazla imkâna sahip olmasının elde edilen bu sonuç üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir.
- Yerel halkın gelir durumları ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. Aylık geliri asgari ücretten düşük olan yerel halkın yaşam kaliteleri asgari ücretin üzerinde aylık gelir sahibi olan yerel halka oranla daha düşük olarak saptanmıştır. Literatür incelendiğinde birçok çalışma kişilerin gelirinin arttıkça yaşam kalitelerinin de yükseldiğini göstermektedir (Zhang vd., 2015; Hassan, Ahmed ve Arshad, 2017; Thangiah vd., 2020; Arslan ve Çetin Aslan, 2022). Bu bağlamda Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın maddi gücünün arttığında yaşam kalitelerinin de yükseldiği görülmektedir.
- Yerel halkın Ordu ilinin merkez veya ilçelerinde ikamet süresi ile yaşam kaliteleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmıştır. 6-10 yıl arası Ordu'da ikamet eden kişilerin hem 1-5 yıl hem de 11 yıl üzeri ikamet eden kişilere nazaran yaşam kalitelerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yaşam kalitesi bireyin hayatına ilişkin nesnel değişkenlere ve bireyin kendi algısının doğrultusunda şekillenen öznel değişkenlere bağlı olarak gelişen çok boyutlu bir kavramdır (Dissart ve Deler, 2000: 138). Altıntaş (2021: 39)'a göre farklı disiplinlere araştırma konusu olan yaşam kalitesi kavramının tanımlanmasında, boyutlandırılmasında ve ölçülmesinde birden fazla yaklaşım mevcuttur. Bireylerin iç ve dış dünyalarından yola çıkarak kendi konumlarına ilişkin geliştirdikleri algı yaşam kalitelerini oluşturmaktadır. Dolayısıyla aynı koşul, durum veya olay farklı kişilerin yaşam kaliteleri üzerinde farklı düzeyde ve yönde etkilere sahip olabilmektedir. Bireysel ve toplumsal esenliği nitelemek için kullanılan yaşam kalitesi, günümüzde kişilerin, toplumların veya ülkelerin ulaşmak istedikleri hedefler arasında yer almaktadır.

Kişilerin yaşam kalitesi üzerinde farklı birçok unsur etkili olabilmektedir. Turizm sektörünün oluşturduğu olumlu veya olumsuz etkiler de bu unsurlar arasında yer almaktadır. Günümüzde turizm paydaşlarının yaşam kalitesi önemli bir çalışma konusu haline gelmiştir. Turizmin etkin bir şekilde sürdürülmesi adına özellikle ev sahibi toplum olarak görülen ve turizmin olumsuz sonuçlarından en fazla etkilenen kesim olan yerel halkın yaşam kalitelerinin düşürülmemesi aksine artırılması gerekmektedir. Yerel halkın turizm için desteğinin alınması hususunda yaşam kaliteleri de belirleyici bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

İlişkisel Analizlere Yönelik Sonuçlar:

- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın olumlu kırsal turizm etkileri algılarıyla yaşam kaliteleri arasında zayıf düzeyde pozitif doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Bu sonuç; yerel halkın kırsal turizmin olumlu etkilerine yönelik algılarının artması durumunda yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde artacağını, yerel halkın kırsal turizmin olumlu etkilerine ilişkin algılarının azaldığı durumlarda ise yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde azalacağını göstermektedir. Bağımlı değişkenin bağımsız değişkeni açıklama oranı incelendiğinde, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin %10,3'ünün kırsal turizmin olumlu etkileri ile açıklandığını söylemek mümkündür.

- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın olumsuz kırsal turizm etkileri algılarıyla yaşam kaliteleri arasında çok zayıf düzeyde pozitif doğrusal ilişki bulunmaktadır. Bu sonuç; yerel halkın kırsal turizmin olumsuz etkilerine yönelik algılarının artması durumunda yaşam kalitelerinin de çok zayıf düzeyde artacağını, yerel halkın kırsal turizmin olumsuz yönlerine ilişkin algılarının azaldığı durumlarda ise yaşam kalitelerinin de çok zayıf düzeyde azalacağını göstermektedir. Bağımlı değişkenin bağımsız değişkeni açıklama oranı incelendiğinde, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin %2,9'unun kırsal turizmin olumsuz etkileri ile açıklandığını söylemek mümkündür.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın genel kırsal turizm etkileri algılarıyla yaşam kaliteleri arasında zayıf düzeyde pozitif doğrusal ilişki bulunmaktadır. Bu sonuç; yerel halkın kırsal turizmin genel etkilerine yönelik algılarının artması durumunda yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde artacağını, yerel halkın kırsal turizmin genel etkilerine ilişkin algılarının azaldığı durumlarda ise yaşam kalitelerinin de zayıf düzeyde azalacağını göstermektedir. Bağımlı değişkenin bağımsız değişkeni açıklama oranı incelendiğinde, Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin %11,4'ünün kırsal turizmin genel etkileri ile açıklandığını söylemek mümkündür.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizme ilişkin algıları yaşam kalitelerini etkilemektedir. Literatür incelendiğinde turizmin yerel halkın yaşam kalitesini etkilediği savını destekleyen birçok akademik çalışma ortaya koyulmuştur (Milman ve Pizam, 1988; Aref, 2011; Renda, Mendes ve Valle, 2011; Kim, Uysal ve Sirgy, 2012; Türker vd., 2016; Eser, Çelik ve Yıldız, 2018; Özer ve Ataman, 2020; Özyurt ve Gülmez, 2020). Ancak spesifik olarak kırsal turizmin yerel halkın yaşam kalitesini etkilediğini kanıtlar nitelikteki nicel araştırma sayısı oldukça düşüktür. Bu bağlamda gerçekleştirilmiş olan bu tez çalışmasının kırsal turizm ve yaşam kalitesi değişkenlerini inceleyecek olan araştırmacılara yol gösterici olduğu ve ilgili literatüre zenginlik kattığı düşünülmektedir.

Öneriler:

Bu çalışmadan elde edilen bulgular ışığında geliştirilen önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Türkiye’de kırsal turizm faaliyetleri gerçekleştirilmektedir ancak kırsal turizme ilişkin ayrı bir istatistik tutulmamaktadır (Demirtaş, 2020: 205). Kırsal turizme ilişkin kapsamlı bir şekilde istatistik tutulmasını güçleştiren birçok faktör olsa da bu sorunun üzerine gidilmesi gerekmektedir. Ordu ili birçok kırsal turizm arz kaynağına ve işletmelerine sahiptir. Kırsal turizme ilişkin kapsamlı istatistiki verilerin toplanması adına Ordu ili pilot bölge seçilebilir ve kırsal turizm istatistiklerine ulaşmak için günümüz teknolojik gelişmelerinden de faydalanılarak ideal bir sistem geliştirilebilir.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halk üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada yerel halkın kırsal turizmin olumsuz etkilerine ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kırsal turizmin sürdürülebilir olması adına yerel halkın kırsal turizmin olumsuz etkilerine ilişkin algılarının kırılması gerekmektedir. Bu bağlamda yerel halkın kırsal turizmin olumlu etkilerinden daha fazla yararlanmasını sağlayacak teşvik programları geliştirilebilir ve kırsal turizmin olumsuz etkilerinin daha iyi minimize edilmesi adına yeni yöntemler geliştirilebilir.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin kırsal bölgede emlak fiyatlarında artışa sebep olacağına ilişkin algılarının yüksek olduğu görülmektedir. Kırsal turizmin kırsal alanlarda emlak fiyatları artışında spekülasyon yaratmasının önlenmesi adına hukuki yönden adımlar atılması gerekmektedir.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halk kırsal turizmin dışarıdan gelen zengin girişimciler tarafından kırsal bölgenin sömürülmesine neden olacağına ilişkin algıları orta düzeydedir. Bu bağlamda girişimciler kırsal alanlarda turizme yönelik gerçekleştirmek istediği çalışmalar hakkında şeffaf bir şekilde yerel sakinlere bilgi vermelidir. Bununla birlikte yerel halkın dışarıdan gelen girişimcileri desteklemeleri adına gerçekleştirilmek istenen kırsal turizm işletmelerinin

kurulumunda ve işletilmesinde çeşitli eğitimlerle aktif rol almaları sağlanabilir. Aynı zamanda dışarıdan gelen girişimcilerin bölgeyi sömürmesinin önüne geçmek adına denetim mekanizmasının kurulması ve bu anlamda yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin kırsal yollarda trafik sıkışıklığı yaratacağına ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kırsal turizmin etkin bir şekilde uygulanmasının ulaşım imkânlarına bağlı olduğunun altını çizmek gerekmektedir. Dolayısıyla bölgede bulunan kırsal turizm arz kaynaklarının tespiti gerçekleştirildikten sonra öncelikli olarak ulaşım imkânlarının kolaylaştırılması ve yetersiz olarak görülen yerlerde iyileştirmeler ve geliştirmeler yapılması gerekmektedir.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin doğal çevrenin bozulmasına ve kirlenmesine neden olacağına ilişkin algıları orta düzeydedir. Bu bağlamda kırsal turizm faaliyetlerinin ve işletmelerinin doğaya zarar verip vermediği sık periyotlarla denetlenmelidir. Doğayla uyumlu olmayan ve doğaya zarar veren kuruluşlar hakkında yaptırımların ağırlaştırılması sağlanmalıdır. Çevreye duyarlı kırsal turizm işletmeleri ise tatmin edici teşviklerle desteklenmelidir. Bununla birlikte bölge halkının yaşadıkları doğal alanların değeri hakkında hassasiyet sahibi olmaları ve bu konuda yüksek bilinç düzeyine erişmeleri adına kırsal turizmin gerçekleştirildiği veya gerçekleştirilmek istendiği alanlarda yerel sakinlere çevre ile ilgili eğitimler verilmelidir. Yerel sakinlere olduğu kadar kırsal turizm işletmelerinde çalışanlara ve bu işletmelerin sahiplerine de konuyla ilgili eğitimler verilmelidir. Kırsal turizm tüketicilerinin çevreyi olumsuz etkilememesi adına ise kırsal turizm işletmelerinde birçok alana çevre ile ilgili uyarı levhaları yerleştirilmeli ve yasaların turistik tüketicilerin çevreye zarar verdikleri durumlarda da caydırıcı etkisinin olması sağlanmalıdır.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın kırsal turizmin bölgede sosyokültürel bozulmalara yol açacağına ilişkin algılarının orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu bağlamda kırsal alanlarda gerçekleştirilmek istenen turizm biçimlerinde yerel halkın sosyolojik

yapısına uygun aksiyon alınması gerekmektedir. Yerel halkın kendilerine özgü yaşam tarzlarının kırsal turizmin olumsuz sonuçlarından minimum düzeyde etkilenmesi sağlanmalıdır. Bununla birlikte unutulmaya yüz tutmuş olan somut veya soyut kültürel mirasların tespit edilmesi ve korunmasına yönelik olarak uygulamalar da hayata geçirilmelidir.

- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın yaşam kalitelerinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte yerel halkın olumlu kırsal turizm etkilerine ilişkin algıları ile yaşam kaliteleri arasında pozitif doğrusal bir ilişki tespit edilmiştir. Dolayısıyla yerel halkın kırsal turizmin olumlu etkilerine ilişkin algılarının artması durumunda yaşam kalitelerinin de yükseleceği göz önünde bulundurularak etkin kırsal turizm politikaları geliştirilerek, insanların kırsal turizm etkinliklerinde daha aktif rol almaları ve daha fazla zaman geçirmeleri sağlanmalıdır.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın aylık gelirleri arttıkça yaşam kalitelerinin de yükseldiği tespit edilmiştir. Kırsal alan sakinlerinin kırsal turizmin ekonomik getirilerinden maksimum fayda sağlamalarına yönelik girişimlerde bulunulmalıdır.
- Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halkın bölgede turizmin gelişiminin yaşam kalitelerini olumlu yönde etkilediğine ilişkin algıları orta düzeydedir. Bu bağlamda yerel halkın yaşam kalitelerinin artırılması hususunda gelişim gösteren turizm faaliyetlerinden beklenti içerisinde olduklarını söylemek mümkündür. Bu beklentinin karşılanması adına kırsal turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi ve doğa ile uyumlu tesislerin sayısının bölgenin taşıma kapasitesi de göz önünde bulundurularak artırılması gerekmektedir.
- Bu çalışmada, araştırma verilerine ulaşmak için kullanılan anketlerin toplanma tarihinin (24.07.2021-24.10.2021) koronavirüs pandemi sürecine denk gelmesi yaşlı nüfusa ulaşımı zorlaştırmıştır. Bu bağlamda çalışmaya katılan popülasyonun çoğunluğunu genç ve orta yaş grubu oluşturmaktadır. Çalışmanın daha elverişli koşullarda yaşlı nüfus popülasyonun da dengelenerek gerçekleştirilmesi ve elde edilen sonuçların bu çalışma ile kıyaslanması sağlanabilir.

- Araştırma verileri sadece Ordu ilinin merkez ve ilçelerinde yaşayan yerel halktan elde edilmiştir. Bu bağlamda benzer akademik çalışmaların gelecekte de aynı veya farklı lokasyonlarda, bu çalışma için kullanılan ölçüm araçlarıyla veya aynı değişkenler üzerinde farklı ölçüm araçları kullanılarak gerçekleştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Agustin, S. T., and Fernandez-Betancort, H. (2016). Alternative Tourism. In Jafari, J., Xiao, H. (Eds.), *Encyclopedia of Tourism* (pp. 27-30). Cham: Springer.
- Ahipaşaoğlu, S., ve Çeltek, E. (2006). *Sürdürülebilir Kırsal Turizm*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akça, H., Esengün, K., ve Sayılı, M. (2001). Kırsal Alanların Kalkınmasında Kırsal Turizmin Rolü. *Standard Dergisi*, (470), 29-35.
- Akın Acuner, Ş. (2006). Turizmde Sürdürülebilirlik Anlayışı İçerisinde Alternatif Turizm Türlerinin Yeri. *Verimlilik Dergisi*, (4).
- Akıncı Ekiztepe, B. (2021). *Kırsal Yoksulluk ve Kırsal Turizm: Dünya’da ve Türkiye’de Uygulamalar (Aşağı Büyük Menderes Havzası Örneği)*. H. Çeken (Editör). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akova, İ. (1995). Akarsu Turizmi. *Türk Coğrafya Dergisi*, (30), 393-407.
- Akpınar Külekçi, E. (2012). *Oltu ve Olur (Erzurum) İlçeleri Doğal ve Kültürel Kaynaklarının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Akpınar Külekçi, E., ve Sezen, I. (2018). Bir Ekoturizm Aktivitesi Olarak Mağara Turizmi; Erzurum İli Elmalı Mağarası Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 3(1), 66-75.
- Akputat, N. A. (2015). Ödemiş’in Kırsal Turizm Arz Kaynakları Açısından Değerlendirilmesi ve Öneriler. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5(2): 84-91.
- Akyüz, H., Yaşartürk, F., Aydın, İ., Zorba, E., ve Türkmen, M. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(Special Issue 2), 253-262.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altıntaş, V. (2021). *Turizm ve Yaşam Kalitesi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altun, S., ve İnceoğlu, M. (2010). Tatil Amaçlı Konaklama Tesislerinde Zamana Bağlı Değişim. *İTÜDERGİSİ/a*, 5(2), 91-96.

- Andereck, K. L., and Nyaupane, G. P. (2011). Exploring the Nature of Tourism and Quality of Life Perceptions Among Residents. *Journal of Travel Research*, 50(3), 248-260.
- Arahi, Y. (1998). Rural Tourism in Japan: The Regeneration of Rural Communities. Erişim Adresi: https://www.fftc.org.tw/htmlarea_file/library/20110726130209/eb457.pdf. Erişim Tarihi: 20.12.2021.
- Aref, F. (2011). The Effects of Tourism on Quality of Life: A Case Study of Shiraz, Iran. *Life Science Journal*, 8(2), 26-30.
- Arpacı, Ö., Zengin, B., ve Batman, O. (2012). Karaman'ın Mağara Turizmi Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 59-64.
- Arslan, A., ve Çetin Aslan, E. (2022). Gelirin Yaşam Kalitesi Düzeyine Etkisinin Araştırılması. Antalya, Türkiye: 22-24 Nisan, 2022, ss. 365-372.
- Arslaner, E., ve Erol, G. (2017). Alternatif Turizmin Bazı Türleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(4), 422-438.
- Atalay, R., ve Ünüvar, Ş. (2019). Yerli Ziyaretçilerin ve Halkın Alternatif Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisine Yönelik Algısı: Beyşehir Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(2), 469-480.
- ATSO (2015). Erişim Adresi: <http://www.atso.org.tr/detay/2/3/9/4137/atso-%E2%80%9Calternatif-kirsal-turizm-projesi%E2%80%9D-tamamlandi.html>. Erişim Tarihi: 24.12.2021.
- Avcı, K., ve Pala, K. (2004). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesinde Çalışan Araştırma Görevlisi ve Uzman Doktorların Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30(2), 81-85.
- Avcı, N. (2018). Turizmin Yöre Halkının Yaşam Kalitesine Etkileri: Çeşme İlçesi Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 164-174.
- Ayaz., N., Yeşiltaş, M., ve Türkmen, F. (2012). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Kırsal Turizme Bakış Açıları ve Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1), 103-112.

- Aydın, O. (2012). AB’de Kırsal Turizmde İlk 5 Ülke ve Türkiye’de Kırsal Turizm. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 39-46.
- Aydiner Boylu, A., ve Paçacıoğlu, B. (2016). Yaşam Kalitesi ve Göstergeleri. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 8(15), 137-150.
- Aylan, F. K. (2019). *Sorumlu Turizmin Destinasyon Rekabetçiliğine ve Yaşam Kalitesine Etkisi Üzerine Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aytüre, S. (2013). Avrupa Birliği’nde Kırsal Turizm Politikası ve Aksaray’da Uygulanabilirliği. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 7-23.
- Bahtiyar Karadeniz, C., ve Sarı, S. (2018). Ordu İlinin Doğal Kaynaklarına Dayılı Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 11(61), 741-759.
- Bakırcı, M. (2006). Avrupa Birliği Yeni Dönem Kırsal Kalkınma Politikası, Türkiye’nin Uyumu ve Yaratacağı Etkiler. *Türk Coğrafya Dergisi*, (47), 45-74.
- Baldıran, Ş. (2021). Kırsal Kalkınma Aracı Olarak Turizm ve Türkiye’de Kırsal Turizm Yatırımlarının Desteklenmesine Dönük Uygulamalar. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi (IRTAD) E-ISSN: 2602-4462*, 5(1).
- Balık, İ. (2017). Ordu’da Kıyı Alanı Kullanımı ve Denizel Ekosisteme Etkileri. *Kent Akademisi*, 10(29), 31-47.
- Baydur, H. (2001). *Soma Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketi Tesislerinde Çalışan İşçilerde Bazı Sosyodemografik Faktörlerle Yaşam Kalitesinin İlişkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Baykal, F., ve Toprak, M. A. (2010). Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm: Bozdoğan (Aydın) İçin Bir Araştırma. S. Sürgevil (Editör). *Bozdoğan Çevre ve Kültür Sempozyumu*. İzmir, Türkiye: 13-15 Mayıs, 2010, ss. 41-82.
- Berk, A., ve Akdemir, Ş. (2006). Impacts of Rural Development Projects on Rural Areas in Turkey: A Study on Yozgat Rural Development Project. *Journal of Applied Sciences*, 6(9), 1892-1899.
- Beshiri, R. (2005). Rural and Small Town Canada Analysis Bulletin: A Visit to Canada's Countryside: Rural Tourism. Erişim Adresi:

<https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/21-006-x/21-006-x2005005-eng.pdf>.

Erişim Tarihi: 06.06.2021.

- Björk, P. (2000). Ecotourism From a Conceptual Perspective an Extended Defination of a Unigue Tourism Form. *International Journal of Tourism Research*. 2(3),189-202.
- Bolechová, B., Kršák, B., Sidor, C., & Štrba, L. (2022). Development of Cave Tourism in the Domica Area in Slovakia. Erişim Adresi: <https://pea.lib.pt.hu/handle/pea/33844>. Erişim Tarihi: 18.10.2021.
- Bowling, A. (2003). Current State of the Art in Quality of Life Measurement. In A. J. Carr, I. J. Higginson and P. G. Robinson (Eds.), *Quality of Life* (pp.1-8). London: BMJ Books.
- Bramwell, B. (2004). Mass Tourism, Diversification and Sustainability in Southern Europe's Coastal Regions. In B. Bramwell (Editor), *Coastal Mass Tourism* (pp. 1-31). Clevedon, Buffalo, Toronto, Sydney: Channel View Publications.
- Breiling, M. (2005). Rural Tourism: Experiences from Austria, Opportunities for Japan. *Landscape Planning and Horticulture. Journal of Awaji Shima Landscape Planning and Horticultural Academy ALPHA*, 7, 1.
- Brundtland, G. H., and Khalid, M. (1987). *Our Common Future*. New York: Oxford University Press.
- Buckley, R. (2010). *Adventure Tourism Management*. Amsterdam; Boston: Butterworth-Heinemann/Elsevier.
- Bursal, M. (2019). *SPSS ile Temel Veri Analizleri*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni Spss Uygulamaları ve Yorum*. (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö., ve Köklü, N. (2020). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. (24. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükşalvarcı, A., Şapcılar, M. C., ve Bayrakcı, S. (2016). Kalkınma Planları Kapsamında Turizm Endüstrisinin Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (11), 186-201.
- Campbell, A.C., Converse, P. E., and Rodgers, W. L. (1976). *The Quality of American Life*. New York: The RusselSage Founddation.

- Cawley, M., Marsat, J. B., and Gillmor, D. A. (2007). Promoting Integrated Rural Tourism: Comparative Perspectives on Institutional Networking in France and Ireland. *Tourism Geographies*, 9(4), 405-420.
- Cengiz, T., ve Çelem, H. (2003). Kırsal Kalkınmada Analitik Hiyerarşi Süreci (Ahs) Yönteminin Kullanımı. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 4(1), 144-153.
- Chase, L. (2019). Agritourism and Quality-of-Life for Farmers. In A. Campón-Cerro, J. Hernández-Mogollón and J. Folgado-Fernández (Eds.), *Best Practices in Hospitality and Tourism Marketing and Management A Quality of Life Perspective* (pp. 337-352). Cham: Springer.
- Chiran, A., Jităreanu, A. F., Gîndu, E., and Ciornei, L. (2016). Development of Rural Tourism and Agrotourism in Some European Countries. *Lucrări Ştiinţifice Management Agricol*, 18(1), 225-234.
- Cook, R. A., Hsu, C. H. C., and Taylor, L. L. (2018). *Tourism: The Business of Hospitality and Travel*. New York: Pearson.
- Coomber, L., and Lim, C. (2004). Farm Tourism: A Preliminary Study of Participants' Expectations and Perceptions of Farm Tours. In *2'nd International Congress on Environmental Modelling and Software*. Osnabrück, Germany: 14-17 June, 2004, pp. 1-5.
- Cummins, R. A. (1997). The Domain of Life Satisfaction: An Attempt to Order Chaos. *Social Indicator Research*, 33, 303-328.
- Çavuş, A., ve Dalyan, Ö. (2020). Locals' Views of Rural Tourism: A Case of Darende (Malatya/Turkey). *Atatürk University Journal of Faculty of Letters*, (65), 1-15.
- Çeken, H., Dalgın, T., ve Çakır, N. (2012). Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Kırsal Turizmin Gelişimini Etkileyen Faktörler ve Kırsal Turizmin Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 11-16.
- Çeken, H., Karadağ, L., ve Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Çelik Uğuz, S., ve Özbek, V. (2018). Destinasyon Sadakatini Etkileyen Faktörler: Bisiklet Turizmi ve Burhaniye Bisiklet Festivali Örneği. *International Review of Economics and Management*, 6(2), 84-102.

- Çelik, S. (2018). Alternatif Turizm. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 193-205.
- Çetinkaya Karafakı, F., ve Yazgan, M. E. (2012). Kırsal Turizme Kavramsal Yaklaşım, Kırsal Turizmin Önemi ve Etkileri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 55-58.
- Çoban, Ö., ve Karakuş, Y. (2019). Doğa Temelli Alternatif Turizm Türleri. Ş. Aydın ve D. Eren (Editörler). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık, ss.101-126.
- Demirezen, B. (2018). Tüm Yönleri ile Kırsal Turizm ve Kayseri İli Üzerine Bir Swot Analizi Çalışması. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 79-101.
- Demirtaş, N. (2011). Kırsal Turizmin 3 Boyutu ve Uygulamalardan Örnekler. Ş. Ünivar, G. İlker, M. Temizel ve A. Cabi (Editörler). *I. Uluslararası Turizm ve Otelcilik Sempozyumu*. Konya, Türkiye: 29 Eylül-1 Ekim, 2011, ss. 129-144.
- Demirtaş, N. (2020). Kırsal Turizm. R. Temizkan, D. Cankül ve F. Gökçe (Editörler). *Alternatif Turizm (Turizmin 41 Türü)*. Ankara: Detay Yayıncılık, ss. 201-213.
- Deniz, M. (2016). Kayaagıl Köyünde (Uşak) Turizmin Etkileri Üzerine Yerel Halkın Turizm Algısı. *Electronic Turkish Studies*, 11(18), 57-78.
- Devi, A. (2021). Understanding Tourism in Contemporary Global Context. *International Journal of Multidisciplinary Educational Research*, 10(7), 88-99.
- Diener, E., and Seligman, M. E. (2004). Beyond Money Toward an Economy of Well-Being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5(1), 1-31.
- Dissart, J. C., and Deller, S. C. (2000). Quality of Life in the Planning Literature. *Journal of Planning Literature*, 15(1), 135-161.
- Doğanay, H., ve Zaman, S. (2021). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- DOKAP (2016). Yeşil Yol Projesi. Erişim Adresi: <https://www.dokap.gov.tr/projeler/yesil-yol-projesi/1/Detay>. Erişim Tarihi: 24.12.2021.
- Dolnicar, S., Yanamandram, V., and Cliff, K. (2012). The Contribution of Vacations to Quality of Life. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 59-83.

- DPT (1963). Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1963-1967. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/Birinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1963-1967.pdf. Erişim Tarihi: 07. 03. 2022.
- DPT (1968). İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/İkinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1968-1972.pdf. Erişim Tarihi: 07.03.2022.
- DPT (1973). Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1977. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/Ucuncu_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1973-1977.pdf. Erişim Tarihi: 07.03.2022.
- DPT (1979). Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1979-1983. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/Dorduncu_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1979-1983.pdf. Erişim Tarihi: 07.03.2022.
- DPT (1985). Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/Besinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1985-1989.pdf. Erişim Tarihi: 07.03.2022.
- DPT (1990). Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990- 1994. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/Altinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1990-1994.pdf. Erişim Tarihi: 07.03.2022.
- DPT (1996). Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-200. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/Yedinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-1996-2000.pdf. Erişim Tarihi: 07.03.2022.
- DPT (2001). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/Sekizinci_Bes_Yillik_Kalkinma_Planı-2001-2005.pdf. Erişim Tarihi: 08.03.2022.
- DPT (2007). Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013. Erişim Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wpcontent/uploads/2021/12/Dokuzuncu_Kalkinma_Planı-2007-2013.pdf. Erişim Tarihi: 08.03.2022.
- Ebrahimi, M. S., and Eizad, E. (2014). Effects of Rural Tourism: A Case Study of Iran. *International Journal of Current Life Sciences*, 4(2), 285-288.
- Edisan, Z., ve Kadioğlu, F. (2013). Yaşam Kalitesi Kavramının Antik Dönemdeki Öncülleri. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 3(3), 1-4.

- Egballi, N., and Bakhsh, A. (2011). Effects of Positive and Negative Rural Tourism (Case Study: Rural Semnan Province). *Journal of Geography and Regional Planning*, 4(2), 63-76.
- Egresi, I. (2016). *Alternative Tourism in Turkey*. Cham: Springer International Publishing.
- Eken İnan, S. (2020). Doğa Turizmi. A. Bilge ve A. Cabi (Editörler). *Turizm Türlerine Profesyonel Yaklaşım*. Konya: SAGE, ss. 63-92.
- Enea, C., and Tanasoiu, G. (2009). The Impact of Tourism in Enhancing the Quality of Life. *Review of International Comparative Management*, 10(2), 347-351.
- Erdoğan, N. (2003). Çevre ve (Eko) turizm. Ankara: Erk.
- Erdoğan, N. (2014). Ekoturizm, Turizm, Çevre ve Sürdürülebilirlik. H. Reyhan, A. Mutlu, H. H. Doğan ve A. Satır Reyhan (Editörler). *Sosyal Çevre Bilimleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi, ss. 143-185.
- Eren, D., ve Özsoy, A. (2019). Kültür Temelli Alternatif Turizm Türleri. Ş. Aydın ve D. Eren (Editörler). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık, ss. 49-72.
- Eriş, H. M., ve Anıl, D. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Kalitesi Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 491-504.
- Ertuna, B., Güney, S., Güven, Ö., ve Aydemir, N. (2012). Yerel Halkın Kırsal Turizm Gelişimine Katılma İsteğini Etkileyen Unsurlar: Kastamonu Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 59-66.
- Eurostat (2022). Why should quality of life be measured?. Erişim Adresi: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality-of-life/data>. Erişim Tarihi: 13.01.2022.
- Eusebio, C., and Carneiro, M. J. (2014). The Impact of Tourism on Quality of Life: A Segmentation Analysis of the Youth Market. *Tourism Analysis*, 19(6), 741-757.
- Evcil Türksever, N. (2001). *Türkiye’de Büyük Şehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Evinç Torlak, S., ve Savaş Yavuzçehre, P. (2008). Denizli Kent Yoksullarının Yaşam Kalitesi Üzerine Bir İnceleme. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 17(2), 23-44.

- Ezzati, M., Refahi, Z., and Qeltash, A. (2016). The Impact of Ecotourism on Quality of Life of Elderly Orientation. *International Journal of Medical Research & Health Sciences*, 5(11), 636-642.
- Faulks, P. (2010). *Motivations and Serious Leisure Careers of Bicycle Tourists Participating in Big Rides*. Unpublished PhD thesis, Univesity of Canberra, Canberra.
- Felce, D., and Perry, J. (1995). Quality of Life: Its Definition and Measurement. *Research in Developmental Disabilities*, 16(1), 51–74.
- Gandhi, D., Shah, J., and Shah, A. (2019). A Review: Factors Affecting Quality of Life Index. *GRD Journals / Global Research and Development Journal for Engineering / Emerging Research and Innovations in Civil Engineering*, 141-144.
- Ganz, P. A., Jack Lee, J., and Siau, J. (1991). Quality of Life Assessment An Independent Prognostic Variable for Survival in Lung Cancer. *Cancer*, 67(12), 3131–3135.
- Garau, C. (2015). Perspectives on Cultural and Sustainable Rural Tourism in a Smart Region: The Case Study of Marmilla in Sardinia (Italy). *Sustainability*, 7(6), 6412-6434.
- Gartner, W. C. (1996). *Tourism Development: Principles, Processes, and Policies*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Gartner, W. C. (2004). Rural Tourism Development in the USA. *International Journal of Tourism Research*, 6(3), 151-164.
- Gebhart, G. F., and Schmidt, R. F. (Editors). (2013). *Encyclopedia of Pain*, Heidelberg, New York, Dordrecht, London: Springer.
- Gençer, K., ve Gençer G. (2018). Çiftlik Turizminin Güvenlik Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 32-36.
- George, D., and Mallery, P. (2020). *IBM SPSS Statistics 26 Step by Step: A Simple Guide and Reference* (16th ed.). New York and London: Routledge.
- Giannakis, E. (2014). The Role of Rural Tourism on The Development of Rural Areas: The Case of Cyprus. *Romanian Journal of Regional Science*, 8(1), 38-53.

- Glatzer, W. (2006). Quality of Life in the European Union and the United States of America: Evidence from Comprehensive Indices. *Applied Research in Quality of Life*, 1(2), 169-188.
- Government of Canada (2019). Creating Middle Class Jobs: A Federal Tourism Growth Strategy. Erişim Adresi: <https://ised-isde.canada.ca/site/canadian-tourism-sector/en/creating-middle-class-jobs->. Erişim Tarihi: 28.08.2022.
- Gövdere, B. (2015). *Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi: şirince Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Griffin, K., and Stacey, J. (2011). Towards a ‘tourism for all’ policy for Ireland: achieving real sustainability in Irish tourism. *Current Issues in Tourism*, 14(5), 431-444.
- Guo, R., Liu, X., and Song, H. (2021). Structural Relationships Among Strategic Experiential Modules, Motivation, Serious Leisure, Satisfaction and Quality of Life in Bicycle Tourism. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(23), 12731.
- Güçlü, İ. (2020). *Sosyal Bilimlerde Nicel Veri Analizi Örneklerle SPSS Uygulamaları ve Yorumlaması*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Güdücüler, M. (2012). Urla’da Kırsal Kalkınma ve Kırsal Turizm. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 67-78.
- Gül, K., ve Yıldız, Y. (2020). Kırsal Turizm Faaliyetlerinin Yaşam Kalitesine Etkisi: Kavramsal Bir Değerlendirme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, (4), 275-286.
- Gülbahar, O. (2009). 1990’lardan Günümüze Türkiye’de Kitle Turizminin Gelişimi ve Alternatif Yönelimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 151-177.
- Gürsoy, Y. (2015). Giresun’da Yürüyüş Turizmin Çeşitlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(37), 1094-1101.
- Haberal, H. (2015). *Turizmde Alternatif Ekolojik Turizm, Doğa Turizmi, Turizm, Yayla Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Hassan, K., Ahmad, Z., and Arshad, R. (2017). Does Increased in Incomes Improves Quality of Life of the Rural Low Income Households?. *International Journal of Economics and Financial Issue*, 7(2), 620-625.
- Hinton, P. R., McMurray, I., and Brownlow, C. (2014). *SPSS Explained*. (2nd ed.). New York: Routledge.
- Holloway, J. C., and Taylor, N. (2006). *The Business of Tourism*. Harlow, England; New York: Financial Times Prentice Hall.
- Humphries, B. (2017). *Re-thinking Social Research: Anti-Discriminatory Approaches in Research Methodology*. New York: Routledge.
- Jurowski, C., and Brown, D. O. (2001). A Comparison of the Views of Involved versus Noninvolved Citizens on Quality of Life and Tourism Development Issues. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 25(4), 355-370.
- Kachniewska, M. A. (2015). Tourism Development as a Determinant of Quality of Life in Rural Areas. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes*, 7(5), 500-515.
- Kalaycı, Ş. (2005). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayınları.
- Kaptan Ayhan, Ç., Cengiz Taşlı, T., Özkök, F., ve Tatlı, H. (2020). Land Use Suitability Analysis of Rural Tourism Activities: Yenice, Turkey. *Tourism Management*, 76, 103949.
- Karam Mehmet, B., Aydın, G., ve Özgöker, C. U. (2016). Türkiye’de Kırsal Turizm Destinasyonlarının Rekabetçi Gücünün Geliştirilmesi İçin Stratejik Öneriler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(10), 106-116.
- Kaypak, Ş. (2011). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(20), 19-33.
- Keen, D. (2004). The Interaction of Community and Small Tourism Businesses in Rural New Zealand. In R. Thomas (Ed.), *Small Firms In Tourism: International Perspectives* (pp. 139-151). Amsterdam: Elsevier.
- Keleş, H. (2021). *Turizmin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi, Memnuniyeti ve Turizme Desteği Üzerindeki Etkileri: Manavgat Örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Kılıç, B., ve Kurnaz, A. (2010). Alternatif Turizm ve Ürün Çeşitliliği Oluşturmada Ekolojik Çiftlikler: Pastoral Vadi Örneği. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 39-56.
- Kılıç, G. ve Özdemir, N. (2020). Mağara Turizmi. R. Temizkan, D. Cankül ve F. Gökçe (Editörler). *Alternatif Turizm (Turizmin 41 Türü)*. Ankara: Detay Yayıncılık, ss. 271-281.
- Kısa Ovalı, P. (2007). Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması. *Megaron*, 2(2), 64-79.
- Kim, K. (2002). *The Effects of Tourism Impacts Upon Quality of Life of Residents in the Community*. Unpublished PhD dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University, Blacksburg, VA.
- Kiper, T. (2006). *Safranbolu Yörükköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. (3rd ed.). New York: The Guilford Press.
- Koday, S., ve Akbaş, F. (2020). Kırsal Turizmin Gelişimi ile İlgili Olarak Yerel Halkın Algıları: Urla (İzmir) Örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(2), 689-703.
- Korkmaz, M., ve Başkalkan, S. N. (2011). Eğirdir Gölü ve Çevresinde Turizm Gelişiminin Sürdürülebilirliği Üzerine Değerlendirmeler. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi*, 12(1), 62-69.
- Kozak, M. (2018). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayımlar Teknikleri*. (4.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, N., Akoğlan Kozak, M. ve Kozak, M. (2012). *Genel Turizm, İlkeler Kavramlar*. (13. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Könyves, E., and Suta, E. (2009). The Importance of Equestrian Tourism Enterprises in Tourism Destination Management in Hungary. *APSTRACT: Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, 4(1033-2016-83944), 25-28.
- Kuşat, N. (2014). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Bir Alternatif Olarak Kırsal Turizm ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 65-87.

- Kuşat, N. (2016). The Role of Rural Tourism in Rural Development: The Case of Turkey. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 11-21.
- Kuter, N., ve Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 9(2), 146-156.
- Küçükaslan, N. (2007). *Özel İlgi Turizmi*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Lane, B. (1994). What is Rural Tourism?. *Journal of Sustainable Tourism*, 2(1-2), 7-21.
- Latkova, P. (2008). *An Examination of Factors Predicting Residents' Support for Tourism Development*. Unpublished PhD thesis, Michigan State University, USA.
- Lee, S. A., Manthiou, A., Chiang, L., and Tang, L. R. (2018). An Assessment of Value Dimensions in Hiking Tourism: Pathways Toward Quality of Life. *International Journal of Tourism Research*, 20(2), 236-246.
- Lee, S. H., and Tideswell, C. (2005). Understanding Attitudes Towards Leisure Travel and the Constraints Faced by Senior Koreans. *Journal of Vacation Marketing*, 11(3), 249-263.
- Liu, B. C., Mulvey, T., and Hsieh, C. T. (1986). Effects of Educational Expenditures on Regional Inequality in the Social Quality of Life. *American Journal of Economics and Sociology*, 45(2), 131-144.
- López-Sanz, J. M., Penelas-Leguía, A., Gutiérrez-Rodríguez, P., and Cuesta-Valiño, P. (2021). Rural Tourism and the Sustainable Development Goals. A Study of the Variables That Most Influence the Behavior of the Tourist. *Frontiers in Psychology*, 12.
- Luttik, M. L., Jaarsma, T., Veegeer, N., and van Veldhuisen, D. J. (2006). Marital Status, Quality Of Life, and Clinical Outcome in Patients With Heart Failure. *Heart & Lung: The Journal of Acute and Critical Care*, 35(1), 3–8.
- Maestro, R. M. H., Gallego, P. A. M., and Requejo, L. S. (2007). The Moderating Role of Familiarity in Rural Tourism in Spain. *Tourism Management*, 28(4), 951-964.

- MAFF (2021). Rural Tourism in Japan Authentic Visit Japan. Erişim Adresi: <https://lk.tc/FiLUI>. Erişim Tarihi: 21.12.2021.
- McDaniel, R. W., and Bach, C. A. (1994). Quality of life; A Concept Analysis. *Rehabilitation Nursing Research*, 3(1), 18-22.
- Michalko, G., Kiss, K., Kovacs, B., and Sulyok, J. (2009). The Impact of Tourism on Subjective Quality of Life Among Hungarian Population. *Hungarian Geographical Bulletin*, 58(2), 121-136.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. New York: Sage.
- Milman, A. and Pizam, A. (1988). Social Impacts of Tourism on Central Florida. *Annals of Tourism Research*, 15(2) (1988), 191-204.
- Molz, J. G. (2013). Social Networking Technologies and the Moral Economy of Alternative Tourism: The Case of Couchsurfing. *Org. Annals of Tourism Research*, 43, 210-230.
- Morgül, Ş. M. (2006). *Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Namazi, A., Rafley, H., Mousavi, M., Forouzan, A. S., and Amini, G. G. (2020). A Systematic Review of Studies on the Factors Affecting the Quality of Life in the General Population of Iran. *Journal of Health Literacy*, 5(4), 17-30.
- National Geographic (2021). Rural Area. Erişim Adresi: <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/rural-area/>. Erişim Tarihi: 29.10.2021.
- Naumov, N., and Green, D. (2016). Mass tourism. In J. Jafari and H. Xiao (Eds.), *Encyclopedia of Tourism* (pp. 594–595). Cham: Springer.
- Nieto Masot, A. and Ríos Rodríguez, N. (2021). Rural Tourism as a Development Strategy in Low-Density Areas: Case Study in Northern Extremadura (Spain). *Sustainability*, 13(1), 1-21.
- Nieto, J., Hernández-Maestro, R. M., and Muñoz-Gallego, P. A. (2011). The Influence of Entrepreneurial Talent and Website Type on Business Performance by Rural Tourism Establishments in Spain. *International Journal of Tourism Research*, 13(1), 17-31.

- Nilsson, P. A. (2002). Staying on Farms: An Ideological Background. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 7-24.
- Nulty, P. M. (2004). Keynote Presentation: Establishing the Principles for Sustainable Rural Tourism, *Rural Tourism in Europe: Experiences, Development and Perspectives*. World Tourism Organization; pp. 13-18.
- OECD (1994). Tourism Strategies and Rural Development. Erişim Adresi: www.oecd.org/dataoecd/31/27/2755218.pdf. Erişim Tarihi: 13.11.2021.
- Oğuz, T. (2020). Kırsal Turizm. A. Olcay (Editör). *Alternatif Turizm*. Ankara: Gazi Kitabevi, ss. 303-324.
- Ollenburg, C. (2005). Worldwide Structure of the Equestrian Tourism Sector. *Journal of Ecotourism*, 4(1), 47-55.
- Ongun, U., ve Gövdere, B. (2015). Kırsal Turizmin Kırsal Kalkınmaya Etkisi: Şirince Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5(2), 46-55.
- Orcan, F. (2020). Parametric or Non-parametric: Skewness to Test Normality for Mean Comparison. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 7(2), 255-265.
- Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2022a). Coğrafya. Erişim Adresi: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-106499/cografya.html>. Erişim Tarihi: 28.07.2022.
- Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2022b). Turizm İstatistikleri. Erişim Adresi: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-152794/turizm-istatistikleri.html>. Erişim Tarihi: 28.07.2022.
- Ordu İli Doğa Master Planı (2013). Erişim Adresi: <https://docplayer.biz.tr/3716978-Ordu-ili-doga-turizmi-master-plani-2013-2023.html>. Erişim Tarihi: 29.07.2022.
- Ordu Valiliğı (2022a). İlçelerimiz. Erişim Adresi: <http://ordu.gov.tr/ilcelerimiz>. Erişim Tarihi: 29.07.2022.
- Ordu Valiliğı (2022b). Ordu'nun Tarihçesi. Erişim Adresi: <http://www.ordu.gov.tr/ordunun-tarihcesi>. Erişim Tarihi: 28.07.2022.
- Ormankıran, Y. (2006). Yayla Turizmi. A. Yaylı ve Ö. Sürücü (Editörler). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık, ss. 131-141.
- Öksüz, A. M., Beyazlı, D., Aydemir, S., Sulak, B. (2014). Kırsal Alan Sınıflaması: Ülkesel Boyut. 14. *Ulusal Bölge Bilimi ve Planlama Kongresi Bölge Bilimi*

- Türk Milli Komitesi & İTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü. İstanbul, Türkiye: 18-19 Aralık, 2014.*
- Özçatalbaş, O. (2000). Kırsal Turizm ve Geliştirilmesinde Yayımların Önemi. *IV. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi. Tekirdağ, Türkiye: 6-8 Eylül, 2000, ss. 67-94.*
- Özçatalbaş, O. (2006). Türkiye’de Kırsal Turizm. *TMMOB, Turizm ve Mimarlık Sempozyumu Bildiri Kitabı. Antalya, Türkiye: 28-29 Nisan, 2006, ss. 272-278.*
- Özdamar, K. (2003). *Modern Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Eskisehir: Kaan Kitabevi.*
- Özer, Ö., ve Ataman, D. (2020). Turizmin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Mardin Örneği. *Journal of New Tourism Trends, 1(1), 55-63.*
- Özyurt, P. M. (2018). *Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Bireysel ve Toplumsal Yaşam Kalitesi Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.*
- Özyurt, P. M., ve Gülmez, M. (2020). Turizm Gelişiminin Yerel Halkın Bireysel ve Toplumsal Yaşam Kalitesine Etkileri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 31(1), 52-62.*
- Pallant, J. (2005). *SPSS Survival Manual. (2nd ed.). Sydney: Allen and Unwin.*
- Pamukçu, H., Aydoğdu, A., Gemici, E., ve Samgar, B. (2016). Kırsal Turizm Etkinlikleri Tür ve Sınıflandırma. *Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı, Gümüşhane, Türkiye: 14-16 Mayıs, 2015, ss. 520-529.*
- Park, D. B., and Yoon, Y. S. (2009). Segmentation By Motivationin Rural Tourism: A Korean Case Study. *Tourism Management, 30(1), 99-108.*
- Pavlič, I., Portolan, A., and Puh, B. (2015). The Social Impacts of Tourism on Local Community's Quality of Life. *In 3rd International Scientific Conference Tourism in Southern and Eastern Europe. Opatija, Croatia: 13-16 May, 2015, Vol.3, pp. 259-272.*
- Pekin, F. (2011). *Çözüm: Kültür Turizmi. İstanbul: İletişim Yayınları.*
- Perim, A. (2007). *Trakya Üniversitesi Eğitim, Araştırma ve Uygulama Hastanesi’nde Çalışan Hemşirelerin Kaliteli Yaşam Algısının Belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trakya.*

- Plichta, S. B., Kelvin, E. A., and Munro, B. H. (2013). *MUNRO'S Statistical Methods for Health Care Research* (6th ed.). Philadelphia, Penn: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.
- Podovac, M., Dordevic, N., and Milicevic, S. (2018). Rural Tourism in the Function of Life Quality Improvement of Rural Population on Goč Mountain. *Economics of Agriculture*, 66(1), 205-220.
- Puczkó, L., and Smith, M. (2011). Tourism-Specific Quality-of-Life Index: The Budapest Model. In M. Budruk, and R. Phillips (Eds.), *Quality-of-Life Community Indicators for Parks, Recreation and Tourism Management* (pp.163-183). Dordrecht; New York: Springer.
- Rabie, M. (2016). *A Theory of Sustainable Sociocultural and Economic Development*. New York Palgrave Macmillan Us: Imprint: Palgrave Macmillan.
- Rahman, T., Mittelhammer, R. C., and Wandscheider, P. (2005). *Measuring the Quality of Life Across Countries: A Sensitivity Analysis of Well-being Indices* (No. 2005/06). WIDER Research Paper.
- Rapley, M. (2003). *Quality of Life Research: A Critical Introduction*, London: Sage.
- Rátz, T., Michalkó, G., and Kovács, B. (2008). The Influence of Lake Balaton's Tourist Milieu on Visitors' Quality of Life. *Tourism: An International Interdisciplinary Journal*, 56(2), 127-142.
- Renda, A. I., Mendes, J. C., and Valle, P.O. (2011). A Structural Model Approach of Residents' Perception of Tourism Impacts in Their Own Quality of Life: The Municipality of Loulé, Algarve. *Tourism & Management Studies*, 2, 1088-1091.
- Roberts, L., and Hall, D. (Editors). (2001). *Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice*. Wallingford, UK: CABI Publishing.
- Robinson, P., and Murray, A. (2017). Rural Enterprise Business Development in the Developed World. In A. Oriade and P. Robinson (Eds.), *Rural Tourism and Enterprise: Management, Marketing and Sustainability* (pp. 1-18). Boston: CABI.
- Rosalina, P. D., Dupre, K., and Wang, Y. (2021). Rural Tourism: A Systematic Literature Review on Definitions and Challenges. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 47, 134-149.

- Salha, H., Cinnioğlu, H., ve Demirkol, C. (2020). Evaluation of Local People's Perspective on Rural Tourism: Sample of Tekirdağ Province. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(2), 777-787.
- Santucci, F. M. (2013). Agritourism for Rural Development in Italy, Evolution, Situation and Perspectives. *British Journal of Economics, Management and Trade*, 3(3), 186-200.
- Sarı, Y., ve Özdemir, C. (2014). Turizm Gelişiminin Eskişehir Odunpazarı Sakinlerinin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi, 15. *Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*. Ankara, Türkiye: 13-16 Kasım, 2014, ss. 241-253.
- SBB (2014). Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018. Erişim Adresi: <https://lk.tc/YGeAX>. Erişim Tarihi: 08.03.2022.
- SBB (2019). On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023. Erişim Adresi: <https://lk.tc/2zk6v.pdf>. Erişim Tarihi: 09.03.2022.
- Schalock, R. L. (2004). The Concept of Quality of Life: What We Know and Do Not Know. *Journal of Intellectual Disability Research*, 48(3), 203-216.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile Pratik Veri Analizi Analiz ve Raporlaştırma*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sevindi, C. (2013). Ekoturizm ve Kuş Gözlemciliği Açısından Kuyucuk Gölü Kuş Cenneti (Arpaçay-Kars). *Türk Coğrafya Dergisi*, (61), 63-72.
- Sezen Doğancılı, O. (2017). *Alternatif Turizm Bağlamında Göller Bölgesi Eko Turizm Değişim Planının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sezer, B., Küçükaltan, D., ve Çakır, A. (2013). Edirne-Çamlıca Beldesi'nde Kırsal Turizm ve Turizm Algısı. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(2), 46-54.
- Sharpley, R. (2002). Rural Tourism and the Challenge of Tourism Diversification: The Case of Cyprus. *Tourism Management*, 23(3), 233-244.
- Sharpley, R., and Sharpley, J. (1997). *Rural Tourism: An Introduction*. London: International Thomson Business Press.
- Somuncu, M. (2004). Dağcılık ve Dağ Turizmindeki İkilem: Ekonomik Yarar ve Ekolojik Bedel. *Coğrafya Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-21.

- Soykan, A., Efe, R., Sönmez, S., ve Cürebal, İ. (2008). Balıkesir'in Mağara Turizmi Potansiyeli. 3. *Balıkesir Turizm Kongresi*. Balıkesir, Türkiye: 17-19 Nisan, 2008, ss. 393-400.
- Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 67-75.
- Sönmez Çakır, F. (2019). *Sosyal Bilimler İçin Parametrik Veri Analizi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sönmez, S. (2008). Botanik Turizm. N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Editörler). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Yayınları, ss. 163-187.
- Spilker, B. (1996). *Quality of Life and Pharmacoeconomics in Clinical Trials*. (2nd Edition). New York: Lippincott-Raven Publishers.
- Stocks, J. (2000). Cultural Tourism and the Community in Rural Ireland. In G. Richards and D. Hall (Eds.), *Tourism and Sustainable Community Development* (pp.234-241). London and New York: Taylor & Francis Group/Books.
- Stolerman, I. P., and Price, L. H. (Editors). (2015). *Encyclopedia of Psychopharmacology*, Berlin, Heidelberg: Springer.
- Su, B. (2011). Rural Tourism in China. *Tourism Management*, 32(6), 1438-1441.
- Susniene, D., and Jurkauskas, A. (2009). The Concepts of Quality of Life and Happiness–Correlation and Differences. *Engineering Economics*, 63(3), 58-66.
- Szalai, A., (1980). The Meaning of Comparative Research on the Quality of Life. In: Szalai, A., Andrews, F. (Eds.), *The Quality of Life* (pp. 7-24). London; Beverly Hills, Calif: Sage Publication.
- Sznajder, M., Przebórska, L. and Scrimgeour, F. (2009). *Agritourism*. Wallingford, UK; Cambridge, MA: CABI.
- Şenol, F. (2011). Kamp
- Şenol, F. (2011). *Turizm Coğrafyası ve Dünya Kültürel Mirası*. (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Şerefoğlu, C. (2009). *Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007- 2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi ve Beklenen Gelişmeler*. Uzmanlık Tezi, Ankara.

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2021). Mağara Turizmi. Erişim Adresi: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10335/magara-turizmi.html>. Erişim Tarihi: 15.12.2021.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2022a). Yayla Turizmi. Erişim Adresi: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11532/yayla-turizmi.html>. Erişim Tarihi: 25.08.2022.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2022b). Yayla Turizmi. Erişim Adresi: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-11532/yayla-turizmi.html>]. Erişim Tarihi: 25.08.2022.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (2021). Tarımsal Yatırımcı Danışma Ofisi. Erişim Adresi: <https://lk.tc/Kj2H1>. Erişim Tarihi: 13.03.2022.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı (2022). 2021-2027 Yıllarını Kapsayan IPARD III Programı. Erişim Adresi: <https://www.tarimorman.gov.tr/Haber/5205/2021-2027-Yillarini-Kapsayan-Ipard-Iii-Programi-Avrupa-Komisyonu-Tarafindan-Onaylandi>. Erişim Tarihi: 16.03.2022.
- Tapkı, S. (2020). *Kırsal Yerleşimlerin Gelişimi İçin Alternatif Turizm Olanakları  zerine Bir Model  nerisi: Yozgat  rneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tapper, R. (2006). *Wildlife Watching and Tourism: A Study on the Benefits and Risks of a Fast Growing Tourism Activity and Its Impacts on Species*. UNEP/Earthprint.
- Taş, İ., Eylemer, S., ve şemşit, S. (2016). Kırsal Turizme B t nleşik Yaklaşım: Avrupa Birliği  rneği. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 877-904.
- Taylor, S. J., and Bogdan, R. (1990). Quality of Life and the Individual's Perspective. In R. L. Schalock and M. J. Begap (Eds.), *Quality of Life Perspectives and Issues* (pp. 27-40). Washington, DC: American Association on Mental Retardation.
- Teagasc (2016). Rural Tourism. Erişim Adresi: <https://www.teagasc.ie/media/website/publications/2016/Rural-Tourism-oklet.pdf>. Erişim Tarihi: 18.12.2021.

- Temizkan, R., Cankül, D., ve Gökçe, F. (Editörler). (2020). *Alternatif Turizm (Turizmin 41 Türü)*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Terkan, R. (2011). Pazarlamanın Bir Parçası Olarak Halkla İlişkiler: Tüketici Davranışlarının Önemi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 297-306.
- Tew, C., and Barbieri, C. (2012). The Perceived Benefits of Agritourism: The Provider's Perspective. *Tourism Management*, 33(1), 215-224.
- Thangiah, G., Said, M. A., Majid, H. A., Reidpath, D., and Su, T. T. (2020). Income Inequality in Quality of Life Among Rural Communities in Malaysia: A Case for Immediate Policy Consideration. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(23), 8731.
- Theng, S., Qiong, X., and Tatar, C. (2015). Mass Tourism vs Alternative Tourism? Challenges and New Positionings. *Études Caribéennes*, (31-32).
- TKDK (2015). Kırsal Kalkınma. Erişim Adresi: <https://www.tkd.gov.tr/Content/File/Yayin/Dergi/KırsalKalkinmaSayi-1.pdf>. Erişim Tarihi: 27.12.2021.
- TKDK (2019). TKDK-Genel Bilgi. Erişim Adresi: <https://www.tarimorman.gov.tr/sgb/Belgeler/SagMenuVeriler/TKDK.pdf>. Erişim Tarihi: 11.03.2022.
- TKDK (2022a). Ankara İl Koordinatörlüğü. Erişim Adresi: <https://ankara.tkd.gov.tr/Duyuru.aspx?Id=708#:~:text=IPARD%20Program%C4%B1%20iki%20ayr%C4%B1%20uygulama,ile%20destek%20verecek%20%C5%9Fekilde%20yap%C4%B1land%C4%B1r%C4%B1lm%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r>. Erişim Tarihi: 13.03.2022.
- TKDK (2022b). Desteklenen İller. Erişim Adresi: <https://www.tkd.gov.tr/ProjeIslemleri/Destekleneniller>. Erişim Tarihi: 11.03.2022.
- Tolunay, A., ve Akyol, A. (2006). Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 7(2), 116-127.

- Topçuoğlu, S. (2018). *Kırsal Kalkınma Odaklı Stratejilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma: Tekirdağ, Saray Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekirdağ.
- Torun, E. (2013). Kırsal Turizmin Bölge İnsanına Katkıları. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15(24), 31-37.
- Tosun, C., ve Şahin, S. Z. (2006). Gelişen ve Değişen Eğilim Ekoturizm. *II. Balıkesir Turizm Kongresi*. Balıkesir, Türkiye: 20-22 Nisan, 2006, ss. 89-102.
- TÜİK (2022). Coğrafi Bilgi Sistemi. Toplam Nüfus (Kişi). Erişim Adresi: <https://cip.tuik.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 30.07.2022.
- Türk Dil Kurumu (2021a). Turizm. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 19.04.2021.
- Türk Dil Kurumu (2021b). Kırsal. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 22.10.2021.
- Türk Dil Kurumu (2021c). Botanik. Erişim Adresi: <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 08.12.2021.
- Türker, N., Selçuk, Ş., ve Özyıldırım, A. (2016). Turizmin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Safranbolu Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 1-13.
- Türkiye Turizm Stratejisi-2023 (2007). Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/03/20070302-17-1.doc>. Erişim Tarihi: 13.03.2022.
- Uçar, M., Çeken, H., ve Ökten, Ş. (2017). *Kırsal Turizm ve Kalkınma (Fethiye Örneği)*. (2. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 2014-2020 (2015). Erişim Adresi: [https://kkp.tarim.gov.tr/UKKS%20\(2014-2020\).pdf](https://kkp.tarim.gov.tr/UKKS%20(2014-2020).pdf). Erişim tarihi: 23.10.2021.
- Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES) (1990). What is ecotourism?. Erişim Adresi: <https://ecotourism.org/ties-overview/>. Erişim Tarihi: 20.11.2022.
- UNWTO (2019). International Tourism Highlights. Erişim Adresi: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>. Erişim Tarihi: 23.12.2021.
- UNWTO (2021a). Glossary of Tourism Terms. Erişim Adresi: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>. Erişim Tarihi: 05.11.2021.

- UNWTO (2021b). Erişim Adresi: <https://www.unwto.org/country-profile-inbound-tourism>. Erişim Tarihi:23.12.2021.
- UNWTO (2021c). Rural Tourism. Erişim Adresi: <https://www.unwto.org/rural-tourism>. Erişim Tarihi: 02.11.2021.
- UNWTO (2021d). Rural Tourism. Erişim Adresi: <https://www.unwto.org/rural-tourism>. Erişim Tarihi: 15.11.2021.
- UNWTO (2021e). Mountain Tourism. Erişim Adresi: <https://www.unwto.org/mountain-tourism>. Erişim Tarihi: 10.12.2021.
- UNWTO (2021f). Why Wildlife ?. Erişim Adresi: <https://www.unwto.org/asia/unwto-chimelong-why-wildlife>. Erişim Tarihi: 15.12.2021.
- Ural, A. ve Kılıç, İ. (2021). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. (6. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Uygur, S. M., ve Akdu, U. (2009). Çiftlik Turizmi, Kırsal, Tarım ve Ekoturizminin Kavramsal Açidan İrdelenmesi. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 143-166.
- Uysal, M., Perdue, R. and Sirgy, M. J. (2012). Prologue: Tourism and Quality-of-Life (QOL) Research: The Missing Links. In M. Uysal, R. Perdue and M. Sirgy (Eds.), *Handbook of Tourism and Quality-of-Life Research* (pp. 1-5). Dordrecht: Springer.
- Uysal, M., Sirgy, M. J., Woo, E., and Kim, H. L. (2016). Quality of Life (QOL) and Well-Being Research in Tourism. *Tourism Management*, 53, 244-261.
- Uysal, M., Woo, E., and Singal, M. (2012). The Tourist Area Life Cycle (TALC) and Its Effect on the Quality-of-Life (QOL) of Destination Community. In M. Uysal, R. Perdue and M. Sirgy (Eds.), *Handbook of Tourism and Quality-of-Life Research* (ss. 423-444). Dordrecht: Springer.
- Ün, E., Tutar, F., Tutar, E., ve Erkan, Ç. (2012). Ekonomik Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü: Türkiye Örneği. *In International Conference on Eurasian Economies*. Almaty, Kazakhstan: 11-13 October, 2012, pp. 345-350.
- Walker, J. R. (2017). *Introduction to Hospitality*. New York: Pearson.
- Wang, L., Cheng, S., Zong, L., Mu, S., Dhruba, B. G., and Ren, G. (2013). Rural Tourism Development in China: Principles, Models and the Future. *Journal of Mountain Science*, 10(1), 116-129.

- Wang, Y. A. and Pfister, R. E. (2008). Residents' Attitudes Toward Tourism and Perceived Personal Benefits in a Rural Community. *Journal of Travel Research*, 47(1), 84-93.
- WHO (2022). WHOQOL: Measuring Quality of Life Erişim Adresi: <https://www.who.int/tools/whoqol>. Erişim Tarihi: 12.01.2022.
- Wiscombe, C. A. (2017). Sustainability, Ethics and Social Responsibility: A Developed Economies Perspective. In A. Oriade and P. Robinson (Eds.), *Rural Tourism and Enterprise: Management, Marketing and Sustainability* (pp. 34-52). Boston: CABI.
- Wiscombe, C. A., and Gelder, S. (2017). Opportunities for Growth: The Rural Tourism Policy and Planning Perspective. In A. Oriade and P. Robinson (Eds.), *Rural Tourism and Enterprise: Management, Marketing and Sustainability* (pp. 218-236). Boston: CABI.
- Yaratan, H. (2020). *Sosyal Bilimler İçin Temel İstatistik*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yenil, Ü., ve Akyazı, N. (2019). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Kültürel İz Koridoru Değerlendirmesi. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 8(2), 1179-1192.
- Yetim, B. (2018). *Yaşam Memnuniyeti ve Yaşam Kalitesinin Belirleyicileri: Sağlık Hizmetlerinden Memnuniyet ve Sağlık Statüsünün Rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız, H. T. (2007). Kentsel Yaşam Kalitesi: Kuram, Politika ve Uygulamalar. *Mimarlık Dergisi*, (335).
- Yockey, R. D. (2016). *SPSS DEMYSTIFIED A Step-by-Step Guide to Successful Data Analysis For SPSS Version 18.0*. (2nd ed.). New York: Routledge.
- Yoloğlu, A. C., ve Zorlu, F. (2020). Türkiye'de Kırsallığın ve Kırsal Alanların Tanımlanması: Bir Yöntem Denemesi. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergisi*, 3(2), 145-178.
- Yozukmaz, N., Akıncı Ekiztepe, B., ve Çeken, H. (2014). The Importance of Rural Tourism: Rural Tourism Practices in the World and in Turkey. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 4(2), 37-44.

- Yüksek, G., ve Çakır, P. G. (2020). *Kırsal Turizm ve Kalkınma*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Zang, X. (2012). Research on the Development Strategies of Rural Tourism in Suzhou Based on SWOT Analysis. *Energy Procedia*, 16, 1295-1299.
- Zengin, B., ve Savgın, E. C. (2016). Katılım Öncesi AB Kırsal Kalkınma Fonları IPARD Kırsal Turizm Desteklerinin İncelemesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, (57), 84-100.
- Zhang, Y., Ou, F., Gao, S., Gao, Q., Hu, L., and Liu, Y. (2015). Effect of Low Income on Health-Related Quality of Life. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 27(2), NP1013–NP1025.
- 442 Numaralı Köy Kanunu (1924). Erişim Adresi:
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf>. Erişim Tarihi:
 22.10.2021.

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Kararı

T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu

Sayı :E-50288587-050.01.04-24479
Konu :02 Haziran 2021 tarih ve 11/19 sayılı
Etik Kurul Kararı

03.06.2021

Sayın Muhammet Furkan KILIÇ

İlgi : Muhammet Furkan KILIÇ'ın 24.05.2021 tarihli başvurusu.

İlgi'de yer alan "Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısının Yaşam Kalitesine Etkisi: Ordu İli Örneği" çalışmanız Sosyal Bilimler Fen ve Mühendislik Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulumuz açısından bir sakıncası görülmemiş olup; uygun bulunmuştur.
Bilgilerinize rica ederim.

Prof.Dr. Yusuf ŞAHİN
Kurul Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: B37AA7D1-BD6C-4929-9B59-0F3CB7ABF1D3

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>GAZİLER MAH. AHMET TANER KİŞLALİ CAD.
Telefon No : (454) 310 10 00 Belgegeçer No :Bilgi için:Sıtkı ASLAN
Bilgisayar İşletmeni

Ek 2. Ölçek Kullanım İzinleri

Muhammet Furkan Kılıç

Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin Kullanım İzni İsteği

Murat YEŞİLTAS

1 Mayıs 2021 13:42

Alıcı: Muhammet Furkan Kılıç

Merhabalar,

İfadeleri kullanabilirsiniz. Teşekkür ederim.

Muhammet Furkan Kılıç

Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin Kullanım İzni İsteği

Nurettin AYAZ

1 Mayıs 2021 13:59

Alıcı: Muhammet Furkan Kılıç

Uygundur. Kolaylıklar dilerim.

Muhammet Furkan Kılıç

Kırsal Turizm Ölçeğine İlişkin Kullanım İzni İsteği

Fatih TÜRKMEN

1 Mayıs 2021 15:28

Alıcı: Muhammet Furkan Kılıç

Merhabalar Muhammet bey ilgili çalışmada sorumlu yazar ve ölçeğin geliştiricisi Nurettin Ayaz beydir. Kendisinden bu konuda izin almanız daha doğru olacaktır. Teşekkürler.

Muhammet Furkan Kılıç

Permission Request for Quality of Life Scale

Ivana PAVLIC

28 Haziran 2022 14:32

Alıcı: Muhammet Furkan Kılıç

Hello mister Furkan,

We agree that you can use our scale but we need to give you information that we adjusted that scale according our research problem and our research area.

Good luck with your work

Best regards,

Barbara Puh and Ivana Pavlic

Ek 3. Anket Formu

ANKET FORMU	
Sayın Katılımcı, Bu anket, Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekoturizm Rehberliği Anabilim Dalı bünyesinde hazırlanmakta olan “Yerel Halkın Kırsal Turizm Algısının Yaşam Kalitesine Etkisi: Ordu İli Örneği” adlı yüksek lisans tezi için uygulanmaktadır. Çalışma, Ordu ilinde yaşayan yerel halkın kırsal turizm algılarını, yaşam kalitelerini ve bu ikisi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı hedeflemektedir. Çalışma sonuçları sadece bilimsel amaçlı kullanılacak olup kişisel bilgileriniz kesinlikle paylaşılmayacaktır. Anket sorularına eksiksiz ve gerçeği yansıtan cevaplar vermenizi diler, yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.	
Tez Danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Eray TURPCU	Yüksek Lisans Öğrencisi Muhammet Furkan KILIÇ

DEMOGRAFİK FAKTÖRLER	
Cinsiyetiniz	☐ Erkek ☐ Kadın
Yaşınız	☐ 18-25 yaş arası ☐ 26-35 yaş arası ☐ 36-45 yaş arası ☐ 46-60 yaş arası ☐ 61 yaş ve üzeri
Medeni durumunuz	☐ Bekâr ☐ Evli
Eğitim durumunuz	☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Ön lisans ☐ Lisans
Mesleğiniz	☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Kamu Çalışanı ☐ Öğrenci ☐ Emekli ☐ Çalışmıyor
Aylık geliriniz	☐ Asgari Ücretten Az ☐ Asgari Ücret-3500 TL ☐ 3501 TL-5000 TL ☐ 5001 TL ve üzeri
Ordu’da nerede yaşıyorsunuz?	☐ Merkez ☐ İlçe
Kaç yıldır Ordu’da yaşıyorsunuz	☐ 1-5 yıl arası ☐ 6-10 yıl arası ☐ 11 yıl ve üzeri

UYARI: Aşağıda yer alan sorulardan 1. ile 17. sorular arasını cevaplandırırken sağ tarafta yer alan:

(1) Hiç katılmıyorum,

(2) Katılmıyorum,

(3) Ne katılıyorum ne katılmıyorum,

(4) Katılıyorum,

(5) Tamamen katılıyorum seçeneklerinden size uyan yalnızca bir tanesini

işaretleyiniz.

Yerel Halkın Kırsal Turizm Algılarına İlişkin Sorular (1-13)						
Yerel Halkın Yaşam Kalitelerine İlişkin Sorular (14-17)						
İfadeler		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Puanlamalar		1	2	3	4	5
1	Kırsal turizm, doğal çevreyi ve biyo-çeşitliliği korur.	1	2	3	4	5
2	Kırsal turizm, yeni iş imkânları yaratır.	1	2	3	4	5
3	Kırsal turizm, yerel halkı kültür ve çevreyi değerlendirmeye teşvik eder.	1	2	3	4	5
4	Kırsal turizm, yerel halkın yaşam standardını yükseltir.	1	2	3	4	5
5	Kırsal turizm, yeni turizm işletmeleri ile yerel ekonomiyi canlandırır ve çeşitlendirir.	1	2	3	4	5
6	Kırsal turizm, yerel ortaklıkları ve iş birliğini artırır.	1	2	3	4	5
7	Kırsal turizm, kadınlara yeni iş imkânları yaratır.	1	2	3	4	5
8	Kırsal turizm, tarihi yapıların korunmasını sağlar.	1	2	3	4	5
9	Kırsal turizm, doğal çevrenin bozulmasına ve kirlenmesine neden olur.	1	2	3	4	5
10	Kırsal turizm, kırsal bölgelerde sosyokültürel bozulmalara yol açar.	1	2	3	4	5
11	Kırsal turizm, kırsal bölgelerde emlak fiyatlarını artırır.	1	2	3	4	5
12	Kırsal turizm, kırsal yollarda trafik sıkışıklığına neden olur.	1	2	3	4	5
13	Kırsal turizm, dışarıdan gelen zengin girişimciler tarafından kırsal bölgelerin sömürülmesine yol açar.	1	2	3	4	5
14	Hayatımın koşulları mükemmel.	1	2	3	4	5
15	Birçok pahalı şeyi karşılayabilirim.	1	2	3	4	5
16	Turizmin gelişmesi yaşam kalitesini olumlu yönde etkiledi.	1	2	3	4	5
17	Hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5